

steunpunt mens
en samenleving

Bewindvoering

Nood aan samenspel tussen tussen
justitie en hulpverlening

26 juni 2019

samvzw.be

Colofon

SAM, steunpunt Mens en Samenleving

Vooruitgangstraat 323 bus 2 – 1030 Brussel

+32 488 77 88 99 – info@samvzw.be

www.samvzw.be

Publicatiedatum

26 juni 2019

Auteur

Min Berghmans

Voorwoord

Dit rapport probeert in kaart te brengen welke ondersteuningsnoden er leven bij mensen die betrokken zijn in de bescherming van ‘onbekwame’ personen.

Hierbij is er aandacht voor het bestaande ondersteuningsaanbod en wat (verder) kan worden ontwikkeld. Er is oog voor de verschillende doelgroepen: de te beschermen en beschermde personen en hun context; de zorgverstrekkers en hulpverleners; de bewindvoerders; de vrederechters en andere juridische professionals.

Er werd ingezet op terreinverkenning door (een beperkt) literatuuronderzoek en contacten met relevante organisaties en personen. Vervolgens werd een oproep gelanceerd tot deelname aan 4 focusgroepen van gemengde samenstelling: hulp- en zorgverleners en juridische professionals. Een oproep tot deelname aan een aparte focusgroep voor beschermde personen en hun context leverde te weinig kandidaat deelnemers op. Er werd apart in overleg gegaan met hun belangengroepen.

De resultaten van deze verkenning werden voorgesteld op een slotevenement op 21 maart 2019, getiteld ‘Bewindvoering: nood aan samenspel tussen justitie en hulpverlening’. Opnieuw waren er bijdragen vanuit diverse achtergronden.

Verschiedende actoren hebben een specifieke bijdrage geleverd in dit onderzoek.

Als sleutelinformanten fungeerden de initiatiefnemers van het Meldpunt Bewindvoering.

Bijzondere dank gaat ook naar Else Tambuyzer van het Vlaams Patiëntenplatform die het resultaat van de bevraging over ervaringen met het nieuwe statuut bij wilsonbekwaamheid bij professionals uit de woonzorgsector (2015, 19 respondenten) en de geestelijke gezondheidszorg (2016, 39 respondenten) ter beschikking stelde.

De 28 deelnemers aan de focusgesprekken en de 2 familiale bewindvoerders waar een apart gesprek mee kon doorgaan investeerden met overgave hun tijd in boeiende uitwisselingen.

Oprechte dank ook aan de sprekers van 21 maart, in het bijzonder professor Tim Wuyts. Hij kaderde de totstandkoming en de recente bijsturing van de wet op zeer toegankelijke wijze.

Al hun input maakte dit rapport mogelijk.

We hopen dat de Vlaamse overheid en de welzijnssector op basis van deze verkenning stappen kunnen zetten naar een betere ondersteuning van juridisch onbekwaam geachte mensen en naar een betere samenwerking tussen hulpverlening en justitie. En we hopen ook stilletjes dat de federale overheid, vrederechters en advocaat-bewindvoerders mee de voorwaarden helpen scheppen voor deze betere ondersteuning. Hun bereidwillige bijdragen tot deze studie waren alleszins veelbelovend.

Min Berghmans, juni 2019

Inhoud

1 – Inleiding	7
2 – Situering en opzet van het onderzoek	8
2.1. Stuurgroep 13 november 2018	10
2.2. Stuurgroep 17 januari 2019	13
2.3. Stuurgroep 14 maart 2019	15
3 – Literatuuronderzoek	18
4 – Individuele contacten	29
4.1. Meldpunt bewindvoering	29
4.2. HOGent (Nathalie Vandenbussche)	30
4.3. Vlaams patiëntenplatform vzw (Else Tambuyzer)	30
4.4. Familieplatform GGZ vzw (Kim Steeman)	31
4.5. Familiale bewindvoerders - Similes.....	31
4.6. Gezin en Handicap (Lief Vanbael)	32
4.7. Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (Imgard Vinck)	32
4.8. Ombudsman notariaat.....	32
4.9. Jongerenwelzijn	33
4.10. Helder Recht vzw.....	33
5 – Focusgroepen	34
5.1. Opzet en verloop.....	34
5.2. Resultaten van de focusgesprekken	37
6 – Aanbevelingen	39

7 – Bijlagen	41
7.1. Bijlage 1 Focusgroepen februari 2019	41
7.1.1. Onbekwaamheid inschatten	41
7.1.2. Bestissing tot aanstelling bewindvoerder	44
7.1.3. Uitvoering en opvolging bewindvoering.....	45
7.2. Bijlage 2: Gesprek familiale bewindvoerders 21 februari 2019.....	47
7.3. Bijlage 3: Studienamiddag 21 maart 2019.....	51
7.4. Bijlage 4: Overzicht Meldpunt Bewindvoering.....	55
7.5. Bijlage 5: Driekoningenbrief 2016	57
7.6. Bijlage 6: Beschermingscontinuüm - dilemmaspiegel	68
7.7. Bijlage 7: Bibliografie	70

1 – Inleiding

De hervorming van de beschermingsstatuten in de wet op het bewind van 2013 vond zijn redenen zowel in het verouderde karakter van de diverse regels als in de omzetting van Aanbeveling R(99)4 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa over de juridische bescherming van meerderjarige onbekwamen en het VN-Verdrag van 13 december 2006 betreffende de rechten van personen met een handicap.

De nieuwe wet probeert een evenwicht te vinden tussen autonomie en bescherming tegen negatieve gevolgen en misbruiken. Er werd een buitengerechtelijke bescherming ingevoerd, waarbij de te beschermen persoon vooraf zijn voorkeur kan uitspreken en een ‘lasthebber’ kan aanduiden, die hij vertrouwt om als hij zelf niet meer (voldoende) bekwaam zou zijn voor bepaalde beslissingen, in zijn plaats en op zijn aanwijzing, die beslissingen voor hem te nemen. Dit kan zowel wat betreft het beheer van de goederen als, zeer recent, ook wat betreft bepaalde persoonlijke rechten zoals de patiëntenrechten. Men kan ook een bepaald persoon aanduiden die men graag, indien gerechtelijk bewind noodzakelijk zou worden, als bewindvoerder wil aangesteld zien.

De toepassing van de wet verloopt niet overal eenduidig. Op 6 januari 2016 luidden een aantal voorzieningen de alarmbel en signaleerden misgelopen situaties, miscommunicatie en wantrouwen tussen justitiële actoren en beschermde personen en hun omgeving, inclusief de hulpverlening. (bijlage 8.5)

Om hieraan tegemoet te komen, dienen zowel de federale actoren van Justitie als de gemeenschappen op vlak van welzijn samen te werken. De federale overheid overlegde met het terrein en hervormde de regelgeving in december 2018, waardoor een aantal pijnpunten werden bijgesteld. De Vlaamse Gemeenschap investeerde in een verkennend onderzoek naar vaststellingen op het terrein, met focus op mogelijke verbetering op domeinen waar zij bevoegd voor is. Het resultaat leest u in wat volgt.

2 – Situering en opzet van het onderzoek

Situering

Met de wet van 17 maart 2013 werd de regeling van de onbekwaamheid van personen en hun bescherming hervormd op basis van nieuwe uitgangspunten. De participatie, de mogelijkheden en de autonomie van personen met een beperking, van welke aard dan ook, staan daarbij centraal. Bedoeling was een beschermingsmodel op maat in te voeren waarbij maximaal rekening wordt gehouden met de beschermde persoon en zijn netwerk. De voorkeur gaat uit naar een buitengerechtelijke bescherming, en zelfs wanneer gerechtelijke bescherming nodig is wordt bij voorkeur een bewindvoerder uit het netwerk aangesteld.

De uitwerking van de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en de Vlaamse Sociale bescherming vertrekt vanuit dezelfde uitgangspunten: het verhogen van de autonomie van de cliënt door zorg op maat, participatie van de cliënt en het versterken van zijn netwerk.

De nieuwe evoluties in het verlenen van zorg en hulpverlening (de vermaatschappelijking, de vergrijzing, ...), stellen de bewindvoerders en de vrederechters voor nieuwe uitdagingen om de sociale rechten van de beschermde persoon uit te putten en zorg op maat mee te organiseren.

Opzet

Het onderzoek beoogt het in kaart brengen van de ondersteuningsnoden en de mogelijkheden tot ondersteuning in bestaand of te creëren aanbod. Het gaat om 4 onderscheiden doelgroepen:

1. de te beschermen of de beschermde personen en hun netwerk, inclusief de vertrouwenspersoon,
2. de zorgverstrekkers en hulpverleners,
3. de -al dan niet professionele- bewindvoerders,
4. de vrederechters en andere juridische professionelen.

De ondersteuningsnoden en -mogelijkheden kunnen verschillen tijdens de opeenvolgende fasen:

1. bij de inschatting van onbekwaamheid en het overwegen van een beschermingsmaatregel (wie en wanneer)
2. bij de totstandkoming van een vorm van bijstand of vertegenwoordiging, al dan niet gerechtelijk (wat)
3. de uitvoering van en de opvolging van de bewindvoering (hoe gaat het vervolgens in zijn werk).

Er zijn verschillende groepen personen die in aanmerking komen voor een beschermingsstatuut. Het kan gaan om jongvolwassenen, terminaal zieke of psychiatrische patiënten of mensen met andere vormen van (geestelijke) beperking, personen met een handicap, ouderen, dementerenden... Het kan gaan om vermogende mensen of net om mensen in financiële problemen.

Vzw SAM, steunpunt Mens en Samenleving stelt in haar missie een bijdrage te leveren aan een sociaal rechtvaardige en duurzame samenleving die voor elke burger de grondrechten garandeert en een goede kwaliteit van leven nastreeft.

Daarvoor ondersteunt SAM de praktijk van actoren die, al dan niet beroepsmatig, een individueel, collectief en structureel antwoord bieden op welzijnsproblemen, sociale uitsluiting en maatschappelijke achterstelling om de levenskwaliteit te bevorderen van personen die zulke problemen hebben of die zich in een dergelijke situatie bevinden. SAM stimuleert de complementariteit en de synergie van die praktijken vanuit een nabije opstelling bij het werkveld. Vanuit een autonome positie verbindt ze die praktijk met onderzoek en opleiding, met organisaties en samenwerkingsverbanden, met de overheden en met de bredere samenleving.

Dit onderzoek focust vooral op de inbreng van de intermediairen, van diegenen die kwetsbare mensen ondersteunen. Die kwetsbare mensen zelf zijn moeilijk doelgericht te bevragen in het kader van een beperkte verkenningsoefening. Opgang en het Vlaams Patiëntenplatform maakten in 2015 een elektronische vragenlijst voor patiënten(vertegenwoordigers) en hun omgeving. Omdat hierop nauwelijks respons kwam, verlegden ze de doelgroep van de bevraging naar de professionals. Zij worden in het werkveld regelmatig geconfronteerd met mensen die zich moeilijk kunnen staande houden in onze complexe Westerse maatschappij. Hun bijdragen geven dan ook een inzicht in de mogelijke noden van die kwetsbare mensen zelf.

Onderzoek naar ondersteuningsnoden

'Need is defined as a gap - between the real and ideal conditions - that is both acknowledged by community values and potentially amenable to change'. (R. Reviere, S. Berkowitz, C.C. Carter en C.G. Ferguson, *Needs assessment. A creative and practical guide for social scientists*, Taylor & Francis, Washington/London, 1996, 233P.)

Een behoefte impliceert het aanvoelen van een tekort en het verlangen om aan dat tekort tegemoet te komen. Er is dus (1) een kloof tussen de reële en de ideële conditie; (2) het dichten van de kloof moet door een gemeenschap onderkend worden als een behoefte of nood, de verschillende betrokkenen moeten erin geloven dat dit de cliënten ten goede zal komen (niet waardenvrij) (3) en de kloof moet beïnvloedbaar zijn, verkleind kunnen worden (positief doel).

Een behoefteonderzoek is geen doel op zich, maar moet aanleiding geven tot het kunnen maken van aanbevelingen en beleidsopties. Onderzoek wordt door interne en externe factoren zoals de beschikbare middelen, druk vanuit diverse hoek, ... beïnvloed, wat kan leiden tot enthousiasme of weerstand. Een combinatie van onderzoeksmethoden vergroot de kwaliteit van een onderzoek.

Door een aantal individuele gesprekken, literatuuronderzoek, de beschikbaarheid van gegevens uit een vroegere bevraging en de organisatie van focusgroepen, kon in de beperkte tijdspanne toch een combinatie van gegevens worden gerealiseerd.

Timing en fasering

Het effectieve onderzoek liep van 15 september 2018 tot en met 31 maart 2019.

Drukke agenda's leidden tot een eerste stuurgroep op 13 november, en een bijeenkomst met de mensen van het Meldpunt bewindvoering kon slechts op 6 december doorgaan. Een en ander in combinatie met verlof en ziekte in de wintermaanden, condenseerde de uitvoeringstijd aanzienlijk, met nog verdere terreinverkenning en literatuuronderzoek doorheen de ganse duurtijd van het project.

tijdslijn project bewindvoering

Stuurgroep

Het onderzoek werd opgevolgd door een stuurgroep.

De concrete samenstelling was als volgt:

Nancy Bleys (kabinet Vandeuren), Jole Louwagie (departement WVG), Marjan Rom (departement WVG), Jolien D'Hooghe (Agentschap Zorg en Gezondheid), Tineke Oosterlinck (Agentschap Zorg en Gezondheid), Anna Vanermen (VAPH), Katrien Moons (VAPH), Martine Van Geyt (SAM), Min Berghmans (SAM).

Hieronder geven we de verslagen van de stuurgroepen weer.

2.1. STUURGROEP 13 NOVEMBER 2018

Aanwezig: Nancy Bleys (kabinet Vandeuren) Martine Van Geyt (SAM), Jole Louwagie (dep WVG), Jolien D'Hooghe (Agentschap Zorg en Gezondheid), Min Berghmans (verslag)

Verontschuldigd: Tineke Oosterlinck (Agentschap Zorg en Gezondheid), Marjan Rom (dep WVG)

Introductie

De Vlaamse overheid (Agentschap Zorg en Gezondheid - kabinet Vandeuren) heeft aan SAM vzw een project toegekend om de ondersteuningsnoden van de diverse actoren, betrokken bij bewindvoering, in kaart te brengen, evenals bestaand of te ontwikkelen aanbod om aan die noden te voldoen.

Dit project beoogt het in kaart brengen van de ondersteuningsnoden en de mogelijkheden tot ondersteuning in bestaand of te creëren aanbod.

Het gaat om 4 onderscheiden doelgroepen

1. de te beschermen of de beschermden personen en hun netwerk, inclusief de vertrouwenspersoon,
2. de zorgverstrekkers en hulpverleners, (schuldhulpverleners)
3. de -al dan niet professionele- bewindvoerders,
4. de vrederechters en andere juridische professionelen.

We onderzoeken de ondersteuningsnoden en -mogelijkheden aan de hand van de fasen in het proces:

1. de inschatting van de noodzaak tot onbekwaamverklaring en de stappen naar een beslissing
2. de beslissing tot het aanstellen van een bewindvoerder, al dan niet via de gerechtelijke weg
3. de uitvoering van en de opvolging van de bewindvoering.

Ten aanzien van verschillende groepen personen die in aanmerking komen voor onbekwaamverklaring: wie zijn die personen en waar vinden we die? (jongvolwassenen, psychiatrie, andere vormen van (geestelijke) beperking, ouderen)
Bedoeling is te komen tot beleidsaanbevelingen.

Momenteel loopt de eerste fase van dit project, nl. terreinverkenning. Tegelijk wordt op zoek gegaan naar kernactoren die in de geplande focusgroepen in januari 2019 in gesprek willen gaan aan de hand van een aantal vragen. 4 momenten x 15 personen. Zie tijdslijn.

Timing van het project: de zakelijk coördinator van SAM vzw vroeg aan Loes Houthuys (dep WVG) verlenging van het project. Jolien D'Hooghe van het Agentschap Zorg en Gezondheid is de persoon die dit projectdossier beheert, de vraag tot verlenging van de projecttermijn dient door haar behandeld te worden. De vraag wordt best opnieuw formeel aan het juiste adres gesteld.

Op 30 april 2019 zou het eindrapport moeten kunnen opgeleverd worden.

Praktische afspraken

Data vooropgesteld voor focusgroepen: 11 januari, 17 januari, (Antwerpen) 25 januari, 31 januari (Brussel). Deze gaan door in lokalen van SAM.

Op 21 maart 2019 gaat het slotevenement door in Brussel, Herman Teirlinck gebouw, auditorium BEL, Havenlaan 88 (250 personen) wordt tijdens de vergadering door Jolien gereserveerd + foyer voor drank onder de noemer 'Studiedag bewindvoering'.

Contact met vrederechtersbond?

30 november gaat er een studienamiddag door georganiseerd door het Instituut Gerechtelijke Opleiding mbt PVF voor Vrederechters en Arbeidsrechtbanken.

Nuttig om hen te informeren over de concrete timing van dit project.

Is het mogelijk om EKC en LUS in te schakelen? - bestaande methoden, praktijken voorstellen.

Samenstelling stuurgroep

Vanuit Agentschap Jongerenwelzijn noch VAPH is er momenteel een afvaardiging in de stuurgroep. Aanwezigheid van VAPH lijkt toch wel noodzakelijk. Anna Vanermen en/of Ann Van den Abeele (werkgroep kwetsbaarheden PVF van het VAPH) zullen gecontacteerd worden door de projectmedewerker met de vraag tot deelname aan de volgende stuurgroep .

Contact met meldpunt bewindvoering

Zij nodigen de korpsoversten van de vrederechters ook uit, bij individuele klachten verwijzen de vrederechters ook door naar het meldpunt. Het meldpunt bezorgt over hun vaststellingen beleidsrapporten aan de bevoegde ministers. Zij hebben afgevaardigden uit voorzieningen, van ouders, vanuit de OVB...

De vorige weken werden hoorzittingen georganiseerd in de Commissie Justitie van de Kamer, op 13 november werden de aanpassingen in de wet onbekwaamverklaring in de Commissie gestemd.

Een vraag die reeds bovenkwam: kan een bewindvoerder tegelijk ook persoonlijk assistent zijn? Is dit d'office onverenigbaar of ligt hier een verantwoordelijkheid voor de vrederechter om toe te zien op belangenvermenging/benadeling? Wat is de verantwoordelijkheid van de bijstandsorganisaties hieromtrent? Hierover is niets bepaald in de wet, momenteel wordt dit aanvaard.

De projectmedewerker heeft afspraak met het meldpunt (verschillende mensen-organisaties) op 6 december.

Deelnemers aan focusgroepen?

Diverse samenstelling, 15 personen per groep. Familiehulp, dienstencentra, ouderenzorg, psychisch kwetsbaren - kernactoren van Geïntegreerd Breed Onthaal (CAW - OCMW - Sociale diensten mutualiteiten)
Cijfers over bewindvoering?

Tim Wuyts en Carolien vragen om aanwezig te zijn bij elke focusgroep om toelichting te geven (introductie).

Ontwerp vragenlijst focusgroepen

Nadruk op de stap naar onbekwaamverklaring en nadruk op: hoe ga je daar als hulpverlener mee om.

Wat is er nodig en wat bestaat er al.

Detectie: Signalen van verontrusting, hoe vang je die op, op basis waarvan denk je dat je stappen moet zetten, hoe ga je er mee om, welke weg kan je afleggen? Hoe gaat voorziening daarmee om? Praktijkondersteuning: welke behoeften?

Wie schat de onbekwaamheid in?

Multidisciplinariteit mogelijk - wenselijk - nodig? Intersectoraal overleg/samenwerking?

Verhouding onbekwaamheid vs nood aan gedwongen hulpverlening afwegen: wat is er nodig?

Coördinatie van informatie?

Zijn er alternatieven? (maximale bekwaamheid behouden?) Vrijheidsbeperking vs onbekwaamheid?

Gedwongen opname/collocatie vs onbekwaamheid?

Op welke momenten wordt er beslist? (tijdspad) En welke vervolgstappen zijn er mogelijk bij die beslismomenten? Termijnen

Welke informatie is er minimaal nodig om een beslissing te kunnen nemen? (Situatieanalyse)

(kwaliteit van de diagnose - indicatiestelling) (cliëntgericht) Verhouding beslissingsmodel - vraaggerichte aanpak?

Stappenplan 'Welke onderwerpen moeten in de analyse van de problematiek van de cliënt aan de orde komen?', 'Wie wordt daarbij gehoord en wanneer?'

Vraagverheldering: 'Wat is de aard van het probleem?', 'Hoe erg is het probleem?', 'Is de hulpvraag duidelijk genoeg of zit er nog een hulpvraag achter?' Complexe problematieken

Niet te veel - niet te weinig. In functie van onbekwaamheid.

Zijn er al mogelijkheden om die informatie te krijgen? Wat ontbreekt?

Bestaan er al instrumenten die het nemen van deze beslissing ondersteunen? Op welke manier?

Verlopen deze processen gelijkaardig, bestaan er modellen?

Stap naar de vrederechter - bezoek van de vrederechter: wat wordt er meegedeeld? Achter de rug of cliënt betrokken? Welke info mag je delen?

Medisch verslag - gesprekken met mantelzorgers, vertrouwenspersoon nodig? Hoe wordt dit beoordeeld?

Onbekwaamheid op maat van de persoon, dit niet over slaan, evolutief, regelmatige evaluatie

Welke eisen stelt de regelgeving aan de toeleidingsprocedure en de te nemen beslissingen? - hoe nemen de onderscheiden doelgroepen beslissingen en in hoeverre maken ze daarbij gebruik van instrumenten?; - hoe worden ze op dit moment ondersteund bij het nemen van deze beslissingen?

Is dit omschreven in kwaliteitshandboeken? (zorg- en hulpverleners)

Beslissing tot aanstelling bewindvoerder

Welk soort bewindvoering: volledig/gedeeltelijk

Persoon/goederen

Familiaal bewindvoerder versus professioneel bewindvoerder: in welke situatie welk soort bewindvoerder?

Wanneer ook een vertrouwenspersoon?

-mate van participatie? Betrekken netwerk? Overleg verschillende betrokkenen?

Welke eisen stelt de regelgeving?

-Terugkoppeling van de beslissing aan wie?

Uitvoering en opvolging bewindvoering

Mate van participatie onbekwame persoon? Betrekken netwerk? Overleg verschillende betrokkenen?

Welke eisen stelt de regelgeving aan de uitvoering en opvolging? Worden bewindvoerders op dit moment ondersteund bij het vervullen van hun opdracht?

Welke vergoeding staat er tegenover bewind? Vb pool Similes, vergoeding 3% in een gemeenschappelijke pot

Zijn er handboeken - richtlijnen voor bewindvoerders? Kwaliteitseisen familiaal bewindvoerder vs professioneel bewindvoerder? Nood aan vertrouwenspersoon wanneer?

(Start- situatieanalyse - Klachten - agressie - bereikbaarheid - ...)

Dossievoering, verslaggeving, verantwoording - Privacy en (medisch) beroepsgeheim

Realisatie sociale rechten van de beschermde persoon (wonen, werk, opleiding, dagbesteding, verzorging, ...) (checklists beschikbaar?)

(Kennis sociale kaart, wachtlijsten....)

Toestemming met de hulpverlening - medische (be)handelingen vs. Inspraak - hoogstpersoonlijke rechten (vrijheidsbeperking) - doelstellingen van de hulpverlening mee bepalen

Contacten tussen bewindvoerder en cliënt/vertrouwenspersoon/netwerk

Contacten tussen bewindvoerder en zorgverstrekkers of andere dienstverleners (advocaat, sociale huisvesting, ...)

Contacten tussen bewindvoerder en vrederechter

Spilfunctie van bewindvoerder al dan niet? Zakelijke invulling? Persoonlijk bewind?

Verder bouwen telkens op de inzichten van de vorige focusgroep. Verschillende fases in het proces laten beschrijven door de opeenvolgende groepen.

Wat komt terug in elke fase? - gegevensdeling? -participatie? -...

Nog te contacteren: Familieplatform GGZ - Vlaams platform patiëntenrechten: probleem van gedwongen hulpverlening via zorgvolmachten? Meldpunt oudermisbehandeling een rol te spelen? Bvb geen kleren kopen.

Relevante vragen: PVF en deontologische vragen daarrond, hoe omgaan met klachten (tov Vrederechter)

Het meldpunt bewindvoering heeft geen officieel statuut, willen zij zo'n functie opnemen?

Wetenschappelijke achtergronden

Projectmedewerker bezorgt opsomming van aantal masterthesissen mbt bewindvoering met vraag om download te mogen ontvangen.

Bibliografie te maken.

Volgende stuurgroep: donderdag 17 januari 2019 om 13u30 uur.

Ellipsgebouw, lokaal 11.42.

2.2. STUURGROEP 17 JANUARI 2019

Aanwezig: Nancy Bleys (kabinet Vandeurzen) Martine Van Geyt (SAM), Marjan Rom (dep WVG), Tineke Oosterlinck (Agentschap Zorg en Gezondheid), Ann Vanermen, Katrien Moons (VAPH) Min Berghmans (verslag)

Verontschuldigd: Jolien D'Hooghe (Agentschap Zorg en Gezondheid), Jole Lowagie (dep WVG)

Introductie

De Vlaamse overheid (Agentschap Zorg en Gezondheid - kabinet Vandeurzen) heeft aan SAM vzw een project toegekend om de ondersteuningsnoden van de diverse actoren, betrokken bij bewindvoering, in kaart te brengen, evenals bestaand of te ontwikkelen aanbod om aan die noden te voldoen.

Timing van het project: Tineke: kan het project aflopen op 15 maart 2019? Zijn er veel financiële verantwoordingsstukken? Het einde van het project is voorzien op 31 maart en het projectverslag moet ingeleverd worden op 30 april 2019.

Oproep tot deelname aan de focusgroepen

Het is vreemd dat er weinig reactie kwam vanuit voorzieningen VAPH op de vraag tot deelname aan de focusgroepen - is bewindvoering geen belangrijk thema? Misschien zijn de meeste jongeren wel in orde voor de meerderjarigheid. Veel ouders nemen daar vooraf al de nodige stappen voor.

De voorzieningen werken vaak met vaste advocaten en vrederechter aan huis, ze zien geen probleem voor henzelf.

Jongerenwelzijn ontvangt ook geensignalen, behoeften of noden vanuit de voorzieningen mbt dit thema. OPZ Geel stuurt een deelnemer aan de focusgroepen.

De stuurgroep berust in het beperkte enthousiasme bij sommige sectoren. Het belangrijkste was de betrokkenheid van de voorzieningen aangebracht door het Meldpunt bewindvoering, starten met hun overwegingen en bedenkingen zal alvast een richting aangeven.

Is er een verband tussen onbekwaamheid en 'dwang' in de hulpverlening: bewindvoerders die bevoegd zijn om te beslissen over de woonplaats kunnen dit gebruiken om een persoon al dan niet in een woonzorgcentrum onder te brengen.

De projectmedewerker ontving geen signalen via mantelzorgverenigingen. Er worden wel vormingen georganiseerd voor mantelzorgers over bewind. Zie website Vlaams expertisepunt mantelzorg.

Er komen geen/uiteerst zelden vragen over bewindvoering op de juridische helpdesk van SAM, noch van Jeugdrecht, noch van Eerste hulp bij schulden.

Het project werd aangebracht in de overleggroep schuldbemiddeling van Sam, enkele schuldhulpverleners schreven zich effectief in voor de focusgroepen.

Voor beheer PVB is er vaak wel een bewindvoerder/wettelijke vertegenwoordiger nodig.

Je kan mensen niet verplichten om een familielid onbekwaam te laten verklaren. Hulpverleners signaleren soms dat een persoon niet bekwaam is om nog zelf te beslissen, maar willen niet over het hoofd van de familie springen.

Ann en Katrien gaan op zoek naar mensen uit VAPH-voorzieningen die mogelijk enthousiast kunnen zijn. Ann vraagt ook na in de werkgroep nieuwe kwetsbaarheden van het VAPH.

De focusgroepen zijn momenteel gepland op 6 en 13 februari 2019, in Antwerpen en in Brussel (lokale SAM)

Gebruikers en familie (ook familiale bewindvoerders) worden apart bevraagd, datum nog te bepalen, in Gent en in Hasselt.

Vrederechters - IGO

De vrederechters staan dicht bij de voorzieningen, er gaan vormingen door in kleine groepen, plaatselijk. De vrederechters namen, mede onder invloed van de driekoningengroep, initiatief om bewindvoerders op te leiden, kwaliteitseisen vooropgesteld.

De opleiding van het IGO van 30 november was daar een gevolg van.

Praktische afspraken

Data vooropgesteld voor focusgroepen: 6 en 7 februari (owv algemene staking op 13 februari)

Op 21 maart 2019 gaat het slotevenement door in Brussel, Herman Teirlinck gebouw, auditorium BEL, Havenlaan 88 (250 personen).

Volgende stuurgroep 14/3/2019 van 10u tot 12u in Ellipsgebouw

De volgende stuurgroep gaat door op 14 maart, met als voornaamste agendapunt de vaststellingen uit contacten en focusgroepen en een inhoudelijke discussie mbt aanbevelingen. De leden van de stuurgroep ontvangen tegen 7 maart ontwerp verslag van de projectmedewerker.

2.3. STUURGROEP 14 MAART 2019

Aanwezig: Nancy Bleys (kabinet Vandeurzen) Martine Van Geyt (SAM), Marjan Rom (dep WVG), Jolien D'Hooghe (Agentschap Zorg en Gezondheid), Min Berghmans (verslag)

Verontschuldigd: Tineke Oosterlinck (Z&G), Anna Vanermen (VAPH), Jole Lowagie (dep WVG)

Rapport vooruitgang

Een aantal onderdelen van het verantwoordingsrapport zijn niet publiek relevant. De literatuurstudie met de geraadpleegde bronnen zijn wel interessant.

Er wordt niet in 'beschuldigende' termen weergegeven wat de invalshoeken van verschillende belanghebbers zijn. Geen naming, blaming. Meer in algemene termen, bepaalde invalshoeken wat afschermen versus toch wel iets meer duiding geven.

Het gebruikersperspectief blijkt ook uit bevragingen van Steunpunt Armoede en van Opgang.

Praktijken

Een concrete situatie wordt aangehaald waar vader bewindvoerder was, moeder persoonlijk assistent. Er kwam een echtscheiding tussen. De onderlinge (machts)verhoudingen staan soms een goede omkadering van de kwetsbare persoon in de weg. Vrederechter stelde een advocaat-bewindvoerder aan. Wie neemt het werkgeverschap van persoonlijk assistenten eventueel op? Zijn hiervoor vzw's te vinden? Er bestaat op sommige plaatsen al wel een zekere praktijk maar dit is nog niet structureel uitgebouwd.

Verkwisters: kan nu door elke belanghebbende aangevraagd worden, hoeft niet meer door de familie.

Project bijstaan van familiale bewindvoerders: vzw Magnolia houdt elke week zitdag in Mol.

Beleidsaanbevelingen

Deze zijn in algemene bewoordingen geformuleerd in het rapport. SAM maakte ook een afweging ifv de kerntaken van mogelijk betrokken/te betrekken organisaties.

Juridische informatie: klare taal: Helder Recht vzw is daar een speler. Zij organiseren nu al vormingen over het juridische aspect van bewindvoering aan hulpverleners. Er zijn heel wat mensen/organisaties die dat luik kunnen geven.

Alles rond communicatie, inschatting, uitputting sociale rechten ligt veel moeilijker.

De rol van de bewindvoerder over de goederen versus over de persoon mag ook afgebakend worden, voldoende duidelijk stellen. Een bewindvoerder is geen begeleider. Bij bewind over de persoon is dat wel meer nabij. Bewind is ook geen instrument om gedwongen hulpverlening mogelijk te maken. Autonomie van de beschermde persoon was uitgangspunt in de wet.

Commissie Juridische bijstand kan daar ook zaken in opnemen, juridisch adviseren: ook ism voorzieningen bv bv een eerstelijnsvorming gaan geven. Ze gaan anders samengesteld worden, vanuit vertegenwoordiging van geïntegreerd breed onthaal: niet meer automatisch de meerderheid advocaten.

In Leuven hebben ze al een heel actieve werking, met CAW Oost-Brabant. Doelgroepen van voorzieningen. Iemand van juridische bijstand die aanwezig is in inloophuizen.

Hasselt: juristen OCMW en CAW vroeger, die gaan nu meer beleid moeten maken, geen zittingsdenken en directe dienstverlening. Aantonen dat ze verschillende doelgroepen bereiken: netwerk van voorzieningen uitbouwen, meerjarenplan maken.

Cfr project Vlinderpaleis: onthaal van de griffies naar voren schuiven, kernactoren GBO ism juridische bijstand.

Een aantal vrederechters zijn vragende partij voor een vorm van sociale dienst/ondersteuning.

Vzw Magnolia (Mol, Het Ven) verkent hoe met opgeleide vrijwilligers de familiale bewindvoerders kunnen ondersteund worden. Bvb bij verkoop van huis, bemiddelen met beschermde persoon.

Justitie zit nergens in die welzijnsoverleggen, met uitzondering van intrafamiliaal geweld.

Werken rond draaiboeken.

Wat bij misbruik van de bewindvoerder.

Beroepsgeheim van de thuisbegeleidingsdienst: belang van de cliënt versus onbekwaamheid als beschermingsmaatregel.

Waar loopt het mis met zorgvolmachten? Situaties waarin meerdere maanden factuur WZC niet betaald werd.

Vaststelling: er zijn nu meer jongvolwassenen en mensen met diepe schulden in bewind (vroeger meer dementerenden).

Ook bij volmacht aan OCMW om de kosten mee in het oog te houden, er is geen controle op: toezicht door de vrederechter blijft nodig. Steeds in spanning met het streven om zo dicht mogelijk bij de familie te blijven.

Justitie is actief rond e-dossier bewindvoering.

30 november vorming geweest van het IGO hele namiddag over persoonsvolgende financiering.

3 vrederechters: Antwerpen, Limburg, Vlaams-Brabant hebben samen ook een reeks meerdaagse opleiding voor bewindvoerders georganiseerd.

Opleiding was specifiek gericht op (professionele) bewindvoerders. Multidisciplinair en met oog voor doelgroep vanuit verschillende hoeken: zowel voor lesgevers als voor deelnemers.

De gemengde samenstelling van de focusgroepen was een meerwaarde, geeft kruisbestuiving. Dit wordt ook in vormingen best gedaan. Er is neutrale coördinatie van dat soort opleidingen nodig, niet gekleurd vanuit één hoek.

IGO is gratis voor magistraten, magistraten kunnen achteraf ook e-learning modules bekijken. Direct online. Domus medica staat daar al redelijk ver in. Online module met videokes. Rond familiaal geweld en oudermisbehandeling, specifiek voor huisartsen. Tussendoor vraagjes beantwoorden om te checken of je er nog wel bent. Zij bieden diensten aan in het kader van de verplichte permanente vorming voor artsen.

Wetgevende aanpassingen nog nodig:

KB dat bepaalt op welke bedragen de vrederechters die 3% mogen berekenen.

Voortaan mogen ook derden bewind mbt verkwisters aanvragen.

Rechtspraak mbt situaties waarin de professionele bewindvoerder steun aanvraagt bij OCMW voor de vergoeding van zijn werk, OCMW kent dat niet toe. Er zijn vonnissen die OCMW daarin ongelijk geven.

Suggesties voor een vervolgtraject kunnen nuttig zijn voor de volgende minister.

De aanbevelingen worden nog iets concreter geformuleerd om beleid toe te laten te kunnen reageren.

Studiedag 21 maart 2019

Op dit ogenblik zijn er ongeveer 80 mensen ingeschreven, er komen nog deelnemers bij.

Vanuit het Agentschap Zorg en Gezondheid kan niemand aanwezig zijn.

De leden van de stuurgroep zijn zeker ook nog welkom.

Uit het ontwerpdocument “rapport” dat de leden van de stuurgroep ontvingen, wordt het luik mbt de vaststellingen en aanbevelingen uitgeknipt en ietwat gestoffeerd om zo op het kennisplein en de vormingsmodule ‘halito’ van SAM ter beschikking te stellen van de deelnemers en ook het bredere publiek. Dit wordt nog aangevuld met mogelijke extra informatie voortvloeiend uit de studienamiddag van 21 maart.

3 – Literatuuronderzoek

Van Dale beschrijft het begrip onbekwaamheid in zijn juridische betekenis als ‘het gemis van enig vereiste om een rechtshandeling te verrichten’. Dat gemis is juridisch: de betrokken persoon krijgt vooraf een verbod opgelegd om zelfstandig rechtshandelingen te stellen. (*Swennen*, 2015)

Het onderscheid tussen **onbekwaamheid als rechtstoestand** en de **wilsonbekwaamheid als feitelijke toestand** is erg belangrijk. Wilsonbekwaamheid is de feitelijke situatie waarin een persoon niet in staat is zijn wil te vormen of te uiten. Het gaat erom of iemand iets kan. In geval van onbekwaamheid is er een abstracte verandering: het gaat niet om een feitelijk maar om een juridisch gemis, vastgesteld op basis van een feitelijk toestand als een “element van staat”, waardoor de rechtstoestand abstract wijzigt. (*Swennen* 2015) Voor een verbod om zelfstandig juridisch deel te nemen aan het rechtsverkeer moet er een verantwoording bestaan. Om de onbekwame niet aan het rechts- en economisch verkeer te onttrekken, wordt het bewind geïnstalleerd, bij wijze van vertegenwoordiging, bijstand, instemming of machtiging. Dit wordt aanzien als het positieve en ondersteunende aspect van de onbekwaamheid.

Mosselmans en Van Thienen (2015) stellen dat ‘... tot benadering van de grote groep van beschermde personen die ... onder een vertegenwoordigingsregime vallen een grondige mentaliteitswijziging zich opdringt. Het is genoegzaam bekend dat deze grootste groep ... op zeer gestandaardiseerde wijze werd benaderd, terwijl die benadering in essentie een vermogensrechtelijke insteek had. Thans moet die benadering tevens een persoonsrechtelijke insteek krijgen en bovendien op maat worden gemaakt. Noodzaak, subsidiariteit, proportionaliteit zijn sleutelbeginselen, terwijl er constante aandacht moet zijn voor de autonomie of minstens het recht op participatie/inspraak van de beschermde persoon (zeker op het persoonsrechtelijke vlak). ... De wet van 17 maart 2013 behelst hoe dan ook een zeer ambitieus project en brengt onze regelgeving in overeenstemming met de toepasselijke, ook niet-bindende internationale normen. Bijzonder lovenswaardig is het aangehouden compromis tussen autonomie en bescherming. Bepaalde pijnpunten zijn jammer maar niet onoverkomelijk.’

Het concept ‘bewind’ in de gemeenrechtelijke betekenis betreft de bevoegdheid van een derde om handelingen op het persoons- of vermogensrechtelijke vlak ten behoeve van een beschermde persoon te stellen, dan wel de geldigheid ervan a priori of a posteriori te volmaken (*Swennen* 2014, p. 101).

Het gaat over aanzienlijke aantallen mensen. Professor Wuyts stelde de volgende cijfers voor op het slot-event van 21 maart 2019.

Voorzorgsvolmachten op 1 maart 2019

- 2014: 1.522
- 2015: 11.932
- 2016: 19.038
- 2017: 28.644
- 2018: 37.071
- 2019: 8.260

Rechterlijke bescherming op 8 oktober 2018

- 13.969 verlengd minderjarig
- 41.773 voorlopig bewind
- 57.412 nieuwe statuut bewind

Bewindvoerders op 8 oktober 2018

- 36.690 over de goederen
- 2.573 over de persoon
- 21.888 over de goederen en de persoon

Op 21 december 2018 werd de wet aangepast. Aanleiding waren zowel klachten van burgers (afstand tov bewindvoerder), middenveld (Driekoningenactie), als vrederechters (overbodige formaliteiten, werklast). Het ging om bepalingen die niet uitvoerbaar waren, een te complexe regelgeving, maar ook om een nood aan **mentaliteitswijziging**. Om op maat te werken, is ervaring nodig: hoe kan dit praktisch uitgevoerd worden, hoe kan men tot een verandering in denken komen. Opnieuw werd in samenwerking met diverse betrokken groepen gewerkt aan de voorbereiding van de teksten.

De krachtlijnen van de hervormingswet bestonden in het versterken van de buitengerechtelijke bescherming, vereenvoudigen van het bewind, verduidelijkingen aanbrengen en informatiseren.

Wat de zorgvolmachten betreft, gaat het over een uitbreiding en verduidelijking van het toepassingsgebied, de registratie ervan en ook (het melden van) de beëindiging. Bepaalde tegenstrijdigheden werden verwijderd. Degene die een volmacht geeft, moet zo veel mogelijk betrokken blijven.

De verslaggeving werd vereenvoudigd. Voor ouders die het bewind opnemen voor hun kind, wordt de verwachte verslaggeving meer concreet beschreven in het vonnis dat hen aanstelt. De bewindvoering wordt permanent geëvalueerd en er is een meldingsplicht opgenomen bij ingrijpende gebeurtenissen. Bij overlijden van de beschermde persoon behoudt de bewindvoerder gedurende 6 maanden een aantal bevoegdheden en kan ook bij onbeheerde nalatenschap de aanstelling van een curator vragen.

Er wordt een elektronisch dossier per beschermde persoon ontwikkeld.

Er blijkt ook nood te zijn aan **flankerende maatregelen**. Uitbouwen van een aanbod van vertrouwenspersonen, de rol van stichtingen, een (sociale) dienst die ook (niet-professionele) bewindvoerders kan ondersteunen, een caseload bepaling, toezicht op de lastgevingen, publiciteit van het bewind op maat, een solidariteitsfonds voor bewind over financieel zwakkeren... waren vraagstukken die reeds in 2013 op tafel lagen. (Wuyts 2014)

Voor een werkelijk installeren van bewind op maat is overleg en uitwisseling van handelwijzen nodig: verspreiding van tips en tricks, zeer laagdrempelig beschreven concrete stappen.

Bij de totstandkoming van de oorspronkelijke wet overlegde de administratie met de koninklijke federatie van het Belgisch notariaat, met het Koninklijk verbond van vrederechters en politierechters, met de koninklijke federatie van Hoofdgriffiers van de Vrederechten en Politierechtbanken, met het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding, met de Orde van Geneesheren en met de Hoge Raad voor Personen met een Handicap. (Wuyts 2014)

Ook naar aanleiding van de aanpassingen van 21 december 2018 werden vooraf hoorzittingen georganiseerd om de bevindingen in de (juridische) praktijk mee te kunnen nemen.

Wat betreft de bezoldiging van de bewindvoerder ligt er nog werk op de plank om tot eenvormige richtlijnen te komen. Een federale bewindvoerderscommissie zou opgericht worden om het profiel van de bewindvoerder beter te omschrijven.

In de **overzichten van rechtspraak** van het Tijdschrift van de Vrederechters 2016, 2017 en 2018 komen een aantal concrete situaties naar voren. Een aantal vonnissen bevestigen dat bij beheer van de goederen tussen echtgenoten conform het huwelijksvermogensstelsel, er voor dat aspect en wanneer zich geen vraag stelt naar bijzondere beheersdaden, geen nood is aan de wettelijke bescherming inzake bewindvoering

(Vred. Antwerpen 10 januari 2017; Vred. Aalst 23 december 2016). In het laatste vonnis werd voor het aandeel van de echtgenote in de nalatenschap van de overleden zoon wel een van de andere kinderen als bewindvoerder aangesteld. Deze vrederechter verwijst naar het verblijf in het rusthuis als veilige omgeving, en het gegeven dat alle gezinsleden (echtgenoot en 2 kinderen) akkoord zijn met de aanstelling van een van de kinderen als bewindvoerder met die beperkte opdracht. Er wordt van uitgegaan dat er geen belangenconflict tussen echtgenoten bestaat bij het beheer van hun gemeenschappelijk vermogen (Rb. Antwerpen, 14 mei 2012, RW 2012-2013, nr. 28, blz 1111).

De rechter moet nagaan of en in welke mate een wettelijke bescherming volstaat, en of de technische en sociale omkadering een beschermingsmaatregel overbodig maken; zoals de mogelijkheden binnen het huwelijksvermogensrecht en de hulp en zorgen die naasten en omgeving bieden (P. Senaevae ea, *Meerderjarige beschermde personen*, die Keure, 2014, blz 6, nr 9, blz 15-16, nrs 23 en 26 en blz 73, nr 139)

Voor een aantal aspecten die de persoon betreffen, is geen bijstand of vertegenwoordiging mogelijk, zo bijvoorbeeld het inleiden van een echtscheidingsvordering, de erkenning van een kind, het uitoefenen van het ouderlijk gezag... (art. 497/2 BW)

Met betrekking tot het beroepsgeheim, is het aan hulpverleners van de te beschermen persoon toegestaan om hun beroepsgeheim te doorbreken ten aanzien van de vrederechter, op basis van art. 497/6 Burgerlijk Wetboek. (onder de afdeling 'Werking van het bewind') "De vrederechter kan de maatregelen bedoeld in artikel 1246 van het Gerechtelijk Wetboek nemen om inlichtingen in te winnen over de familiale, morele en materiële toestand van de te beschermen persoon alsook over diens levensomstandigheden." (in werking 1/3/2019)

De zorg en ondersteuning die burgers krijgen in onze samenleving, moet in de eerste plaats bijdragen aan de kwaliteit van het leven. Een eenvoudige en vanzelfsprekende boodschap, zo lijkt het. Toch stelde de **Strategische Adviesraad Welzijn, Gezondheid en Gezin** (SAR WWG) in 2015 vast dat zorg en ondersteuning in Vlaanderen nog onvoldoende aansluit bij de behoeften, vragen en doelstellingen van mensen.

Volgens de SAR WWG verhindert het dominante (acute biomedisch) zorgmodel dat we vandaag kennen de volledige uitrol van integrale zorg en ondersteuning. Het is tijd voor een fundamenteel ander integraal zorg- en ondersteuningsmodel dat de paradigmashift maakt van probleemgerichte naar doelgerichte zorg en ondersteuning en dus ook van een aanbod gestuurd naar een persoons- en behoeftegericht model. Deze paradigmashift - die samengaat met een tendens naar meer vermaatschappelijking - kan enkel plaatsvinden als hij tegelijk tot verschillende maatschappelijke systemen doordringt. Systemen die met elkaar in verbinding staan: het politieke bestel, het onderwijs, de huisvesting, de arbeidsmarkt, de gezondheidszorg, de sociale zekerheid met inbegrip van maatschappelijke dienstverlening, ze kunnen slechts samen integrale zorg en ondersteuning realiseren.

Deze paradigmashift doet nieuwe verwachtingen ontstaan ten aanzien van professionals in zorg en ondersteuning. Waar in het verleden specialistische hulp meer op de voorgrond stond, wordt er bij het integraal zorg- en ondersteuningsmodel meer nadruk gelegd op generalistische competenties.

Dit betekent dat de professional geen enge focus hanteert op de ziekte, beperking of het probleem alleen, maar aandacht heeft voor de impact ervan op het functioneren van de persoon. Niet de oorsprong van de zorgbehoefte is belangrijk, maar wel de vraag wat er kan gedaan worden om zo goed mogelijk te functioneren.

De Maerschalk en Hermans (2018) beschrijven in hun onderzoeksrapport over PVF en armoede op p.40: "Invulling van de bewindvoering

Doordat bij personen in armoede een (sterk en vaardig) sociaal netwerk minder vaak aanwezig is, krijgen zij door de vrederechter sneller een advocaat als bewindvoerder toegewezen. Een keuze die helaas niet altijd gebaseerd is op een goede match tussen advocaat en cliënt. Nu hun taak niet langer vooral administratie inhoudt maar eveneens gaat over zorgnoden en keuzes zorgt dit meer dan vroeger voor problemen.

Focusgroep leden geven aan dat vrederechters en bewindvoerders vaak slecht geïnformeerd zijn over het PVF-systeem.

‘Ja PVF amai ja dat wordt wel een probleem’ want die kennen hunne pupil niet altijd he. Dat is eigenlijk soms enkel een puur administratief gebeuren van ik hou die budgetten bij. En nu moeten die ineens een papier ondertekenen en dat gaat niet alleen over financiën. Dat gaat over de inhoud, dat gaat over hoe wil die persoon leven en welke ondersteuning heeft die daarbij nodig? En dat is heel moeilijk want dat gaat zowel over dat BOB als over PVF. Er zijn ook bewindvoerders die dan zeggen ‘ah ge hebt een BOB, ik ga dat gebruiken voor schulden’ en dan zit ge weer in dat verhaal. (focusgroep toeleiders)’

In de gesprekken met professionals horen we eveneens over bewindvoerders die mensen dwingen tot een welbepaalde zorgkeuze, of autonoom beslissingen nemen over het budget en de hulp die iemand krijgt. Bijstandsorganisaties geven aan meer dan vroeger stappen te zetten om mensen te ondersteunen die van bewindvoerder willen veranderen.

Bijstandsorganisaties halen eveneens aan dat ze met PVF vaker zien dat mensen door een voorziening aangespoord worden om de stap naar bewindvoering te zetten. Daar waar vroeger de ouders een plaatsvervangende handtekening plaatsten, willen de voorzieningen nu een ‘officiële handtekening’, omwille van de financiële consequenties die met deze handtekening gepaard gaan. Bijstandsorganisaties geven ook aan dat voor sommige wilsonbekwame personen een bewindvoering door de voorziening als voorwaarde wordt gesteld om een IDO op te maken. Ze geven eveneens aan dat het tijdig betalen van facturen vaker een probleem is met professionele bewindvoerders.

Bijstandsorganisaties beschrijven ook de onduidelijkheid van de regelgeving rond PVF en bewindvoering. PVF is geen inkomen en hierop mag dus geen 3% gerekend worden door de bewindvoerders. Iets wat momenteel wel eens gebeurt. Bijstandsorganisaties wachten op het geplande Koninklijk Besluit waar duidelijkheid komt over wat wel en niet mag meetellen en wat de tarieven zijn voor bijkomende kosten.”

En op p. 47:

“Vijf participanten hebben een bewindvoerder, bij vier personen is dit een advocaat. Eén persoon is tevreden over zijn bewindvoerder. Het is een kennis van vroeger, hij kan altijd bij hem terecht voor vragen en extra budget. Eén persoon is vooral ontevreden over het feit dat ze door haar bewindvoerder niet zelfstandig kan leven. Naar de kapper gaan, een uitstap naar de zee, telkens moet ze haar bewindvoerder contacteren voor € 20 extra.

Twee personen zijn vooral heel ontevreden over de slechte bereikbaarheid van hun bewindvoerder. Dit zorgt voor veel frustratie.

‘Ik ben niet content van mijn bewindvoerder, heb hem nog maar twee keer gezien. Als ik mail, antwoordt hij niet. Als mijn huisarts mailt, antwoordt hij niet. Mijn begeleidster krijgt soms antwoord. Als ik bel krijg ik die stoeme secretaresse aan de lijn. Dan begin ik mij kwaad te maken en haar uit te maken.’

Doordat ze hun pupil onvoldoende kennen, houden bewindvoerders niet altijd rekening met de specifieke leefsituatie van de persoon. Zoals blijkt uit volgend voorbeeld:

‘Ik heb een bewindvoerder want ik vergeet veel. Zij betaalt alle facturen (huur, ziekenhuis) en geeft mij 75 euro leefgeld per week. Dit is veel te weinig om toe te komen. Dit is vooral moeilijk als de kinderen er zijn in het weekend. Mijn dochter studeert in Gent, als ik haar treinticket naar Gent betaal, dan is er al veel geld weg. Ik heb geen internet, wat moeilijk is met een studerende dochter. Zij heeft dit nodig om te studeren als ze hier is. Sommige resultaten van het ziekenhuis (bv. scan hersenen) komen ook op internet maar die kan ik niet bekijken. Ik heb het aan mijn bewindvoerder gevraagd maar zij vindt dat internet niet nodig is. Nochtans zou ik zo met mijn papa in Congo kunnen skypen. Nu moet ik hem bellen, wat veel geld kost.’

En op p. 49:

“Er is eensgezindheid in de expertengroep dat er veel goede bewindvoerders zijn. Maar er zijn eveneens voldoende situaties gekend waarbij de bewindvoering slecht loopt. Bewindvoerders zijn soms onbereikbaar en kennen hun pupil amper. De contacten zijn vaak afstandelijk en laten weinig ruimte voor overleg en inspraak waardoor de bewindvoering niet is aangepast aan de specifieke situatie. Momenteel duiden vrederechters bijna uitsluitend juristen aan als professionele bewindvoerder. Ook al hebben enkele organisaties eveneens een aanbod persoonsgerichte bewindvoering. Zo leidt Similes, een vereniging voor gezinsleden en betrokkenen van personen met psychiatrische problemen, zelf burgers op tot bewindvoerder. Helaas worden zij door vrederechters vaak niet aangesteld omdat zij niet beroepsverzekerd zijn. □ Enkele recente acties tonen aan dat er in dit domein stappen gezet worden. Zo is er het meldpunt bewindvoering (www.meldpuntbewindvoering.be), een initiatief van meer dan 50 welzijnsorganisaties. KVG heeft een samenwerkingsverband met de korpschefs van de vrederechters om de problematiek rond de bewindvoering aan te kaarten en op te volgen. Ze werken ook aan een profiel van bewindvoerder. De ervaringen van de leden van de expertengroep tonen dat er op dit domein nog heel wat vooruitgang te boeken valt. Des te meer omdat vooral de meest kwetsbaren vaak verplicht terugvallen op de professionele bewindvoerders.”

Op p. 55: “Een bewindvoerder krijgt met het PVF naast louter administratieve ook inhoudelijke taken toebedeeld. Als de communicatie niet goed loopt is dit een groot probleem. Niet enkel voor de hulp maar eveneens voor het budget. Aangezien personen in armoede net doordat ze een krachtig netwerk ontbreken, vaker een advocaat als bewindvoerder toegewezen krijgen, is dit bij hen veel vaker een probleem.”

Op p. 56: “Personen die vertrouwen hebben in hun bewindvoerder ervaren minder stress omtrent hun financiën. Of dit nu een familielid of een professional betreft, vooral de **bereikbaarheid** van de bewindvoerder is van belang en de mogelijkheid om een welbepaalde situatie en vraag te kunnen bespreken.”

OPGanG & Vlaams Patiëntenplatform leiden hun rapport (2016) over de bevraging naar ervaringen met het beschermingsstatuut o.a. in met een verwijzing naar door andere organisaties gesignaleerde knelpunten: “Op 6 januari 2016 verzonden een vijftigtal organisaties uit de zorgsector (waaronder koepelorganisatie Zorgnet-Icuro) een open brief naar de Vlaamse magistratuur, de Hoge Raad voor de Justitie en de minister van Justitie. Daarin klagen ze volgende knelpunten en wantoestanden aan: Familieleden hebben slechte ervaringen met de ontvangst op de griffie. Problemen rond de aanstelling van een familiale bewindvoerder: Sommige vrederechters wantrouwen familieleden die vragen om aangesteld te worden als familiaal bewindvoerder. Intimidatie van de familiale bewindvoerder door de vrederechter: Sociale organisaties worden belemmerd wanneer zij minder mondige families proberen bij te staan. Wanneer toch een familiale bewindvoerder wordt aangesteld, wordt dit door sommige vrederechters op intimiderende en denigrerende manier gedaan, en wordt het gepaard met ontmoedigende voorwaarden. Overleg met de kandidaat familiale bewindvoerder verglijdt soms in aan frustrerend en vernederen juridisch examen. Er wordt archaisch en zeer complex juridisch taalgebruik gehanteerd, wat de afstand tussen vrederechter en familie bijkomend vergroot. Soms wordt een professionele bewindvoerder in plaats van een familiale bewindvoerder aangesteld zonder overleg of noodzaak. Nutteloze financiële betutteling: familiale bewindvoerders moeten in sommige gevallen voor heel basale zaken een machtiging vragen aan de vrederechter. De overzetting van dossiers vanuit de oude naar de nieuwe wetgeving: Dikwijls wordt automatisch de maximum bescherming van goederen en persoon ingesteld, in plaats van een bescherming op maat. In sommige kantons gebeurt deze omzetting zonder oproeping van de beschermde persoon en zijn vertrouwenspersoon. De werkdruk van vrederechters wordt aangehaald als reden hiervoor. Er wordt dikwijls automatisch een professionele bewindvoerder aangesteld. Het gebeurt regelmatig dat een verzoek tot aanstelling van een bewindvoerder over de goederen door de vrederechter uitgebreid wordt tot een bewindvoering over de persoon. Het komt veelvuldig voor dat de bewindvoering wordt uitgesproken over alle punten van de ‘checklist’. Onterechte weigering van de aanstelling van een vertrouwenspersoon. Complicaties voor personen met een Persoonlijk Assistentie Budget (PAB, binnenkort PGB). Stroeve contacten tussen de professionele bewindvoerders (vaak advocaten) en de families van de beschermde personen. Vrederechters gebruiken telkens dezelfde standaardmotivering.”

Van de door deze platformen bevroegde woonzorgcentra en voorzieningen uit de geestelijke gezondheidszorg waren een aanzienlijk aantal al in contact gekomen met een buitengerechtelijke bescherming of

lastgeving. De verklaring van voorkeur over wie de rol van bewindvoerder moet opnemen, kwam minder vaak voor bij de bevraagde organisaties. (p. 4 en 5) Het vaakst werd een professionele bewindvoerder aangesteld, in de meerderheid van de gevallen over de goederen. (p. 6)

Voor de begeleiding op maat kwamen volgende opmerkingen naar voren (p. 7): “*Positief*” “Sinds de nieuwe wetgeving ontvangen wij een uitgebreide lijst van welke taken de bewindvoerder op zich zal nemen.” “In het vonnis of de beschikking wordt altijd aangeduid voor welke items de patiënt onbekwaam is. Dit wordt ook heel goed uitgelegd waarom. Vooral wanneer er een bewindvoerder over de persoon is aangesteld.”

Negatief “Alle bevoegdheden over goederen en/of persoon worden toegekend, nooit slechts enkele punten.” “De standaardlijst van de akte wordt meestal in totaliteit toegevoegd, niet gespecificeerd.” “Ik vind de taken van de bewindvoerders vaak vooraf erg onduidelijk wanneer we dit moeten uitleggen aan patiënten. Vooral wanneer het de bewindvoering over de persoon betreft.” “We hebben 1 keer expliciet gevraagd om de taak duidelijk af te bakenen, maar dit was volgens de vrederechter niet mogelijk.” “De taak van de bewindvoerder over de persoon is niet zo duidelijk.”

Andere “In feite hangt de kwaliteit van de beslissing af van de voorbereiding die de aanvrager maakt.” “De vrederechter legt uit dat er 17 punten zijn. In het begin maakt zij betrokkene onbekwaam over heel de lijn, buiten voor het beheer van een zakgeldrekening. Nadien kan betrokkene zelf of met behulp van de bewindvoerder bekijken waarvoor deze wel bekwaam is. De taak is niet goed omschreven, vermits het te moeilijk is om te vatten voor patiënten. Ik ben ook geen voorstander om tijdens de zitting elk puntje met betrokkene te overlopen; dat zou enkel nog meer confronterend werken. Het is een ZEER omslachtige procedure met de 17 punten waar personen (on)bekwaam voor kunnen zijn. Ik begrijp de gedachte erachter, maar in de praktijk is dit zéér confronterend. Waar patiënten in het verleden voor één (groot) punt onbekwaam geacht werden, moet dit nu over 17 punten bekeken worden. Hierdoor zijn er reeds enkele patiënten in opstand gekomen na de zitting, ook al hadden ze de beschermingsmaatregel zelf aangevraagd. Men vat dit niet.”

“Binnen de woonzorgsector wordt volgens de respondenten meestal wel een onderzoek naar het sociaal netwerk van de oudere uitgevoerd. Binnen de geestelijke gezondheidszorg lijkt dit vaker niet dan wel het geval. In de woonzorgsector wordt volgens de respondenten regelmatig een vertrouwenspersoon aangeduid. In de GGZ is dat veel minder het geval, ... Algemeen bekeken lijkt het alsof de kwaliteit van de toepassing van de wet afhangt van de persoon of het kanton van de vrederechter.” (p. 12)

Zij kwamen tot de volgende aanbevelingen (p.13):

1. De algemene bevolking, ouderen en GGZ-patiënten sensibiliseren over de mogelijkheden die de wet biedt om de autonomie te versterken en een voorkeurspersoon aan te duiden: □ Bekendmaking van de mogelijkheid tot lastgeving (aanstelling van een persoon naar voorkeur als lasthebber). □ Stimuleren van de mogelijkheid om een voorafgaande verklaring van voorkeur over de persoon van de bewindvoering af te leggen.
2. Meer opleidingsmogelijkheden voorzien over de wetgeving en de toepassing hiervan voor (kandidaat-) bewindvoerders (familiaal én professioneel), zoals momenteel bv. georganiseerd door de familieorganisatie Similes en hierbij ook ervaringsdeskundigen betrekken.
3. Meer opleidingsmogelijkheden voorzien voor vrederechters en griffies over de doelgroep en hun omgeving zodat ze een meer genuanceerde visie ontwikkelen op familiale bewindvoering en over de impact van een bewindvoering op een persoon. Zo kunnen ze meer maatwerk toepassen en de bewindvoering niet uitspreken over de gehele lijn.
4. De hoge werklast van vrederechters wegwerken zodat zij meer tijd hebben om de vele bewindvoeringsdossiers adequaat te behandelen.
5. Verzekeren dat er een afdoende onderzoek gebeurt naar het sociaal netwerk van de patiënt. Hierbij waar mogelijk gebruikmaken van bestaande informatie vanuit de sociale dienst van organisaties waar de persoon reeds gekend is (bv. ziekenhuis, woonzorgcentrum, eerstelijnszorg).

6. Wegwerken van de omslachtigheid en complexiteit van de wetgeving en procedures. Ervoor zorgen dat de taak van de bewindvoerder duidelijk afgebakend is zodat het voor hemzelf en de betrokkenen duidelijk is welke zijn bevoegdheden zijn.
7. Standaard aanstellen van een vertrouwenspersoon om de taken van de bewindvoerder te controleren. Indien er geen geschikte persoon is, kan men denken aan een systeem van professionele vertrouwenspersonen zoals in Nederland. De registratie van de aanstelling van vertrouwenspersonen lijkt aangewezen.
8. Willekeur en een andere aanpak per kanton vermijden, eventueel via de registratie van de inhoud van de bewindvoering per kanton.
9. Wanneer er een professionele bewindvoerder wordt aangesteld, moeten er een aantal kwaliteitsgaranties zijn: o.a. persoonlijk contact met patiënt de en/of zijn omgeving of vertrouwenspersoon, transparantie over zijn acties, rekening houden met de voorkeuren van de patiënt.
10. Laagdrempelig klachtrecht over de bewindvoerder. Klacht indienen is nu reeds mogelijk bij de vrederechter, maar dit is nogal intimiderend en niet laagdrempelig.”

In het jaarverslag van de **ombudsfunctie ggz 2018** lezen we mbt bewindvoering het volgende:

“De vrij recente wet op de bewindvoering heeft impliciet een grotere autonomie voor de beschermde persoon voor ogen gehad. Vertegenwoordiging van mensen door een bewindvoerder zou eerder de uitzondering heten. In de praktijk stellen we echter vast dat er van bijstand heel zelden sprake is en dat de vrederechters vrij snel en vaak systematisch voor de vertegenwoordiging kiezen. Binnen de ouderenzorg wordt eveneens soms vrij snel overgegaan tot bewindvoering over de persoon op aangeven van de zorgverleners. De verlieservaring van mensen wat betreft hun zelfbeschikking over heel wat persoonsgebonden zaken, komt dan bovenop de moeilijke psychische situatie waarin zij zich bevonden bij opname. Meer oog voor de soms verregaande gevolgen van het verlies aan autonomie en de afhankelijkheid van de beslissingen van een bewindvoerder op het welbevinden van mensen en een grotere betrokkenheid van bewindvoerders kunnen helpend zijn. Ook een evaluatie van de wet van 1 september 2014 op haalbaarheid en de gevolgen in de praktijk, lijkt zinvol.”

Imgard Vinck van het **Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg** voert de komende maanden ism UZGent een online forumonderzoek uit naar beslissingsbekwaamheid (ifv behandelingen) bij dementerenden en mensen met gezondheidsproblemen. Een van de stellingen die mogelijk gehanteerd worden, luidt als volgt: “De beoordeling van beslissingsbekwaamheid is een moeilijk en veeleisend beoordelingsproces voor de zorgverlener. De huidige Belgische wetgeving geeft geen duidelijke invulling van hoe beslissingsbekwaamheid moet worden beoordeeld. Er zouden **richtlijnen** moeten komen die toelichting geven voor de zorgverlener, zoals dat gebeurt in bvb. Het Verenigd Koninkrijk (zie <https://www.nice.org.uk/guidance/ng108>)”.

De focus in dit onderzoek op situationele wilsonbekwaamheid - niet als ‘staat van de persoon’, zwart-wit, je bent rechtsbekwaam of je bent het niet - sluit aan op de intenties van de nieuwe wet op het bewind met meer aandacht voor een bewindvoering ‘op maat’. Op basis van de wet patiëntenrechten is een dergelijke concrete inschatting door de medicus, op een bepaald tijdstip en met betrekking tot een bepaalde handeling, perfect mogelijk.

Vergelijkbaar is de SEO-R² schaal voor emotionele ontwikkeling, ontwikkeld in het kader van het SEN-SEO project. (F. Morisse & A. Došen, 2017) Hoewel de SEO-R² vooral de emotionele ontwikkeling in kaart brengt, hebben bepaalde domeinen naast een emotionele ook een cognitieve en sociale dimensie. SEO-R² is een discussie-instrument, een hulpmiddel om beter te kunnen afstemmen op de noden van de cliënt.

Een onbekwaamheidsbeoordeling kan niet los gezien worden van de context. In het verhaal van ‘Julien, gered uit de zorg’ (De Windt, 2017) wordt het netwerk van een onbekwaam verklaarde persoon in kaart

gebracht en geactiveerd met de hulp van een eigen kracht conferentie. In Vlaanderen zetten zowel LUS vzw als EKC vzw in op versterken van het sociale netwerk rond kwetsbare personen.

Op www.helderrecht.be wordt een antwoord gegeven op concrete vragen over bewindvoering, in een toegankelijke taal.

- Wie kan onder bewind worden geplaatst?
- Procedure tot instelling van het bewind
- Taak van de bewindvoerder
- Gevolgen van de plaatsing onder bewind
- De vertrouwenspersoon
- Wijziging of beëindiging van het bewind
- Bewindvoering en collectieve schuldenregeling: hoe die combineren?
- Kan je voor jezelf een bescherming voor de toekomst uitwerken?

Bij wijze van voorbeeld:

“Hoeveel kost een procedure om iemand onder bewind te laten plaatsen?

Op die vraag kan geen eenduidig antwoord worden gegeven, aangezien het verschilt van situatie tot situatie.

Enkele elementen die van belang zijn:

- het indienen van het verzoekschrift bij de griffie van het vrederecht is gratis;
- het bewijs van woonst dat bij het verzoekschrift moet worden gevoegd is in sommige gemeenten gratis, maar in andere moet ervoor worden betaald. Vermeld bij je aanvraag waarvoor het bewijs moet dienen. Dat is soms van invloed op de prijs;
- het opstellen van het medisch verslag dat bij het verzoek moet worden gevoegd, kan ook kosten met zich meebrengen;
- als de te beschermen persoon zich niet kan verplaatsen en de vrederechter moet ter plaatse gaan, moeten er ook verplaatsingskosten worden betaald. Sommige vrederechters vragen de indiener van het verzoekschrift om vooraf een bedrag daarvoor te betalen.
- sinds 1 mei 2017 moet je een vast bedrag van 20 euro betalen bij het indienen van het verzoekschrift op de griffie. Dat is om het fonds voor juridische bijstand te financieren. Je bent daarvan vrijgesteld als je gebruik maakt van de juridische bijstand (pro-Deoadvocaat).

De meeste van die kosten moeten worden voorgeschoten door de indiener van het verzoekschrift.

Indien de vrederechter de persoon onder bewindvoering plaatst, worden de kosten doorgerekend aan de beschermde persoon. Indien de rechter niet op het verzoek ingaat, blijven de kosten voor de indiener.”

Het **Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting** stelden op basis van overleg dat aan het tweejaarlijks Verslag 2016-2017 over ‘burgerschap en armoede’ vooraf ging, het volgende mbt. bewindvoering:

<http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag9/volledigverslag.pdf>

“Het beheer van een budget en keuzes met betrekking tot de eigen goederen en de eigen persoon zijn fundamentele onderdelen van de vrijheid van elke burger. Maar als iemand omwille van gelijk welke ongeschiktheid moeilijkheden heeft om zijn goederen en/of zijn persoon te beheren, dan bestaan er verschillende mechanismen om hem te helpen zijn rechten uit te oefenen. Een van die beschermingsmaatregelen is het bewind over de goederen en/of over de persoon. Deze maatregel wil meerderjarigen beschermen die zelf niet langer het beheer over hun goederen of over hun persoon in eigen hand kunnen nemen omwille van hun lichamelijke of geestelijke toestand. Volgens de artikelen 488/1 en 488/2 van het Burgerlijk Wetboek moet de onder bewind plaatsing van de goederen en/of de persoon worden gerechtvaardigd voor een persoon die “wegens zijn gezondheidstoestand geheel of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, niet in staat is zonder bijstand of andere beschermingsmaatregel zijn belangen van vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen”, of voor personen “die zich in staat van verkwisting bevinden,

indien en voor zover de bescherming van hun belangen dit vereist". Naast de staat van verkwisting moet de betrokkene dus "problemen hebben die het voorwerp kunnen vormen van een medische diagnose en die de mentale integriteit van de betrokkene in ernstige mate aantasten. Door deze problemen komt de betrokkene in een toestand waarin er een reëel gevaar bestaat dat hij abnormale, ongecontroleerde daden stelt die het beheer van zijn goederen of zijn eigen persoon schaden." Bewindvoering is een extreem voorbeeld van hoe mensen geen greep meer hebben op hun eigen leven. Hoewel het duidelijk is dat dit statuut - dat dus als doel heeft om mensen te beschermen - verschillende mensen helpt, stellen de deelnemers aan het overleg vragen over het aantal mensen in armoede die in dit statuut terecht komen. Het statuut op zich en de toepassing ervan hebben een aantal negatieve effecten voor diegenen die in armoede leven, met een grote impact op hun privéleven.

De link tussen armoede en bewindvoering lijkt niet vanzelfsprekend. Het feit dat iemand arm is, rechtvaardigt immers geenszins dat hij onder dit regime wordt geplaatst. Dit veronderstelt namelijk een handelingsonbekwaamheid van de persoon die moet worden beschermd. De wet stelt als voorwaarde wel dat er een omstandige geneeskundige verklaring wordt opgesteld, maar het begrip 'gezondheidstoestand' wordt niet verder gedefinieerd. Meer nog dan de gezondheidstoestand is het 'vermogen om te beheren' des te moeilijker in te schatten omdat iemand in staat kan zijn om zijn persoon en zijn goederen te beheren, maar dat mogelijk niet correct doet. "Wordt wie niet kan lezen of schrijven onder bewind geplaatst?" Het stellen van deze vraag wijst op het verband tussen bewind, extreme armoede en de medicalisering ervan." "De geestelijke onbekwaamheid die aanleiding geeft tot de benoeming van een beheerder, [bestrijkt] een zeer breed spectrum", en armoede wordt vaak verward met geestelijke onbekwaamheid. De wet van 17 maart 2013 voorziet dat de vrederechter bevoegd is om iemand die volgens hem onbekwaam is onder bewind te plaatsen en om voor de betrokkene een beheerder van de goederen en/of de persoon aan te duiden. De vrederechter moet eveneens "uitdrukkelijk [en op een gepersonaliseerde wijze] de persoonlijke of patrimoniale handelingen waarop de onbekwaamheid betrekking heeft afbakenen". Er bestaan geen statistieken over de link tussen armoede en het onder bewind plaatsen. Verschillende vrederechters die in het kader van het overleg werden bevroegd, weigeren om armoede als een reden te zien om iemand onbekwaam te verklaren. Wel voegen ze daaraan toe dat de familiale context van de armste lagen van de bevolking er vaak voor zorgt dat de betrokkenen zelf geen adequate omkadering of buitengerechtelijke ondersteuning kunnen vinden; de aanstelling van een beroepskracht is dus de enige mogelijke oplossing. Rijkere gezinnen daarentegen kunnen sneller ingrijpen en kunnen vermijden dat de goederen en/of de persoon van de betrokkene onder bewind worden geplaatst door te zorgen voor buitengerechtelijke bescherming, bijvoorbeeld in de vorm van notariële akten. Een vrederechter getuigde over situaties van groot gebrek ten aanzien van de essentiële noden, gepaard gaande met een verslechtering van de gezondheid, zowel fysiek als mentaal. Men wordt geconfronteerd met mensen die hun eigen persoonlijke vermogenssituatie niet meer kunnen beheren omwille van armoede, met jongeren van 30, 35 jaar die komen smeken om een bewindvoerder voor hen aan te stellen, die vragen om onbekwaam te worden verklaard. We kregen verschillende signalen dat wanneer een OCMW geen oplossingsspoor meer ziet in een bepaalde armoedesituatie, het gebeurt dat de betrokken persoon wordt aangeraden om bewindvoering aan te vragen. In dergelijke situaties komt bewindvoering eigenlijk neer op een budgetbeheer van een inkomen dat te beperkt is."

"Het Steunpunt tot bestrijding van armoede beveelt aan om de toepassing van bewindvoering over de goederen en/of de persoon te evalueren met betrokkenheid van verenigingen waar armen het woord nemen en de andere actoren, om te vermijden dat bewindvoering wordt toegepast enkel en alleen omwille van een situatie van armoede."

"Kritiek op het systeem

Het gebeurt geregeld dat de goederen en/of de persoon van mensen die in armoede leven onder bewind worden geplaatst wanneer iemand voor steun gaat aankloppen bij het OCMW. In heel wat gevallen "werden ze er [door het OCMW] van overtuigd dat het hen zou helpen of men zei hen dat dit een voorwaarde was om in aanmerking te komen voor bijstand". Dit is een erg problematische praktijk omdat "de beperking van de vrijheid onder dit statuut heel groot is". Enerzijds kunnen we ons afvragen of de beschermde persoon werkelijk de keuze heeft om deze bescherming te vragen als het OCMW de maatschappelijke steun afhankelijk maakt van een vraag om de goederen en/of de persoon van de betrokkene onder bewind te plaatsen.

De leden van de verenigingen waar armen het woord nemen hadden het over een totale afwezigheid van keuzevrijheid. Anderzijds zal een beheerder, die de opdracht krijgt om het budget te beheren van een persoon met een heel laag inkomen, evenveel moeite hebben als deze persoon om het hoofd te bieden aan al zijn uitgaven en schulden. Bovendien zijn heel wat mensen zich niet bewust van de gevolgen van een dergelijke maatregel, noch van de impact hiervan op hun dagelijkse leven. Vaak wordt deze verward met zowel collectieve schuldenregeling als schuldbemiddeling terwijl het eigenlijk gaat om een regime van onbekwaamheid, dat veel indringender is. Mensen in armoede beschikken niet over voldoende informatie om een weloverwogen keuze te maken en komen terecht in een situatie waaruit ze niet meer kunnen ontsnappen: "Mensen in armoede hebben geen enkele keuzevrijheid meer zodra ze onder bewind staan. De rechter heeft geen tijd meer en neemt 'standaard'-beslissingen. Het is erg moeilijk om beslissingen ongedaan te maken. Dit is geen werk van zes maanden of een jaar, maar van ettelijke jaren.". Er werd onder andere het voorbeeld aangehaald van "iemand bij het Centrum Kauwenberg die al 20 jaar onder bewind staat. Ze heeft geen schulden en zelfs al een aardig spaarpotje. Desondanks wordt haar bewind verlengd om haar 'tegen zichzelf te beschermen'".

Een van de voornaamste punten van kritiek die tijdens het overleg naar voren kwamen met betrekking tot het systeem van bewindvoering, is de afwezigheid van een voorstel aan de betrokkene betreffende begeleiding en vorming - van een emancipatorisch perspectief dus - om zijn vaardigheden op het vlak van beheer te verbeteren. Voor de verenigingen zou "bewind een vorm van begeleiding moeten zijn die de persoon helpt om zelf keuzes te maken. Het gaat er niet om te beheren in de plaats van, maar samen met de persoon". Nochtans stonden de vraagstukken inzake autonomie en inspraak in de beslissingen van de beschermde personen centraal bij de hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid in 2013 en zijn deze aspecten ingeschreven in de wet. Maar het lijkt erop dat deze wetgevende evolutie niet tot grote veranderingen heeft geleid aangezien zowel de verenigingen als de beroepskrachten tijdens het overleg vertelden dat de spelers in het veld, zoals de vrederechters en de beheerders, hun praktijken niet fundamenteel hebben veranderd. Het aantal behandelde dossiers en het gebrek aan tijd zijn een probleem voor de vrederechters. Zo stelt een van hen: "*Vrederechters hebben helaas niet de tijd die nodig is om de betrokkenen te horen, te begrijpen wat ze willen en ertoe te komen dat ze instemmen met de beslissing*"; "*Ze moest op vrijdagochtend 15 dossiers behandelen en de toegevoegde rechter die haar bijstond, werd niet vervangen toen hij met pensioen ging*". Personen die onder bewind staan hebben in het geval van een conflict met hun beheerder het recht om een advocaat in te schakelen. Maar vaak is de door de rechter aangestelde beheerder ook advocaat en de persoon onder bewind riskeert de rollen te verwarren: "*Mensen die zich in een zwakke situatie bevinden of personen met een handicap kunnen dit onderscheid tussen een bewindvoerder en een advocaat moeilijk maken*". Bovendien zijn aan de inschakeling van een advocaat kosten verbonden, een uitgave waarvoor de toelating van de beheerder nodig is: "*wie tegen zijn bewindvoerder gerechtelijke stappen wil nemen, heeft de toestemming van diezelfde bewindvoerder nodig om de nodige financiële middelen vrij te maken*". In het overleg signaleerden verschillende personen die onder bewind staan een gebrek aan transparantie wat betreft hun rekeningen, hun inkomsten en de handelingen die door hun beheerder worden verricht, hoewel die laatste wettelijk verplicht is om opvolgingsverslagen en jaarrekeningen in te dienen. In de modeldocumenten staat trouwens expliciet de verplichting vermeld om het verslag ook over te maken aan de beschermde persoon, behoudens uitdrukkelijke afwijking hiervan door de vrederechter. Voor de deelnemers aan het overleg is bijzonder belangrijk dat deze informatie wordt gegeven, en op een begrijpelijke manier: "de bewindvoerder moet alles uitleggen: wat hij moet betalen en waarom bepaalde kosten moeten worden geweigerd. Zonder die uitleg begrijpt de persoon onder bewind de beslissingen van de bewindvoerder niet".

"Het Steunpunt tot bestrijding van armoede beveelt aan om een effectieve en verstaanbare rapportering door de bewindvoerder in praktijk te brengen te voorzien in duidelijke afspraken tussen de bewindvoerder en de betrokkene over het tijdig doorgeven van post en documenten te evalueren met bewindvoerders en verenigingen waar armen het woord nemen, welke stappen gezet kunnen worden in functie van meer autonomie voor de persoon en van het kunnen verlaten van het statuut in situaties van armoede."

Zij stellen tenslotte dat “Verschillende personen in armoedesituaties komen in het statuut van bewindvoering over de goederen en/of de persoon terecht, hoewel armoede op zich geen reden ervoor kan zijn, en met een belangrijke inmenging in hun privéleven. Het statuut is nochtans geen geschikt instrument om armoede te bestrijden. De bewindvoerder moet trouwens aan de slag met hetzelfde beperkt budget als de persoon in armoede, met dezelfde moeilijkheid om diens facturen te betalen”.

In het kader van bewindvoering zijn tenslotte de **5 krachtlijnen voor sterk sociaal werk** ook relevant. (Eindrapport sociaal werk conferentie 2018)

Het gaat om:

Verbindend werken

Sociaal werkers zijn perfect geplaatst om verbindend te werken. Door mensen te verbinden met elkaar, met hun buurt, met maatschappelijke instituties zoals scholen, worden ze versterkt. Niet alleen als individu of als groep, maar ook met de bedoeling om problemen collectief aan te pakken.

Laagdrempelig en nabij werken

Sociaal werkers zijn aanwezig in de leefwereld van kwetsbare mensen. Zowel in hun thuissituatie, als in buurtwerk, lokale dienstencentra, verenigingen waar armen het woord nemen, ... werken sociaal werkers aanklampend. Daardoor wordt de agenda altijd samen met de betrokkenen bepaald.

Politisierend werken

Sociaal werkers waarborgen mee de toegang tot rechten en ze kaarten structurele factoren die sociale rechtvaardigheid belemmeren aan. Samen met de betrokkenen zoeken ze naar oplossingen en beïnvloeden ze het beleid.

Generalistisch werken

Door hun centrale plaats in de hulpverlening hebben sociaal werkers een helicoptervisie, een overzicht over situaties van kwetsbaren vanuit verschillende levensdomeinen. Door generalistisch te werken zijn sociaal werkers bruggenbouwers, kruispuntwerkers.

Procesmatig werken

In het werk van sociaal werkers staat proceslogica voorop. De uitkomst van het werk ligt nooit vooraf vast. Telkens spelen ze in op de concrete situatie en de ervaringskennis van betrokkenen. Inspraak en participatie staan daarbij centraal.

Deze krachtlijnen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en komen op verschillende manieren aan bod in alle sterke sociaalwerkpraktijken.

Wanneer de hulpverlener de bewindvoerder aanvult, komt dit de beschermde persoon ten goede. De bewindvoerder is zelf geen sociaal werker, zijn taken zijn beperkter en welomschreven in de wet en het vonnis dat hem aanstelt.

Het gaat om een juridische vertegenwoordiging of bijstand, ter bescherming en in het belang van de kwetsbare persoon.

Het is daarom noodzakelijk dat de bijstand of vertegenwoordiging qua rechtshandelingen, aangevuld wordt door een sociale bijstand of begeleiding, die de kwaliteit van leven van de beschermde persoon binnen zijn context als focus heeft.

4 – Individuele contacten

- 4.1. Meldpunt bewindvoering
- 4.2. HOGent
- 4.3. Vlaams patiëntenplatform
- 4.4. Familieplatform GGZ
- 4.5. Similes - familiale bewindvoerders
- 4.6. Gezin en Handicap
- 4.7. Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg
- 4.8. Ombudsdienst notariaat
- 4.9. Jongerenwelzijn Voorzieningenbeleid
- 4.10. Helder Recht vzw

4.1. MELDPUNT BEWINDVOERING

Op 6 december 2019 vond een ontmoeting plaats met het Meldpunt Bewindvoering, te weten, Luc Goutry, ere-volksvertegenwoordiger; Bernadette Rutjes, Inclusie Vlaanderen; Lief Vanbael, Gezin en Handicap; Martine De Moor, Similes; Dany Van der Biest, Fovig; Stefaan Van Roey, Zorgnet-Icuro.

Het Meldpunt lanceerde een klachtenlijn, waar mensen terecht kunnen met vragen en opmerkingen aangaande bewind. Een beknopte opsomming van meldingen tot 1 oktober 2018 is in bijlage opgenomen. Het Meldpunt is een vrij initiatief voortvloeiend uit de actie ivm de 'Driekoningenbrief' van 6 januari 2016, eveneens in bijlage opgenomen. Zij bezorgden rapporten van de verzamelde vaststellingen aan de bevoegde ministers, aan de Hoge Raad voor Justitie, aan de Orde van de Vlaamse Balies. Zij hebben regelmatig overleg met de korpsoversten van de vrederechters en bij individuele klachten verwijzen de vrederechters ook door naar het meldpunt. Najaar 2018 waren zij ook aanwezig op hoorzittingen in de commissie Justitie nav de voorgestelde wijzigingen aan de wet. Zo formuleerden zij ook een advies over het maximaal aantal dossiers dat een bewindvoerder zou mogen opnemen. Er is opnieuw een bevraging hierover georganiseerd bij de Vrederechters.

Zij proberen via diverse wegen middelen bij elkaar te schrapen (300 euro voor een website via de Broeders van Liefde), terwijl er nood is aan omkadering voor een enorme doelgroep. Het gaat om 100.000 mensen in ons land. De website draait nu, maar het beantwoorden van de meldingen is een vraagteken: hoe kan er gevolg aan gegeven worden? Mensen vragen concrete contactpersonen om mee af te spreken. Doorverwijzen: naar wie?

Similes maakte een handleiding over wat er verwacht wordt van familiale bewindvoerders. Fovig verenigt oudercomités in residentiële zorginstellingen, zij bereiken 130 vzw's die in contact staan met familiale bewindvoerders.

Er komt zeer veel op hen af, met de inkanteling van de verlengd minderjarigen naar het systeem van bewind in september 2019. Er verschijnen 150 beschikkingen per dag in het Belgisch Staatsblad.

Er is een enorme afstand tussen de juridische wereld en de eigen problematieken waar mensen mee geconfronteerd worden en waar ze hun leven verder mee moeten uitbouwen.

Al te gemakkelijk gaat men over tot volledige onbekwaam verklaring om potentiële ruzies uit te sluiten. In het VN-verdrag voor Personen met een handicap is net de-institutionalisering als principe weerhouden. Men gaat te veel voorbij aan de hulpverleningsfinaliteit (bescherming) van bewindvoering, terwijl het gaat om kwetsbare mensen. Verantwoording vragen aan ouders voor het beheer van de goederen van hun kind ligt gevoelig en moeilijk, het gaat bij ouders niet om het juridische maar om de zorg.

De planning van het project werd met de groep bekeken en er werden voorstellen geformuleerd om de timing aan te passen en het opzet enigszins bij te sturen.

De vraag wordt gesteld naar het vertalen van de wegwijzers beroepsgeheim. Dit is een issue waar ook bewindvoerders op botsen. Een handzaam instrument zoals SAM vzw ontwikkelde (poster beroepsgeheim voor jeugdhulpverleners) lijkt ook interessant voor deze doelgroep(en).

Met betrekking tot het te weinig kennen van zorgvolmachten is er wel de brochure van de KBS maar het zou nog kernachtiger, tot 2 pagina's moeten kunnen herleid worden zodat mensen geprikkeld, aangesproken worden om zich verder te informeren en (preventieve) stappen te zetten. Er is nood aan synthese van de synthese, simpel, beperkt tot de basis, ook voor de sociale diensten van zorginstellingen en voorzieningen, zodat zij de weg kunnen wijzen en mee voorbereiden.

Mensen komen vaak meermaals terug naar info avonden om goed geïnformeerd te beslissen. Mensen hebben tijd nodig om alle opties te overdenken, terwijl er soms toch sterke druk is om te beslissen, bijvoorbeeld vanuit de bank. Mensen willen in een persoonlijk gesprek opties overwegen, niet via websites.

Er is bij wilsonbekwaamheid nood aan voorbereidend werk door de hulpverlening, zodat onbekwaam verklaring geen automatisme is, maar op maat. Mogelijk zou een sociale dienst of organisatie die advies ter beschikking stelt van vredegerichten dit ook systematisch kunnen opvolgen. De taal van de beschikking waarin de bewindvoerder wordt opgesteld is onleesbaar. Het is soms moeilijk om de bewijzen voor te leggen die banken of zelfs mutualiteiten vragen. Het Meldpunt bezorgde een rapport aan de Hoge Raad voor Justitie en aan de bevoegde ministers met betrekking tot accreditering van bewindvoerders. Een 3tal profielen van bewindvoerders tekenen zich af: de professional, de vrijwilliger en de familiale bewindvoerder.

In het kader van dit (Vlaams) onderzoek wordt de nadruk gelegd op hoe hulpverleners de stap naar bewindvoering helpen voorbereiden - met zo veel mogelijk regie voor de te beschermen persoon (en zijn omgeving). De aanpassing van de federale wetgeving is een aparte piste die reeds loopt.

4.2. HOGENT (NATHALIE VANDENBUSSCHE)

Binnen de afdeling Bedrijf en Organisatie loopt een onderzoek met betrekking tot niet-professionele bewindvoerders. (<https://www.hogent.be/over-hogent/vakgroepen/recht/advies-en-dienstverlening/>) Be-doeling is evaluatie van de wet en de ontwikkeling van een praktische gids voor niet-professionele bewindvoerders. Nathalie verzorgde de workshop 'bewindvoering' op de studiedag 'Gezondheid en beperkt budget' van vzw Sam op 4 december 2018.

4.3. VLAAMS PATIËNTENPLATFORM VZW (ELSE TAMBUYZER)

Het VPF is een platform van 100 patiëntenverenigingen dat inzet op vertegenwoordiging. (Voor de ondersteuning van individuele organisaties is er Trefpunt Zelfhulp.) OPGanG is een specifieke werking met eigen thema's. Zij organiseerden in 2015 een bevraging over bewindvoering bij diensten begeleid wonen, PVT en Woonzorgcentra waaruit een nota met aanbevelingen voortvloeide (te raadplegen op www.opgang.be). VPF heeft geen jurist in dienst.

4.4. FAMILIEPLATFORM GGZ VZW (KIM STEEMAN)

FG verzamelt expertise voor familieorganisaties en heeft (ondergeschikt) ook contacten met zorgverleners en overheid. Zij ontvangen weinig signalen in verband met bewindvoering, eerder over gedwongen opnames en de vrijheidsbeperking die daarmee gepaard gaat, bijvoorbeeld over het inperken van bezoekrecht of over isolatie. Ook de vertrouwenspersoon is een thema. In samenwerking met Christophe Lemmens van UA Antwerpen focussen zij ook op vormingen in verband met patiëntenrechten en dan specifiek over beroepsgeheim en vrijheidsbeperkende maatregelen. De problematiek van internering duikt ook vaak op, mensen worden dan automatisch onder bewind geplaatst.

Waar kunnen mensen in crisis terecht? Huisartsen - CAW - GBO - netwerken. Functie 1 bouwt zich amper uit, elk netwerk kan kiezen waaraan ze prioriteit geven.

Er zijn groeitrajecten inzake budgetbeheer, met diverse benaderingen van beslissingsbekwaamheid. Ook informatie bij het brede publiek is een aandachtspunt.

Folders bij politie, artsen, scholen, kringwinkels zijn nodig, met 'pakkende' titels - de vergelijking met de postercampagne van 1712 wordt gemaakt. Toegankelijk en duidelijk verwoord wat mogelijk is en bij wie je terecht kan met vragen. De vergelijking met Awel en Tele-onthaal wordt gemaakt. Het thema bewind moet lokale bekendheid worden gegeven: in gemeentehuizen, werkwinkels, ...

Een andere tip kan zijn om een website te ontwikkelen à la <https://www.ikbeslis.be/> (ivm privacy).

Er moet aandacht zijn voor de diversiteit van de problematieken: verslavingszorg versus dementie versus mentaal beperkte jongvolwassenen, ...die tot bewind kunnen leiden. Tijdelijk bewind moet vlotter kunnen, een tussenvorm met proefperiode bijvoorbeeld, ook schakelen tussen professioneel bewind in de beginfase en later iemand uit het netwerk.

4.5. FAMILIALE BEWINDVOERDERS - SIMILES

Op de oproep tot deelname aan focusgroepen voor gebruikers en omgeving, kwamen één kandidaat voor Hasselt en 2 voor Gent zich melden.

**LEG JE MEE JE EI
OVER BEWINDVOERING?**

Voor mensen die geconfronteerd worden met onbekwaamverklaring, zelf of in hun omgeving.

De Vlaamse overheid wil zicht krijgen op welke ondersteuning er bestaat en welke er nog nodig is voor alle betrokkenen bij bewindvoering: rechters, bewindvoerders, hulp- en zorgverleners, mensen met verminderde mogelijkheden en hun omgeving.

Wil je je ervaringen en tips delen? Dan ben je welkom op de groepen voor mensen onder bewind, hun familie en omgeving.

HASSELT - 20 februari, 19 tot 21u
VAC gebouw, Herckenrodezaal
Koningin Astridlaan 50

GENT - 21 februari, 19 tot 21u
Geuzenhuis, zaal Willem de Zwijger
Kantienberg 9

Laat je het weten als je mee wil praten?
Mail min.berghmans@samvzw.be
of bel haar op 0474 82 05 23

sam steunpunt mens en samenleving

Beslist werd om deze momenten te annuleren en een individueel gesprek te organiseren met 2 familiale bewindvoerders en Similes in Gent op 21 februari 2019. Volgende vragenlijst lag voor als leidraad.

1. Hoe gaat dat, beslissen of iemand onbekwaam is om goederen te beheren en persoonlijke rechten uit te oefenen? Jullie ervaringen.
2. Is er inspraak mogelijk bij die beslissing? Bij wie? Wie organiseert die inspraak dan best?
3. Krijgt de persoon zelf en de familie daar ondersteuning bij? Wat als er geen familie is?
4. Welke informatie moet er aan de vrederechter bezorgd worden volgens jullie? Om de beslissing of er een bewindvoerder moet komen goed te kunnen nemen?

5. Wat verwachten jullie van een goede bewindvoerder?
6. Wat verwacht de vrederechter van een goede bewindvoerder?
7. Wat is een goed verslag volgens jullie?
8. Hoe vaak heb je/heeft de familie contact met de bewindvoerder?
9. Wat wil je zeker nog kwijt over bewindvoering?

Weergave van deze gesprekken vind je in de bijlage 2.

4.6. GEZIN EN HANDICAP (LIEF VANBAEL)

KVG kreeg 80.000 euro subsidie om vormingen te organiseren (3 ½ FTE), daarnaast geen bijkomende middelen. Er zijn 5 daagse sessies voor (eerstelijns) maatschappelijk werkers over handicap: Algemeen kader en tegemoetkomingen; Inschrijven bij het VAPH en hulpmiddelen; Zorg en ondersteuning/PVF; Vlaamse sociale bescherming/verhoogde kinderbijslag; Bewindvoering.

Duizend mensen waren aanwezig op infomomenten. KVG krijgt 5 individuele vragen per dag, gemiddeld, ook vanuit diensten maatschappelijk werk en OCMW's. Zij organiseren workshops voor familie over bewind. De bedoeling is eigenlijk om in kleine groepen te werken, max. 15 personen, zodat praktische en concrete informatie kan worden gegeven op maat van de individuele situatie. Er komen evenwel massa's mensen op af, avonden met 70, 80 mensen, die hongeren naar informatie. De KVG-agenda is overvol.

Gezin en Handicap maakt deel uit van de federatie Vijftact vzw, gesubsidieerd door minister van Cultuur, media en Jeugd. www.vijftact.be

4.7. FEDERAAL KENNISCENTRUM VOOR DE GEZONDHEIDSZORG (IMGARD VINCK)

Binnen het KCE staat een (online-forum) onderzoek op stapel ivm 'beslissingsbekwaamheid' in het kader van medische behandelingen. Wordt een onderscheid gemaakt in het betrekken van de (mentaal beperkte) patiënt zelf naargelang de behandeling? Hoe wordt de patiënt geïnformeerd, vooraf, achteraf? Zie beschrijving in het vorige hoofdstuk.

4.8. OMBUDSMAN NOTARIAAT

De onderzoeker stelde de vraag als volgt

'SAM vzw kreeg in het najaar van 2018 vanuit het kabinet Vandeurzen en het Agentschap Zorg en Gezondheid een tijdelijke opdracht inzake bewind. Dit project beoogt het in kaart brengen van de ondersteuningsnoden en de mogelijkheden tot ondersteuning in bestaand of te creëren aanbod.

We onderzoeken de ondersteuningsnoden en -mogelijkheden aan de hand van de fasen in het proces:

1. de inschatting van de noodzaak tot onbekwaamverklaring en de stappen naar een beslissing
2. de beslissing tot het aanstellen van een bewindvoerder, al dan niet via de gerechtelijke weg
3. de uitvoering van en de opvolging van de bewindvoering.

Bedoeling is te komen tot beleidsaanbevelingen.

Graag wil ik vragen of de ombudsdienst in het verleden reeds klachten mocht ontvangen met betrekking tot het hanteren van zorgvolmachten (buitengerechtelijk bewind) dan wel de gerechtelijke bewindvoering.'

Het antwoord volgde kortelings.

'Wij stellen vast dat wij geen klachten tegen notarissen hebben gevonden die concreet over zorgvolmachten handelden.

Bij het behandelen van dossiers hebben wij wel vastgesteld dat bewindvoerders niet altijd diligent optreden na overlijden en de afrekeningen soms achterblijven.

Onze dienst is wettelijk verplicht enkel statistieken te houden over de conflicten met de notarissen.

Wij kunnen officieel geen cijfermateriaal aandragen.'

4.9. JONGERENWELZIJN

Ook bij de afdeling Voorzieningenbeleid van het Agentschap Jongerenwelzijn werd geïnformeerd naar mogelijke signalen, met verwijzing naar de conceptnota met betrekking tot meerderjarige jongeren en opgelegde hulp: <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1273521>.

Op de vraag of er bepaalde personen of voorzieningen (gemeenschapsinstellingen?) gekend zijn waar de onbekwaamverklaring van jongeren - voortgezette jeugdhulp onder dwang? - een issue is, werd geantwoord dat hiervan geen weet is.

4.10. HELDER RECHT VZW

Helder Recht vzw vertaalt momenteel inhoudelijke fiches over de vertrouwenspersoon in diverse domeinen van het welzijnsrecht in toegankelijke en duidelijke taal voor mensen met autisme, op vraag van vzw SAM. Zij organiseren ook vormingen over bewindvoering.

5 – Focusgroepen

- 5.1. Opzet en verloop
 - > methode
 - > vragenlijst
 - > concrete samenstelling en bedoeling
 - > agenda
- 5.2. Resultaten van de focusgesprekken
 - > rode draden - vaststellingen
 - > vaststellingen uit andere bronnen

5.1. OPZET EN VERLOOP

5.1.1 De focusgroepmethode

Focusgroepen worden als volgt gedefinieerd:

‘Groepen van 5-12 personen die als informatieverschaffers worden gebruikt over het doelsysteem en/of over interventies daarin, via een (of enkele) open groeps gesprek(ken)’ (Swanborn 2002, p. 152)

Focusgroepen hebben vrij bescheiden pretenties, zijn niet zo gestructureerd en wensen vooral informatie te verzamelen bij mensen rond één specifiek element. Zij kunnen een zelfstandige manier van dataverzameling vormen of voorbereiden op een andere vorm van dataverzameling.

De moderator stelt zich vooral luisterend op, grijpt zo weinig mogelijk in. De interactie tussen de deelnemers staat centraal, het gaat om hun ervaringen, belevingen en perspectieven. Er wordt niet naar een consensus gestreefd of naar enige vorm van beïnvloeding.

Een explorerende onderzoeks aanpak ligt voor de hand als weinig over het onderzoeksobject bekend is. Zo is meestal het te bestuderen fenomeen nog niet precies afgebakend ten opzichte van de context. Er is ook nog geen model van variabelen met hun onderlinge relaties bekend. Daarbij wordt gebruikgemaakt van allerlei materiaal dat zich toevallig voordoet, maar ook van 'uitgelokt' materiaal. Dit alles impliceert dat een explorerend onderzoeker eerder zoekt naar de omlijning van variabelen, en naar de te onderscheiden categorieën en de globale scores van zich min of meer toevallig aandienende eenheden, dan dat de precieze scores van een van tevoren omlijnende set van eenheden worden bepaald. Met andere woorden: explorerend onderzoek zal *meestal* kwalitatief van aard zijn.

5.1.2 Vragenlijst

Volgende vragenlijst diende als uitgangspunt:

1. Voorafgaande fase

Wie schat dit in? (ook: mate van onbekwaamheid)

Multidisciplinariteit mogelijk - wenselijk - nodig? Intersectoraal overleg/samenwerking?

Verhouding gerechtelijke jeugdhulp - meerderjarigheid? Gedwongen hulp aan meerderjarigen?

Coördinatie van informatie?

Zijn er alternatieven? (maximale bekwaamheid behouden?) Vrijheidsbeperking vs onbekwaamheid? Gedwongen opname/collocatie vs onbekwaamheid?

Op welke momenten wordt er beslist? (tijdspad)

En welke vervolgstappen zijn er mogelijk bij die beslismomenten? Termijnen

Welke informatie is er minimaal nodig om een beslissing te kunnen nemen? (Situatieanalyse)

(kwaliteit van de diagnose - indicatiestelling) (cliëntgericht) Verhouding beslissingsmodel - vraaggerichte aanpak?

Stappenplan 'Welke onderwerpen moeten in de analyse van de problematiek van de cliënt aan de orde komen?', 'Wie wordt daarbij gehoord en wanneer?'

Vraagverheldering: 'Wat is de aard van het probleem?', 'Hoe erg is het probleem?', 'Is de hulpvraag duidelijk genoeg of zit er nog een hulpvraag achter?' Complexe problematieken

Niet te veel - niet te weinig. In functie van onbekwaamheid.

Zijn er al mogelijkheden om die informatie te krijgen? Wat ontbreekt?

Bestaan er al instrumenten die het nemen van deze beslissing ondersteunen? Op welke manier?

Verlopen deze processen gelijkaardig, bestaan er modellen?

2. Beslissing tot aanstelling bewindvoerder

Welk soort bewindvoering

Mate van participatie? Betrekken netwerk? Overleg verschillende betrokkenen?

Welke eisen stelt de regelgeving aan de toeleidingsprocedure en de te nemen beslissingen?; - hoe nemen de onderscheiden doelgroepen beslissingen en in hoeverre maken ze daarbij gebruik van instrumenten?; - hoe worden ze op dit moment ondersteund bij het nemen van deze beslissingen?

Is dit omschreven in kwaliteitshandboeken? (zorg- en hulpverleners)

Terugkoppeling van de beslissing aan wie?

3. Uitvoering en opvolging bewindvoering

Mate van participatie onbekwame persoon? Betrekken netwerk? Overleg verschillende betrokkenen?

Welke eisen stelt de regelgeving aan de uitvoering en opvolging? Worden bewindvoerders op dit moment ondersteund bij het vervullen van hun opdracht? Welke vergoeding staat er tegenover bewind?

Zijn er handboeken - richtlijnen voor bewindvoerders?

(Start- situatieanalyse - Klachten - agressie - bereikbaarheid - ...)

Dossiervoering, verslaggeving, verantwoording - Privacy en (medisch) beroepsgeheim

Realisatie sociale rechten van de beschermde persoon (wonen, werk, opleiding, dagbesteding, verzorging, ...) (checklists beschikbaar?)

(Kennis sociale kaart, wachtlijsten....)

Toestemming met de hulpverlening - medische (be)handelingen vs. Inspraak - hoogstpersoonlijke rechten (vrijheidsbeperking) - doelstellingen van de hulpverlening mee bepalen

Contacten tussen bewindvoerder en cliënt/vertrouwenspersoon/netwerk

Contacten tussen bewindvoerder en zorgverstrekkers of andere dienstverleners (advocaat, sociale huisvesting, ...)

Contacten tussen bewindvoerder en vrederechter

Spilfunctie van bewindvoerder al dan niet? Zakelijke invulling? Persoonlijk bewind?

De stuurgroep van 13 november 2018 besliste om de nadruk te leggen op de eerste fase van detectie. Wat zijn signalen van verontrusting met betrekking tot beslissingsbekwaamheid, hoe vang je die op, op basis waarvan denk je dat je stappen moet zetten, hoe ga je er mee om, welke weg kan je afleggen? Hoe gaat de voorziening daarmee om? Welke behoeften heeft de praktijk aan ondersteuning?

5.1.3 Concrete samenstelling

Kandidaten voor deelname aan de focusgroepen werden gezocht door een oproep langs diverse kanalen: via de betrokkenen bij het Meldpunt Bewindvoering, via de koepels SOM, Vlaams Welzijnsverbond en Jongerenbegeleiding-Informant, via de Agentschappen Jongerenwelzijn, VAPH en Zorg en Gezondheid, via de korpschefs van de Vrederechters, via de OVB, via de intermutualistische stafmedewerker diensten maatschappelijk werk en via persoonlijke contacten. Er gebeurde ook een oproep aan Mantelzorgverenigingen via het Expertisepunt mantelzorg. Op de overleggroep Schuldbemiddeling van SAM vzw werd ook een oproep gelanceerd.

De respons kwam vooral vanuit de leden van Zorgnet-Icuro, vanuit schuldhulpverleners, vanuit de CAW's, en advocaten-bewindvoerders.

Op die manier konden 4 groepen met leden vanuit diverse hoek, worden samengesteld.

De deelnemers gaven achteraf mee de gemengde samenstelling van de groepen, met inbreng vanuit verschillende achtergronden, als een verrijking ervaren te hebben.

5.1.4 Agenda - uitnodiging

De deelnemers ontvingen op vrijdag 1 februari 2019 de volgende uitnodiging.

Beste deelnemer aan de focusgroep bewindvoering voor professionelen,

Volgende woensdag/donderdag is het zo ver.

11 mensen schreven zich in om deel te nemen aan een verkenning van de ondersteuningsnoden in de aanloop naar onbekwaamverklaring, bij het nemen van de beslissing, en tijdens de bewindvoering.

*We ontmoeten elkaar in Brussel-Schaarbeek, Vooruitgangstraat 323, in het Aromagebouw, lokaal Mimosa/
We ontmoeten elkaar in Antwerpen-Borgerhout, Turnhoutsebaan 139A, Mundo-A gebouw, zaal Lariks Zuid.*

Ontvangst vanaf 9 uur met koffie en thee.

9u30: we gaan in gesprek aan 2 tafels.

- hoe stellen we vast dat iemand niet meer in staat is om zijn goederen te beheren en/of zijn persoonlijke rechten uit te oefenen?*
- is het systeem van buitengerechtelijk bewind - zorgvolmachten voldoende gekend?*
- hoe verhoudt gedwongen opname zich met onbekwaamheid?*
- hoe wordt informatie over de te beschermen persoon verzameld?*

enzoverder

10u30: pauze

11u: we gaan verder in gesprek

- over de beslissing tot gehele of gedeeltelijke onbekwaamverklaring: welke ondersteuning is hier nodig?
- over de uitvoering van het bewind: wat bestaat er aan hulpmiddelen, informatie, wat ontbreekt?
- hoe verlopen de contacten met de bewindvoerder?
- enzoverder

12u: afronding

Alvast bedankt voor het engagement en uitkijkend naar 7 februari!

Vriendelijke groeten,

5.2. RESULTATEN VAN DE FOCUSGESPREKKEN

5.2.1 Rode draden - vaststellingen

De ervaringen van de deelnemers in verband met bewindvoering werden beluisterd. Er werd niet naar standpuntbepaling in consensus of eensluidende adviezen gestreefd. De meest voorkomende stellingen worden hieronder opgenomen.

- Wat betreft het buitengerechtelijke bewind: de figuur van lastgeving of zorgvolmacht en de mogelijkheden die deze biedt, is te weinig gekend bij zowel juridische als sociale professionelen.
- Verkenning van de context gebeurt niet steeds, nochtans is dit noodzakelijk om een goede oplossing op maat in beeld te krijgen. Ook na de beschermingsmaatregel is het nodig met de context te werken.
- Een inschatting van (wils-)bekwaamheid op basis van een louter medisch model heeft zijn grenzen. Soms lijkt dit op een ja/nee beoordeling: men is bekwaam of men is het niet.
- Logisch gevolg is dat er te weinig op maat een beslissing met betrekking tot bewind wordt genomen. Nuanceren van bekwaamheid, omschrijven van randvoorwaarden, lijkt te ingewikkeld.
- De bewindvoerder krijgt geen kennis van de verslagen die de basis voor het onder bewind plaatsen vormen. Dit is niet steeds noodzakelijk maar zou wel overwogen moeten worden.
- Sommige bewindvoerders werken goed samen met hulpverlening, andere niet
- Het aantal 'dossiers' met betrekking tot beschermde personen is niet decisief voor de kwaliteit van de dienstverlening. De taakomschrijving van bewind is de basis voor de kwaliteitscriteria.
- Bepaalde bewindvoeringen vragen om een intensieve, (quasi-) professionele aanpak.
- Vrederechters leggen de nadruk op de formele vereisten: de verslaggeving moet in orde zijn. De sociale en persoonlijke aspecten van het leven van de beschermde persoon krijgen geen/weinig aandacht in de rechtbank: bewind is geen hulpverlening.
- Bewindvoering over de persoon is 'moeilijk' (zeker voor professionele bewindvoerder omwille van de professionele afstand die hier moet spelen).
- Professionele bewindvoerders zien een verschuiving van de groep van beschermde personen naar jongere leeftijd en meer complexe problematieken.
- Omgaan met een vertrouwenspersoon is soms moeilijk, soms helpend voor de bewindvoerder. Voor de beschermde persoon is het een middel om constructieve tegensprekelijkheid te bekomen, inbreng van de persoonlijke bezorgdheden en verlangens.

- De brochures die publiek beschikbaar zijn (Koning Boudewijnstichting), zijn niet praktisch genoeg. Er moet nog meer ingezet worden op toegankelijke taal: Wie, wat, wanneer, waar...
- De griffies zijn niet uitgerust om helpdesk te zijn voor familiale bewindvoerders.
- Overweeg permanente ondersteuning van vredegerichten in de aanloop naar/voorbereiding van bewindvoering met een sociale dienstverlening om maatwerk te kunnen leveren.
- Er moet meer worden ingezet op schuldhulpverlening, preventief.
- Er zijn te weinig beschikbare budgetten in het kader van PVF.
- PVF is een ingewikkeld systeem, dat niet is voorzien op de meest kwetsbaren en de positie van hun wettelijke vertegenwoordigers en waarover onvoldoende is gecommuniceerd naar bewindvoerders bij de invoering.
- De vertegenwoordiging van een rechtspersoon (vb ziekenhuis) als verzoeker inzake bewind is ingewikkeld en specifiek.
- Voor sommige ziekenhuizen is de verbodsbepaling met betrekking tot de opstelling van de geneeskundige verklaring door een geneesheer die “op enigerlei wijze” verbonden is aan de instelling waar de te beschermen persoon “zich bevindt” van art 1241 Gerechtelijk wetboek, zeer problematisch. Dit belemmert hun optreden soms schrijnende situaties.

5.2.2 Vaststellingen uit andere gesprekken, literatuur, rechtspraak

- Mensen verhuizen om aan een bepaalde vrederechter te ontsnappen. (T. Vred. 2018, 522)
- Er is onvoldoende ondersteuning naar (de omgeving van) te beschermen personen, tegenover een zeer grote vraag naar informatie.
- Hoe zit het met de kosten? - Lastgeving is onbezoldigd - zo ook onbezoldigd familiaal bewind - Wat dan met buitengewone ambtsverrichtingen?
- Er doen zich moeilijkheden voor bij verkoop van onroerende goederen: vb naar aanleiding van een gevraagde machtiging door een lasthebber gebeurt een ongevraagde onder bewind stelling, of vervanging van een familiale door professionele bewindvoerder.
- De aanstelling van een vertrouwenspersoon geeft bij elk bewind tegengewicht.
- Het verzoek tot bewindvoering met betrekking tot verkwisters kan voortaan (sinds maart 2019) ook door anderen dan de familie. Dit wordt positief onthaald door schuldhulpverleners (preventie van collectieve schuldenregeling).

6 – Aanbevelingen

1. Investeer in een algemene sensibilisering over de mogelijkheden die er zijn om beslissingsbevoegdheid zo lang mogelijk bij de persoon zelf en zijn omgeving te laten.

Voorzie toegankelijke informatie op gewone mensenmaat. Zorg voor flyers/brochures waarin zeer concreet de mogelijkheden worden opgesomd om een persoon die onbekwaam lijkt te zijn of te worden op diverse gebieden te ondersteunen. Verspreid deze in ziekenhuizen, sociale voorzieningen, bij hulpverleners, huisartsen, ...

Zet in op een ondersteuningsaanbod dat gaat van netwerkversterking tot bekend maken van lastgeving en kanalen om dit waar te maken. Wijs mensen de weg naar de notaris of naar juridische ondersteuning voor een onderhandse lastgevingsovereenkomst die kan geregistreerd worden op het vredegerecht. Modeldocumenten op zich volstaan niet.

Verduidelijk welke voorkeuren bij bewind kunnen geformuleerd worden, van voorkeursbewindvoerder tot de vraag naar (gedeeltelijke) onbekwaamverklaring en bewindvoering op maat.

Voorzie in een bemiddelingsaanbod bij conflicten (bewind dient niet om conflicten tussen de omgeving op te lossen).

2. Ondersteun hulpverleners in het **herkennen van situaties** waar iemands juridische bekwaamheid in het gedrang komt.

Om tot een goede inschatting van de onbekwaamheid te komen: Ga een proces vooraf, met de betrokken persoon, met zijn netwerk, zoek een steunfiguur als die niet dadelijk voorhanden is.

Tip: gebruik de opsomming diverse bekwaamheidsaspecten en persoonlijke voorkeuren van Similes als geheugensteuntje.

3. Ondersteun hulpverleners in het **aanpakken van situaties** waar iemands bekwaamheid in vraag wordt gesteld.

Hulpverleners kunnen de context in beeld brengen, welke risico's zijn er, welke beschermende factoren. Leer hen een sociaal verslag te schrijven voor de aanvraag van bewind indien nodig.

Voorbeelden: -Doordacht beslissen: gebruik van de dilemmaspiegel (Werkgroep beschermingsstatuut RWO Brugge) - indicatiespiegel (Portengen) (bijlage bij dit verslag).

Onderzoek verder op welke wijze onderbouwde sociaal advies verlening aan de Vrederechter in het kader van bewindvoering best wordt georganiseerd.

Een specifieke (afdeling van een) dienst beschermde personen die zowel de rechtzoekende als de rechter adviseert, naar model van de sociale dienst bij de Jeugdrechtbank?

Een sociale permanentie bij het Vredegerecht?

Erkenning van elke zorg- of hulpverlener die de persoon in kwestie begeleidt?

4. Zorg dat de beschermde persoon steeds beroep kan doen op een (geregistreerd) vertrouwenspersoon.
Vertrouwenspersonen: zie LUS vzw en EKC vzw als goede voorbeelden.
Zet in op ondersteuning van familiale bewindvoerders en vertrouwenspersonen op algemeen vlak: een luisterend oor via zelforganisaties, klachtenlijn, door vorming, aansluiten bij familieplatformen, mantelzorgverenigingen...
Familieplatformen zetten daarop in, hebben daar aandacht voor. Hulp- en zorgverleningsorganisaties dienen de nood aan een vertrouwenspersoon actiever te bevragen of voor te stellen.
5. Maak werk van concrete draaiboeken in toegankelijke taal met gedetailleerd beschreven te zetten stappen, niet enkel in de relatie met de vrederechter, maar ook qua realisatie van sociale rechten, zodat non-take-up wordt vermeden. Beschrijf de te zetten stappen in de relatie met de omgeving, ruimer dan de vertrouwenspersoon, voor vanzelfsprekende transparantie met betrekking tot de ondernomen acties ten behoeve van de beschermde persoon. Beschrijf de aandachtspunten in de relatie met de hulp- en zorgverleners.
Welke opdrachten heb je en hoe communiceer je als (familiaal) bewindvoerder ten opzichte van diverse betrokkenen.

Tot slot kwamen ook nog enkele aspecten die (**eerder**) **federale bevoegdheid** zijn, bovendrijven, die volledigheidshalve mee worden opgenomen.

6. Investeer in opleiding over de regelgeving en de toepassing hiervan voor (kandidaat-)bewindvoerders (familiaal én professioneel), desgevallend gekoppeld aan *erkenning en een kwaliteitskader* (federaal uit te werken). Voorzie een externe instantie die klachten kan onderzoeken en adviseren met betrekking tot de erkenning van de bewindvoerder. Voorzie ook daarover toegankelijke informatie op gewone mensenmaat.
7. Organiseer *vormingen* voor (juridische) professionals over het hulp- en zorgverleningslandschap, verduidelijk de ruime mogelijkheden, moeilijkheden en grenzen van ambulante begeleiding en ‘eigen’ regie en hulpkanalen. Investeer in opleiding voor vrederechters en griffies over het inschatten van beslissingsbekwaamheid, het medisch model overstegen, rekening houdend met de concrete context en hulpmiddelen die een kwetsbaar persoon ter beschikking kan hebben. Betrek hierbij ervaringsdeskundigen.
8. *Publiciteit* van de bewindvoering: vermelding van de volledige lijst van onbekwaamheden op (de chip van) de identiteitskaart.
9. Registreer ondernomen acties in een *bewindvoeringsdossier*, niet beperkt tot één verslag per jaar, en maak dit constant toegankelijk voor de vertrouwenspersoon.

Welke rol diverse organisaties, zoals SAM vzw zelf, in het waarmaken van deze aanbevelingen kunnen spelen, is voorwerp van gesprek met de bevoegde overheden.

Uiteraard zijn er diverse vormingsorganisaties, bijstandsorganisaties, koepels, het meldpunt bewindvoering nu reeds actief.

Een opsomming van het beschikbare aanbod lag niet meer binnen de voorziene tijd en middelen van dit onderzoeksproject.

7 – Bijlagen

7.1. BIJLAGE 1 FOCUSGROEPEN FEBRUARI 2019

Behandelde topics:

7.1.1. Onbekwaamheid inschatten

Aanpak

Vanuit de geriatrie en psychiatrie ziekenhuizen werkt men met een multidisciplinaire inschatting, indien mogelijk aangevuld met informatie over de thuissituatie en context. Psychologische tests van het cognitieve vermogen. Na een 3 à 4tal weken opname heeft men meestal zicht gekregen op wat er al is geprobeerd: schuldhulpverlening, ondersteuning van familie. Multidisciplinair onderzoek kan tot 8 weken duren. Vaak zijn huisarts en thuiszorg of andere diensten al langer op de hoogte maar brengt men het niet in gesprek omdat men de vertrouwensrelatie met de patiënt/cliënt niet wil riskeren.

De diensten in het voortraject zijn eigenlijk beter geplaatst om bewindvoering op een goede manier aan te pakken (samen met betrokkenen, overleggen, ...) maar zij doen dit niet: procedure te moeilijk/onbekend, vertrouwen van de cliënt niet schenden. Daarnaast zijn er ook kosten verbonden aan de procedure (20 euro + verplaatsing) die de verzoeker moet betalen.

Gezin en Handicap krijgt soms telefoon van bvb thuisbegeleiding die wij adviseren om contact op te nemen met de griffie van het vrederegerecht om zich over bewind te informeren - zij hebben schroom: "mogen wij dat, zouden we dat wel doen?"

OPZ maakt een sociaal verslag, familie wordt gehoord, schuldbemiddelaar, OCMW indien nodig.

In het ziekenhuis voert de maatschappelijk werker de regie over een aanvraag tot bewindvoering, maar men moet een externe arts contacteren. De arts die verbonden is aan het ziekenhuis mag het omstandig geneeskundig verslag niet opmaken, wij informeren die wel met een infofiche waarin niet enkel over diagnose wordt gesproken maar ook over de context. Iemand die veel aankant in het kader van een instelling, is daarom niet opgewassen als hij alleen woont (zelfs begeleid), kan terug slachtoffer van misbruik worden.

Bij opname in een gewoon ziekenhuis is het gelet op de korte opnameduur niet steeds mogelijk om goed zicht te krijgen op de situatie maar blijkt wel dat mensen in de problemen zitten en een beschermingsstatuut nodig kan zijn om een persoon te helpen. Nochtans: artsen kunnen wel een medische inschatting maken maar wat met de inschatting van de wilsbekwaamheid?

Soms wordt het ook aangevraagd door sociale huisvestingsmaatschappij of andere hulpverleningsorganisaties, bvb een schuldhulpverlener die psychische problemen opmerkt, dementie, via de familie evt.

De typische bewindvoering over dementerenden is verschoven naar jonge mensen met zware problematieken en schuldenlast, op dunne lijn tussen schuldbemiddeling en bewindvoering. Mensen die niet omringd zijn, niet begeleid worden.

Sommige vrederechters informeren zich uitgebreid over de familiesituatie: komen de partner en de kinderen overeen, regelen zij in goed onderling overleg de situatie voor hun familielid, dan is het vaak niet nodig om een formeel bewind te installeren, of slechts beperkt. Familie die de erfenis in onderling overleg reeds voorbereidt hoeft niet gedwarsboemd te worden. Enkel bij ruzie.

Verhouding met gedwongen opname:

Bij divisie gesloten en crisisopname OPZ is er een korte lijn met het vredegerecht. De mogelijke koppeling van een procedure gedwongen opname en onbekwaamverklaring spaart het vredegerecht heel wat tijd. Vrederechter start slechts ambtshalve onbekwaamverklaring op bij spoedeisende procedure gedwongen opname als de sociale dienst dit vraagt. Er mag geen automatisme zijn om onder bewind te plaatsen telkens iemand gedwongen opgenomen wordt, het verschil tussen een acute fase en 40 dagen later is soms spectaculair.

Bewind kan wel worden opgeheven maar dat is niet zo evident.

Versus: er kan een proefperiode worden ingebouwd door middel van tijdelijke bewindvoering: tijdelijk een professional inschakelen om een ingewikkelde situatie te ontwarren en daarna een familielid of vrijwilliger verder te laten opvolgen. Dit soort goede praktijken is te weinig bekend.

Tijdspad, voorbereiding:

In een langer lopende begeleiding heeft de hulp-zorgverlener wel meer zicht op de concrete situatie.

Bij psychogeriatricie komen we in week 3 op gang ifv bewind.

Bij tijdelijke korte opnames is dit niet zo evident, vaak zien we mensen die een aantal keer terug opgenomen worden en dan wordt het wel duidelijk.

Ouders denken heel lang na. Kinderen die risicogedrag stellen daarvoor ziet men de noodzaak sneller dan bij kinderen die een zelfs ernstige handicap hebben maar in een veilige omgeving begeleid worden. Bij aanvraag Persoonsvolgend Budget moet er wel een geldige juridische vertegenwoordiging zijn.

In een DOP kan er gewerkt worden met steungroepen van naasten voor een persoon, waarbij een proces wordt opgestart met methodieken beschermingscontinuüm en daarin de methode dilemma-spiegels. De nieuwe wet bouwde expliciet de mogelijkheden om gradueel en modulair te werken, in. Dit kan leiden tot zowel een buitengerechtelijke lastgeving als tot bewindvoering. Het resultaat van zo'n cirkel kan als advies aan de vrederechter worden bezorgd die daar in de meeste gevallen rekening mee houdt.

Misschien kan het CAW zelf iets in mekaar steken. Niet zozeer punten geven, eerder een zelfredzaamheidsmatrix om zelf een inschatting te kunnen maken, welke aspecten te bespreken op wijkteams. Familie vraagt zelf meestal geen onbekwaamverklaring, wij proberen soms te overtuigen: als je bewind aanvraagt, dan krijg je schuldhulpverlening.

De basis vind je in het verslag aan de vrederechter.

Wij kunnen enkel meegeven wat wij denken dat belangrijk is. Je kan feiten noteren, maar hoe geef je indrukken weer? Telefonische contacten zijn niet voldoende, men wil het minstens op mail.

Opname in een ziekenhuis geeft een momentopname, er is veel dat wij niet (kunnen) weten.

Bij een thuisbegeleidingsdienst is het iets gemakkelijker om in te schatten, men ziet snel of iemand zijn goederen kan beheren, voor de persoonsrechten gebeurt de inschatting meer geleidelijk. Er zijn verschillende punten waarop men onbekwaam verklaard kan worden, we motiveerden waarom we dat zo inschatten, met stavingselementen zodat het niet louter je eigen mening is. Alleen de inschatting van een sociale dienst is ook beperkt, meerdere invalshoeken zijn nodig.

De wetgeving is niet voldoende gekend bij eerstelijnsdiensten, thuiszorg, jeugdhulp, ...

Kan er worden ingezet op preventieve campagne mbt lastgevingen - is dit voldoende gekend bij allerlei krachtgerichte initiatieven? Modellen, voorbeeldovereenkomsten beschikbaar? Inzetten op netwerkverkenning. Ook met het oog op formele vertrouwenspersoon.

Ook sociale diensten mutualiteiten kennen die kaders mbt zorgvolmachten-lastgeving-bewindvoering niet.

Informatie:

Vaak hebben patiënten meerdere (administratieve) documenten niet in orde. Hoe kan je weten of iemand al onder bewind staat? (Antwoord: website staatsblad, zoeken op naam)

Geriatricie gaat na of er zorgvolmachten zijn, dat is een eerste stap. Maar vaak is het bij een opname al 5 voor 12.

De mogelijkheid van lastgeving/zorgvolmacht is onvoldoende gekend.

Bestaan er brochures, modellen voor onderhandse lastgeving? Zodat wij mensen daarin kunnen op weg wijzen? Ondersteuning door familie of netwerk formaliseren? Zodat familie geen bewind over verkwister hoeft aan te vragen, want dat is vaak een te grote stap.

Budgetbeheer bij OCMW's en CAW's is in afbouw - dit zijn beleidskeuzes, kritiek op langdurige begeleidingen. Sommige mensen zijn te sterk voor bewind maar niet sterk genoeg voor het beheer van hun eigen gelden.

Geriatricie heeft daar folders over, welke mogelijkheden er zijn.

Vaak zijn mensen daar niet van op de hoogte, men denkt er niet aan zolang er zich geen probleem van verminderde (on-)bekwaamheid stelt.

Al meerdere malen hebben de deelnemers situaties meegemaakt waarbij zwakkere personen door hun omgeving (familie, burens, ...) geld afhandig zijn gemaakt door het geven van volmachten. Weinig vertrouwen in het systeem van buitengerechtelijk bewind om die reden. 'Voor geld danst de beer.' Hoe beoordeelt de notaris de wilsbekwaamheid van de lastgever? En de intenties van de lasthebber? Een situatie waar cognitief deficit uit ziekenhuistest bleek en notaris toch langskwam. Ziekenhuis kan dat niet tegenhouden.

Tegenindicaties voor lastgeving? Nieuwe relaties, zelfs huisartsen die patiënt misbruiken. Vooral de beter geïnformeerde en begoede mensen werken met lastgeving/zorgvolmachten. Net voor de sociaal zwakkere personen kan dit preventief ingezet worden, maar dan wel begeleid, om misbruik te voorkomen, bvb met bijstand/ hulp van sociaal-juridische hulpverleners die eerst de situatie verkennen.

Banken worden strikter, waar vroeger ouders voor hun kind met handicap konden blijven werken met een volmacht, vragen zij nu om de situatie juridisch te regelen in de vorm van bewind.

Korps van vrederechters vragen terecht om meer informatie te kunnen krijgen, sociaal onderzoek te kunnen bevelen naast zuiver medische.

De context is heel belangrijk, het gaat niet alleen om de medische aandoening maar ook over in welke omgeving iemand terecht komt. Een extern geneesheer beoordeelt de medische noodzakelijkheid op basis van de stukken (ook ter inzage voor de patiënt), maar die kan zich onmogelijk op een half uur een mening vormen of iemand al dan niet bekwaam is om haar goederen te beheren of voor haar persoon in te staan. Wij zijn daar in het ziekenhuis ondersteunend in.

De Geelse huisartsen organiseerden daarvoor in overleg met het OPZ een permanentie.

Bij mensen die helemaal alleen staan en niet meer in staat zijn hun financiën te beheren, wat vaak heel laat aan het licht komt, moeten wij van nul beginnen. Bij contactname met de huisarts weet die ook vaak niet wat hij moet invullen op het medisch verslag, het modelverslag is te moeilijk.

Bij anderen is dat vaak een proces van maanden. Wat kan de familie, wat doet het OCMW, worden de facturen betaald. Pas bij een grote put zullen we zelf stappen zetten naar bvb budgetbeheer, als het niet anders kan. Dan geven mensen dikwijls zelf aan: start dat maar op want je vraagt eigenlijk te veel van mij. Het is aangenamer als je uw patiënt mee hebt.

Het is een drempel om 20 euro te betalen, dat werkt vertragend.

OPZ betaalt dat en rekent door aan de patiënt

7.1.2. Beslissing tot aanstelling bewindvoerder

Afhankelijk van hoe de vrederechter het begrip ‘instelling waar men verblijft’ interpreteert kan het ziekenhuis zelf ook de omstandige medische verklaring invullen. De vzw vraagt aan en gebruikt geen informatie uit het elektronisch patiëntendossier.

Het mandaat van het ziekenhuis is moeten geëxpliciteerd worden, om geldig te kunnen verschijnen voor de vrederechter. De algemeen directeur ondertekent het verzoekschrift, zodat de individuele hulpverlener/zorgverstreker zijn naam niet op de beslissing staat. Afstand tussen patiënt en aanvrager, zodat je nog een traject verder kan lopen met die persoon. In de psychiatrie is net door het ziektebeeld de relatie met de familie ernstig verstoord, die hebben al heel wat meegemaakt vaak.

Bij anderen wordt het door de jurist gedaan, er gaat overleg aan vooraf, maar hij/zij ondertekent het verzoek.

Anderen proberen de familie te overtuigen en anders doen zij het. Als de familie zelf de bewindvoering niet wil aanvragen, doet het ziekenhuis het. Vrederechters interpreteren het begrip ‘niet verbonden aan de instelling waar de persoon zich bevindt’ soms uiteenlopend, aanvaarden het tijdelijke karakter van een medische opname soms niet.

Vaak wil de familie niet aangesteld worden, wil men die verantwoordelijkheid niet. Voor vrederechters is onenigheid tussen de kinderen een belangrijke reden om een professionele bewindvoerder aan te stellen. Bij neurorevalidatie wordt bewind iets sneller aangevraagd, maar dan meestal een familielid.

Er kan ook een vertrouwenspersoon worden aangesteld, bvb de echtgenote, die dan naast en samen met de bewindvoerder kan handelen

De vrederechter ontdekte slechts zeer toevallig dat er bij Similes een pool van opgeleide vrijwilligers - bewindvoerders bestaat, zeer positieve ervaring daarmee. Dit is niet overal uitgebouwd.

Familie wordt soms overbevraagd, onder druk gezet, komt relatie met beschermd persoon en de overige familieleden niet altijd ten goede. Als er een advocaat is, is die minder emotioneel betrokken.

Er heerst nogal eens wantrouwen tussen kinderen naar elkaar. Ouders en familie zijn soms ook op, vaak bij drugsverslaafden is er niemand meer, laat men het over aan de maatschappij.

Welk soort bewindvoering: geheel/gedeeltelijk - financieel-over de persoon

(Bewindvoerders - vrederechter) Bewindvoering over de verblijfplaats wordt nog het meest frequent uitgesproken bovenop bewind over de goederen.

Advocaten zijn niet uit op bewind over de persoon, onze mogelijkheden daarin zijn ook beperkt.

(M) Ik heb nog nooit een bewindvoering op maat (gedeeltelijk) gekregen, het zou toch helpen als vrederechters de wet eenduidig toepassen

Mate van participatie? Betrekken netwerk? Overleg verschillende betrokkenen?

De verzoeker en de patiënt krijgen een kopie van het verzoekschrift. Het is belangrijk dat de patiënt weet wat er over hem opgeschreven is.

We zijn voorzichtig in wat we schrijven in het sociaal verslag, dat is steeds delicaat. Dat komt terecht in het dossier op de griffie.

Hoe nemen de onderscheiden doelgroepen (cliënten - familie - hulpverleners - vrederechters) de beslissing dat bewind noodzakelijk is en maken ze daarbij gebruik van instrumenten?; - hoe worden ze op dit moment ondersteund bij het nemen van deze beslissingen?

Is dit omschreven in richtlijnen? Good practices?

De wet biedt een kader waarmee een preventief buitengerechtelijk traject kan opgebouwd worden. Waar dit kan toegepast worden, in situaties met betrokken netwerk, kan dit erg goed werken als er sprake is van een proces. Te weinig diensten zijn hiervan op de hoogte waardoor bewindvoering als een last resort maatregel moet worden opgestart door diensten op de tweede lijn.

In Groot-Brittannië werd een handleiding gemaakt met allerlei scenario's.

Er zijn verschillende tools ontwikkeld. Vroeger stonden die online op de website van SEN, nu niet meer. Similes zorgt voor matching met kandidaat-vrijwilligers.

Een multidisciplinair overleg is een goede praktijk om een aanvraag te starten, maar bewindvoerder klaagt aan dat van de inhoud van dat overleg niets doorstroomt naar hem.

Terugkoppeling van de beslissing aan wie? Publiciteit versus communicatie

Bij elektronische patiëntenregistratie aan de desk wordt niet geregistreerd dat het gaat om een persoon onder bewind. Facturatie gebeurt dan aan de persoon zelf.

Wettelijke vertegenwoordiging zou best op chip op identiteitskaart worden gezet, net zoals voor minderjarigen.

7.1.3. Uitvoering en opvolging bewindvoering

De medische voorgeschiedenis vindt men niet terug in het dossier dat men als bewindvoerder krijgt. Enkel het medische aanmeldingsformulier. In 80% van de gevallen gebeurt de bewindvoering op financieel gebied en heeft men die informatie ook niet nodig om medische beslissingen te nemen ipv de beschermde persoon. -mate van participatie onbekwame persoon? Betrekken netwerk? Overleg verschillende betrokkenen?

Welke eisen stelt de regelgeving aan de uitvoering en opvolging? Worden bewindvoerders op dit moment ondersteund bij het vervullen van hun opdracht? Welke vergoeding staat er tegenover bewind?

Zijn er handboeken - richtlijnen voor (familiale - vrijwillige - professionele) bewindvoerders? (Geen antwoord uit de focusgroepen)

Dossiervoering, verslaggeving, verantwoording - Privacy en (medisch) beroepsgeheim

Realisatie sociale rechten van de beschermde persoon (wonen, werk, opleiding, dagbesteding, verzorging, ...) (checklists beschikbaar?) Kennis sociale kaart, wachtlijsten...

PVF is zo ingewikkeld, een leek begrijpt dat niet. Verschillende soorten beslissingen, aanvraag na aanvraag, en dan uiteindelijk nog geen budget in handen krijgen, zelfs als men een beslissing krijgt dat men recht heeft op een bepaald bedrag.

Gezin en Handicap krijgt zeer veel telefoons van ouders om hen daarin uitleg te geven, ongerustheid over wat er hen te wachten staat.

Bij aanvang is het moeilijkste om goede afspraken te maken met andere professionelen, zodat er geen twee keer hetzelfde werk wordt gedaan

Bij een eerste gesprek in collectieve schuldenregeling kan worden opgenomen wie de huur zal betalen, dat kan opgenomen worden in de minnelijke afbetalingsregeling, dan heb je iets om op terug te vallen. Het vonnis onbekwaamverklaring omschrijft dat niet, bewindvoerder heeft beslissingsruimte.

PVF is te weinig gekend. Bij het installeren van PVF werd geen rekening gehouden met bewindvoering, men ging te veel uit van 'eigen regie' door mondige personen met een handicap. Er was en is een grote nood aan informatie, vorming, uitwisseling om het op een goede manier te kunnen aanwenden. Zo zijn er bvb afspraken nodig over wie zich registreert als aanspreekpersoon in 'mijn vaph'. Bewindvoerders werken regelmatig met vouchers maar dit staat diametraal tegenover de bedoelde zelfbeschikking.

Toestemming met de hulpverlening - medische (be)handelingen vs. Inspraak - hoogstpersoonlijke rechten (vrijheidsbeperking) - doelstellingen van de hulpverlening mee bepalen

Een voorbeeld wordt gegeven van een situatie waar een arts verdere behandeling mensonterend vindt en de bewindvoerder over de persoon als wettelijk vertegenwoordiger toch wenst dat de behandeling wordt verdergezet. (Arts is niet verplicht om te behandelen.)

Advocaten-bewindvoerders staan niet te springen om bewindvoerder over de persoon te zijn, vinden het zeer moeilijk om stelling te nemen mbt de hoogstpersoonlijke rechten vaak.

Contacten tussen bewindvoerder en cliënt/vertrouwenspersoon/netwerk

Contacten tussen bewindvoerder en zorgverstrekkers of andere dienstverleners (advocaat, huisvesting, ...) De advocaten-bewindvoerders beschouwen de hulpverlening ook na de onbekwaamverklaring als belangrijke gesprekspartner.

Contacten tussen bewindvoerder en vrederechter

(Advocaten) De verplichte evaluatie van het bewind door de vrederechter komt er vaak niet van, is door tijdsgebrek een van de eerste zaken die erbij inschiet.

De verantwoordelijkheid voor de evaluatie ligt bij de vredegerichten, niet bij de advocaat. Er zijn vredegerichten die mbt verlengd minderjarigen 'gewoon wachten' op de inkanteling in september, die zelf geen initiatief nemen.

Mensen kunnen ook zelf het vredegericht contacteren.

Deelnemers aan de focusgroepen waren:

Anne Moenaert, GZA-ziekenhuizen Antwerpen;
Annelies Rogiers, AZ Sint Jan;
Carmen Vandemaele, welzijn Waregem;
Caroline Delesie, vrederechter Menen;
Christine Brauwers, PC Sint Amandus Beernem;
Dirk Goeminne, CKI medewerker Multiversum Care Mortsel;
Evy Vandyck, CAW Antwerpen;
Geert Dhaene, DOP West-Vlaanderen;
Griet Turelinckx, Bethaniënhuis Zoersel;
Heidi Koninckx, Imelda Bonheiden;
Hugo Verhaegen, advocaat-bewindvoerder;
Isa Van Cauwenbergh, revalidatieziekenhuis Inkendaal Vlezenbeek;
Joeri De Munck, ZNA Antwerpen;
Ken Sandeman, BIZ CAWLimburg;
Klara Beyst, AZ Jan Palfijn;
Lief Vanbael, Gezin en Handicap;
Liesbet Segers, maatschappelijk assistente AZ Monica;
Lieve Hoevenaars, vzw Ipso Gent;
Linda Claessens, advocaat-bewindvoerder;
Line Vanrossum, OCMW Turnhout;
Maroussia Snelders, neutraal ziekenfonds;
Nancy Vannueten, advocaat Putte;
Nathalie Vandenbussche, jurist, lector HOGent;
Sandra Boon, sociaal verpleegkundige UZBrussel;
Sylvie Van Gastel, advocaat - bewindvoerder;
Tim Wuyts, kabinet Geens, prof UHasselt;
Wendy Hensen, jurist sociale dienst Hasselt;
Wuyts Annemie, maatschappelijk werk OPZ Geel;

Min Berghmans, Yoni Gonnissen, Kurt De Backer SAM

7.2. BIJLAGE 2: GESPREK FAMILIALE BEWINDVOERDERS 21 FEBRUARI 2019

Gehanteerde vragenlijst als houvast.

1. Hoe gaat dat, beslissen of iemand onbekwaam is om goederen te beheren en persoonlijke rechten uit te oefenen? Jullie ervaringen.
2. Is er inspraak mogelijk bij die beslissing? Bij wie? Wie organiseert die inspraak dan best?
3. Krijgt de persoon zelf en de familie daar ondersteuning bij? Wat als er geen familie is?
4. Welke informatie moet er aan de vrederechter bezorgd worden volgens jullie? Om de beslissing of er een bewindvoerder moet komen goed te kunnen nemen?
5. Wat verwachten jullie van een goede bewindvoerder?
6. Wat verwacht de vrederechter van een goede bewindvoerder?
7. Wat is een goed verslag volgens jullie?
8. Hoe vaak heb je/heeft de familie contact met de bewindvoerder?
9. Wat wil je zeker nog kwijt over bewindvoering?

Gesprek 21/2

Het aanbod van Similes geeft al heel wat antwoorden op de ondersteuningsbehoeften van niet-professionele bewindvoerders en de context van beschermde personen. De doelgroep is beperkt tot de sector geestelijke gezondheidszorg. Nu bereiken hen ook vragen vanuit de sector personen met een handicap. Soms zijn er kandidaat bewindvoerders die voor deze doelgroep willen werken en dan wordt dat verder begeleid. Het wordt niet gepromoot vanuit de organisatie. Bewindvoerders voor mensen met een psychische problematiek zijn de eerste doelgroep. De uitbouw in Vlaams-Brabant en in Limburg is bezig. In Limburg wordt er samengewerkt met het Overlegplatform psychiatrische voorzieningen Spil. Ook in de andere provincies wil Similes samenwerken met het overlegplatform ggz, en via die weg hopelijk ook uitbreiding naar personen met een handicap mogelijk maken. Gezin en Handicap zou mogelijk ook een gelijkaardige werking kunnen uitbouwen. Intussen heeft Similes 20 jaar ervaring in het werken met vrijwilligers: de administratie, het zakelijke correct gevoerde bewind is het visitekaartje naar de vrederechters. Daarnaast bieden vrijwilligers een meer persoonsgericht, 1 keer per maand langsaan en overzicht geven van de financiën, samen een koffie gaan drinken... . Het zijn netwerkfiguren, aanwezig, bouwen een vertrouwensrelatie op waardoor het bewind geen gevecht wordt, minder weerstand oproept. Similes heeft een aansprakelijkheidsverzekering in de vorm van een groepsverzekering waar de vrijwilligers verplicht bij aansluiten, zoniet worden zij niet ondersteund door Similes. Op dit ogenblik beheert Similes een 170tal dossiers van vrijwillige persoonsgerichte bewindvoering. Er is een volledig draaiboek uitgewerkt welk engagement Similes verwacht van de vrijwillige bewindvoerder en welke ondersteuning Similes biedt. Similes brengt de kandidaat vooraf in contact met de te beschermen persoon, een korte kennismaking. Op die manier wordt een groot deel van angst weggenomen, dat is geen 'kwade meneer'. Aftoetsen bij de hulpverleners die de aanvraag doen of er bepaalde voorkeuren zijn, bvb een vaderfiguur, of net geen man.... Als iets niet kan wat gevraagd wordt, wordt op respectvolle manier geuid waarom het niet kan.

De aanvragen komen vooral vanuit de sociale diensten van de instellingen. Ook de mantelzorgers - familieleden soms, maar wij raden hen aan om af te wegen of zij de aanvraag kunnen laten doen vanuit de sociale dienst, mutualiteit zodat de familierelatie minder onder druk komt. Bij voorkeur organiseert men een thuiszorgoverleg, waar alle betrokkenen aan tafel zitten om samen te beslissen, de verantwoordelijkheid voor de aanvraag tot onder bewind plaatsen wordt dan gedeeld. Similes wordt hier ook soms uitgenodigd. Het gamma aan mogelijkheden wordt dan ook toegelicht, ook lastgeving - zorgvol-machten, zodat de minst ingrijpende bescherming kan geregeld worden. Als het goed loopt in de familie kan er testamentair een regeling voorzien worden voor het moment dat iemand zou komen te overlijden, dat er dan wel een bewindvoering moet aangevraagd worden. Ook budgetbeheer bij OCMW/CAW hoort bij de opties die overlopen

worden, alvorens bewind aan te vragen door ouders bvb bij jongvolwassenen die hun uitgaven niet controleren. De vrijwilligers van Similes treden niet op als lasthebbers, enkel voor bewind. Het blijven immers vreemden, zodat toezicht door de vrederechter een goede zaak is. Lastgeving is eerder voor familieleden, voor vertrouwensfiguren of voor instanties zoals het OCMW.

Sociale diensten wachten soms te lang, bvb op een jaar tijd werden alle spaargelden erdoor gejaagd. Ook nadenken over preventief - aanvullend een meer beperkte regeling te installeren. Een bescherming installeren om domme dingen te voorkomen.

Familiaal bewindvoerders. Door de verhuis van de broer, verhuisde ook het dossier naar een ander vrederechter, en deze was wel bereid om een familiale bewindvoerder aan te stellen. Men is zeer afhankelijk van de persoon van de vrederechter. Familieleden hebben veelal geen persoonlijke band met de professionele bewindvoerder, de relatie is zeer zakelijk en voor elke communicatie worden kosten aangerekend. Bij internering werd er automatisch een bewindvoerder aangesteld, wat voor de omgeving extra moeilijk is. Moeilijke formuleringen, men voelt zich geïntimideerd, niet gezien. De financiële kant: 3% van het inkomen aan te rekenen. Sommige bewindvoerders rekenen ook kosten aan voor het zoeken naar andere opvang voor de te beschermen persoon.

De advocaat-bewindvoerder had een verslag opgemaakt over de persoonlijke omstandigheden (het jaarlijkse sociaal luik in de verslaggeving aan de vrederechter) van de broer dat niet strookte met de werkelijkheid, bvb niet kunnen lezen terwijl hij Latijnse benamingen van planten hanteert. Een advocaat is daar toch niet voor opgeleid. Dat blijft in dat gerechtelijke dossier maar dat is zeer moeilijk te weerleggen. De beschermde persoon wil een testament maken, maar krijgt hier geen machtiging voor omwille van dit zeer negatieve oude verslag. Andere deskundigen beperken hun beoordeling tot hoe de situatie nu gunstig geëvalueerd is, terwijl het oude verslag overeind blijft. Er zijn te weinig mogelijkheden voor verweer. Familie voelde zich buitengesloten, niet welkom. Er was een grote afstand tussen hen en de professionele bewindvoerder, die over zeer veel informatie beschikte waar hij niets mee deed - qua zoeken naar oplossingen. De familiale bewindvoerder gebruikt de positie als opstap voor gesprekken die hij anders niet zou hebben met zijn broer.

Het mandaat van vertrouwenspersoon geeft wel een sterkere positie aan de familie, zeggenschap en tegenspraak, maar het wordt nog te weinig toegepast. Spreekrecht bij de vrederechter om dergelijke zaken aan te kaarten. Het gebeurt te weinig dat iemand de familie informeert over de positie van de vertrouwenspersoon, vrederechters kaarten dit niet aan als de verzoekers zelf niet actief om de aanstelling van een vertrouwenspersoon vragen. Er zou automatisch een vertrouwenspersoon moeten aangesteld worden als er een gerechtelijke bewindvoering wordt opgestart. Wie kan die taak opnemen? Ook een hulpverlener? Dat kan wel degelijk. Hulpverleners treden meestal al informeel op als vertrouwenspersoon. Als men die positie formeel maakt, krijgt men ook spreekrecht bij de vrederechters en recht op informatie van de bewindvoerder. Vertrouwenspersoon kan dan optreden in het belang van de cliënt. Sommige directies van voorzieningen willen niet dat het personeel wordt aangesteld als vertrouwenspersoon. Familie heeft vaak meer vertrouwen in die hulpverlening. Het kan ook samen: en een hulpverlener, en een familielid, dat er meerdere vertrouwenspersonen worden aangesteld.

Er wordt nog te weinig informatie gegeven aan de beschermde persoon zelf, ze worden opgeroepen voor het gerecht, maar dat gebeurt over hun hoofd allemaal. Sociale diensten zetten daar wel op in om mensen voor te bereiden. Als er nog geen hulpverlening is, is dat moeilijk. Inschatten van de gevolgen van de verplichtingen is ook niet zo eenvoudig: bvb de kopie van het verslag aan de beschermde persoon, al die gevoelige informatie ligt daar dan rond te slingeren in de voorziening, terwijl hij het zelf niet begrijpt.

Er zijn advocaten die niets afgeven als kopie, en enkel communiceren met briefwisseling. Er is een kloof tussen bewindvoerders en beschermde personen. Vertrouwenspersoon kan daar de brug slaan.

Het project van LUS vzw waar binnen het netwerk op zoek wordt gegaan naar een vertrouwenspersoon voor minderjarigen in de jeugdhulp zou ook kunnen werken in het kader van bewindvoering. Ook een pool van kandidaat-vertrouwenspersonen die evt tesamen met iemand van de familie die positie kunnen innemen lijkt aangewezen als men voor elke beschermde persoon ook een vertrouwenspersoon verplicht.

Het kan bedreigend zijn voor advocaat-bewindvoerders want dat is een pottenkijker meer. Familie is soms niet mondig genoeg, maar een structureel ondersteunde vrijwilliger-vertrouwenspersoon zou iets kritischer of veeleisender kunnen zijn. Sommige advocaten benoemen dit dan als 'tegenwerken'. De vertrouwenspersoon kan door de vrederechter ook ontslagen worden uit zijn aanstelling.

Een regelmatig samenzitten organiseren zodat het werkbaar wordt is aangewezen.

Familieleden die zoeken naar erkenning, frustraties ventileren, zelf alles een plaats geven. De vertrouwenspersoon is dan een mogelijke buffer, die dat aspect van de bewindvoerder weg houdt. Familie krijgt dan ook coaching van de vertrouwenspersoon. Dat geeft ook ondersteuning aan een familiale bewindvoerder mogelijk.

Een denkpiste of vraag is of het ondersteunend kan zijn voor de griffies dat er ook een sociaal assistent zou beschikbaar zijn om mensen met die zaken wat te helpen, dat die sociale zaken kunnen aangepakt worden.

Familieleden die zelf iets willen opnemen, moeten sterk voorbereid naar de zitting van de vrederechter gaan, zodat ze weten welke vragen en verwachtingen daar naar voren komen. Sommige familieleden willen het te goed doen, voegen bvb bewijsstukken bij terwijl dat helemaal niet hoeft. Een persoon waar zij terecht kunnen voor een korte check: is dit voldoende, ben ik iets vergeten... niet omdat het verslag niet in orde zou zijn maar als ondersteuning, een klein steuntje in de rug. Een bevestiging, soms verandert er iets in de regelgeving. Er is wel nood aan een centrum dat mensen daarin begeleidt. Ook uitwisseling tussen familiale bewindvoerders is versterkend. De machteloosheid van familie kan verminderd worden als zij zelf een engagement kunnen opnemen en daar niet alleen voor staan, dat engagement ondersteund wordt. In andere situaties kan het tegenaangewezen zijn om familie het bewind te laten opnemen, omdat de situatie te complex is of er constante strijd of weerstand is.

Uitgebreid boekje van Similes en Resonans met vragen die je kan stellen zodat je inzicht krijgt van 'is er bewindvoering nodig of niet'. Dat is een vorm van uitgebreider verzoekschrift. Het is niet zo simpel om te beoordelen wanneer je best bewindvoering aanvraagt. Vragenlijsten die hulpverleners helpen. Is ook een bewindvoerder over de persoon nodig? Het is belangrijk dat dat een gezamenlijke beslissing is, van meerdere mensen. Similes vraagt zelf nooit bewindvoering aan. Het netwerk krijgt in de nieuwe wetgeving wel de kans om hun vragen en ervaren moeilijkheden weer te geven in het verzoek. Het medisch attest is ook veel uitgebreider.

Wat verwachten van een geode bewindvoerder? Openstaan voor het verhaal van familieleden. Betrekken van de familie. Gesprek met beschermde persoon terugkoppelen naar familie, netwerk betrekken. Openstaan voor de realiteit van de pupil. Evt een sociaal werker inschakelen, ook daar oog voor hebben. Vrederechters zouden informatieformulieren of brochures moeten ter beschikking hebben met niet enkel informatie maar ook adressen en gegevens van organisaties die kunnen ondersteunen, sociale diensten.

Men krijgt enkel een beschikking in de bus, met de voorwaarden van verslaggeving, hoe beginverslag en jaarverslag er moet uitzien, voor de rest niets.

Zorg voor omkadering van de familiale bewindvoerders, om dat echt te bevorderen. In mensentaal. Toegankelijke taal is zeer belangrijk. Wijzigingen en richtlijnen up to date houden. Een jaarlijkse nieuwsbrief naar bewindvoerders?

Waardering naar familiale bewindvoerders

De vrederechter verwacht dat het jaarverslag duidelijk is. Similes heeft opleiding georganiseerd, de vrederechter legde sterk de nadruk op de cijfers die moeten kloppen. Terwijl de persoonlijke aanpak en contacten met hulpverlening, familie, minder aandacht krijgen. De jaarverslagen zijn meer uitgebreid, maar de modellen die ervoor worden gebruikt zijn niet in alle arrondissementen uniform. Op de website van Oost-Vlaanderen staat het meest uitgebreide, dat geeft een zeer goed beeld van de bewindvoering, overzichtelijk.

Een infobrochure zou veel praktischer, meer beschrijvend moeten zijn.

Er zijn vrederechters die inkanteling hebben georganiseerd zonder de beschermde persoon te zien. Vrederechters vinden het moeilijk om op basis van een gesprek van een kwartier een beslissing te nemen, zij vertrouwen op medische verslagen.

Het meldpunt bewindvoering is een belangrijk gegeven. Er kan daar gesignaleerd worden. De ombudspersonen GGZ in Vlaanderen kunnen ook ingeschakeld worden - maar dit is dan weer beperkt tot een bepaalde sector.

Similes wordt privaat gefinancierd en werkt voor bepaalde sector.

Familiaal bewind is ook een vorm van mantelzorg. De bereikbaarheid is 24 uur op 24, die verantwoordelijkheid draag je altijd mee. Er worden weinig evaluatiemomenten ingebouwd bij de vredegerichten. Bvb een 5jaarlijkse oproeping van de familie. Op een jaarverslag krijgt men nooit respons. 'Geen nieuws is goed nieuws' maar het is toch een druk. Persoonlijk materiaal in zulke verslagen waar onpersoonlijk mee wordt omgegaan.

Er zijn vrederechters die daar zeer goed mee omgaan, die de verschillende profielen van bewindvoerders schetsen bij aanvang, zodat mensen een inschatting kunnen maken: degenen die het in de familie zelf opnemen, de professionele bewindvoerders en de vrijwilligers van Similes voor als je nood hebt aan een meer nabij bewind.

Bepaalde situaties zijn niet geschikt voor familiale of vrijwillige bewindvoerders. Maar ook dan is er aandacht voor het netwerk nodig. De wijze van verslaggeving kan duidelijk zijn zonder veroordelende bewoordingen.

7.3. BIJLAGE 3: STUDIENAMIDDAG 21 MAART 2019

'BEWINDVOERING: NOOD AAN SAMENSPEL TUSSEN JUSTITIE EN HULPVERLENING'

Concept:

Welkom: Martine Van Geyt, directeur SAM vzw (2 minuten)

- Tim Wuyts: de nieuwe wet - achtergronden (10 minuten)
- Min Berghmans: vaststellingen uit het onderzoek (20 minuten)
- Panel (90 minuten) : moderator Min Berghmans nodigt uit op het podium (zeteltjes in een cirkel) : 1- Geert Dhaene, DOP West-Vlaanderen 2- Martine De Moor, Similes 3- Luc Goutry, meldpunt bewindvoering 4- Lief Vanbael, Gezin en Handicap 5- Sylvie Van Gastel, advocaat-bewindvoerder 6- Joëlle Colaës, korpschef vrederechters Antwerpen

Elk panellid krijgt 15 minuten in de schijnwerper: 5-10 minuten zelf aan het woord, desgevraagd ook met beamer ondersteuning (beelden zeggen soms meer dan woorden), resterende tijd reacties en vragen vanuit de andere panelleden of moderator.

Geert over modulair procesmatig werken en dilemmaspiegel; Martine over de vrijwilligerswerking van Similes; Luc over de werking van het Meldpunt; Lief over persoonlijke en familiale bewindvoerder ervaringen; Joëlle over de vragen van vrederechters; Sylvie over de vragen van professionele bewindvoerders

- Beleidsaanbevelingen voortvloeiend uit het onderzoek (Min)
- Reactie Minister Van Deurzen

Herman Teirlinckgebouw, Havenlaan 88, 1000 Brussel, donderdag 21 maart 2019 vanaf 13u30 tot 17u

[Uitnodiging Studienamiddag Bewindvoering: nood aan samenspel tussen hulpverlening en justitie](#)

STUDIENAMIDDAG. BEWINDVOERING: NOOD AAN SAMENSPEL TUSSEN HULPVERLENING EN JUSTITIE

Hoe ondersteunt de sociale sector personen die niet (meer) in staat zijn om zichzelf te beschermen? Kennen hulpverleners de juridische instrumenten? Kennen juristen het beschikbare zorgaanbod? Wat kan Vlaanderen doen om alle betrokkenen goed te ondersteunen?

SAM, steunpunt Mens en Samenleving voerde in opdracht van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid een onderzoek naar de ondersteuningsbehoeften van alle betrokkenen bij een onbekwaamverklaring. SAM werkte daarvoor samen met onder andere het Meldpunt Bewindvoering, Similes, Gezin en Handicap, DOP West-Vlaanderen, het Vlaams patiëntenplatform, vrederechters en advocaten-bewindvoerders. We organiseerden vier focusgroepen voor professionals en hadden gesprekken met patiëntenorganisaties.

Op dit slotevenement presenteren we de bevindingen. Welke ondersteuning is er nodig in de inschatting van onbekwaamheid en de organisatie van een beschermingsstatuut? Wanneer is een rechterlijke tussenkomst nodig? Wie kan wat opnemen bij de concrete uitvoering van het bewind? Hoe kan een persoonlijke aanpak van bewindvoering versterkt worden? De beleidsaanbevelingen voortvloeiend uit dit onderzoek worden voorgelegd aan Vlaams Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen. Voor de federale aspecten volgt ook minister van Justitie Koen Geens de resultaten op.

Voor wie?

Deze studienamiddag is interessant voor al wie betrokken is bij mensen met nood aan een juridisch beschermingsstatuut:

- de beschermde of te beschermen personen en hun netwerk, inclusief de vertrouwenspersonen,
- zorgverstrekkers en hulpverleners,
- bewindvoerders
- vrederechters
- andere juridische professionals.

Deelnemen is gratis maar inschrijven is verplicht!

DEPARTEMENT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN

PROGRAMMA

- 14 uur Verwelkoming door Martine Van Geyt, directeur SAM vzw
Tim Wuyts (UHasselt, kabinet Geens) licht de nieuwe wet en de achtergronden toe
Min Berghmans (stafmedewerker bij SAM) presenteert de vaststellingen uit het onderzoek
- 14.30 uur: Panelgesprek met Geert Dhaene (DOP West-Vlaanderen), Martine De Moor (Similes),
Luc Goutry (Meldpunt bewindvoering), Lief Vanbael (Gezin en Handicap),
Sylvie Van Gastel (advocaat-bewindvoerder), Joëlle Colaes (korpschef vrederechters
Antwerpen)
- 16 uur: Beleidsaanbevelingen voortvloeiend uit het onderzoek (Min Berghmans)
- 16.30 uur: Reactie door de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

De documentatie van de studiedag blijft gedurende een jaar beschikbaar op :
<https://www.kennispleinkalender.be/slothevenementbewindvoering2019/nl/het-materiaal>

Evoluties

- Voorzorgsvolmachten op 1 maart 2019
 - 2014: 1.522
 - 2015: 11.932
 - 2016: 19.038
 - 2017: 28.644
 - 2018: 37.071
 - 2019: 8.260
- Rechterlijke bescherming op 8 oktober 2018
 - 13.969 verlengd minderjarig
 - 41.773 voorlopig bewind
 - 57.412 nieuwe statuut bewind

Evoluties

- Bewindvoerders op 8 oktober 2018
 - 36.690 over de goederen
 - 2.573 over de persoon
 - 21.888 over de goederen en de persoon
- Tendens
 - Sterk stijgend voor beide maatregelen
 - Oorzaak? Vergrijzing? Sensibilisering? Sneller ingrijpen dan vroeger? Ongerustheid?
 - Quid met andere alternatieven? Private stichting? Stichting openbaar nut? Bewindsclausules? Erfovereenkomsten?

Wet van 21 december 2018 - aanleiding

- Veel klachten van **burgers**: professionele bewindvoerder, geen betrokkenheid, geen maatwerk, te snelle organisatie bewind
- Veel klachten van het **middenveld**: Driekonings actie 6 januari 2016
- Klachten van **vrederechters**: te veel overbodige formaliteiten, te complex, werklast
- **Opportuniteit**: informatisering (proefproject)

Wet van 21 december 2018 - aanleiding

- Elke grote hervorming heeft **kinderziekten**
 - Bepalingen die niet uitvoerbaar zijn
 - Overbodige formaliteiten
 - Complexe regelgeving
- Er is ook een **mentaliteitswijziging** nodig
 - Op maat werken: ervaring opbouwen
 - Praktische uitvoering?
 - Verandering in denken
- Er is nood aan **flankerende maatregelen**
 - Sociale dienst? Samenwerkingsverbanden?
 - Fonds? Integratiemoetkoming voor leefloners?
 - Infopunt? Handleiding?

Wet van 21 december 2018 - aanleiding

- Ondertussen:
 - Betere website FOD justitie
 - IGO opleidingen
 - Meldpunt bewindvoering (inzetten op dialoog)
 - Audit en adviezen Hoge Raad voor de Justitie
 - Nauwere betrokkenheid Orde van artsen voor aandacht in opleiding tot arts

Wet van 21 december 2018 - werkwijze

- Oproep insteken vanuit het werkveld
- Opstelling draft
- 4 werkgroepvergaderingen
- Aanpassing draft + herschrijven van volledig de procedure in een digitale omgeving
- Voorontwerp
- Wetsontwerp
- Hoorzittingen en advies NHRP
- Twee lezingen

Wet van 21 december 2018 - krachtlijnen

- Buitengerechtelijke bescherming versterken
- Bewind vereenvoudigen
- Verduidelijkingen aanbrengen
- Informatiseren

Wet van 21 december 2018 - zorgvolmachten

- Toepassingsgebied: uitbreiding en verduidelijking
- Registratie en melding beëindiging
- Opheffing tegenstrijdigheden
- Uitoefening: betrokkenheid lastgever
- Registratie van de opzegging en herroeping is vereist voor beëindiging
- Verduidelijkingen beëindiging gewone volmachten + uitzondering voor bepaalde volmachten

Wet van 21 december 2018 - vereenvoudiging

- Verslaggeving
 - Nieuw artikel 497/8 BW: wat controleren?
 - Afstemming verslaggevingsplichten: geen pv meer
 - Jaarverslag: toevoeging kopie verrichtingen
 - Eindverslag bewind geen formele procedure meer
- Permanente evaluatie en meldingsplicht
- Geen lijst met gezondheidstoestanden meer
- Verslaggeving ouders: te bepalen in aanstellingsbeschikking
- Nieuwe procedurebepalingen

Wet van 21 december 2018 - verduidelijkingen

- Geschillen tussen actoren: vrederechter verzoent of beslist
- Update lijst machtigingbehoevende handelingen
- Bezoldigingen: uitbreiding bevoegdheid Koning
- Overleg bewindvoerder – BP: minstens 1x/jaar
- Aanvangsverslag: 6 weken vanaf kennisgeving

Wet van 21 december 2018 - verduidelijkingen

- Mandaat bewindvoerder na overlijden BP
 - 6 maanden
 - Uitbreiding bevoegdheden: huur en aanstelling curator, sekwester of voorlopige bewindvoerder
 - Beëindiging en meldingsplicht
- Onbekwaamheid tot ontvangen giften (art. 908 BW): verduidelijking + uitbreiding uitzonderingen

Wet van 21 december 2018 - informatisering

- Oprichting centraal register van bescherming van de personen: elektronisch dossier per beschermde persoon
- Verzoekschriften ingediend via register (kiosk op het vrederecht)
- Kennisgevingen, mededelingen en neerleggingen via register voor professionelen en eventueel burger

Wet van 21 december 2018 - inwerkingtreding

- Beginsel: 1 maart 2019
- Uitzonderingen:
 - 31 maart 2019 (samenhang modernisering burgerlijke stand)
 - Informatisering: bij KB en uiterlijk 1 januari 2020

Toekomst: knelpunten en oplossingen?

- **Bezoldigingen** bewindvoerder: transparantie en uniformiteit
=> ontwerp KB
- **Professionele bewindvoerders**: aantal dossiers en profiel?
=> voorontwerp tot oprichting van een federale bewindvoerderscommissie
- **Maatwerk** in de praktijk?
=> Overleg, uitwisseling ervaringen, handleiding

7.4. BIJLAGE 4: OVERZICHT Meldpunt Bewindvoering

Overzicht Meldpunt Bewindvoering dd 1 oktober 2018 - Aantal meldingen: 60

Op basis van meldingen is het moeilijk om conclusies te trekken. Men hoort het verhaal maar van één kant, we kennen het dossier niet.

We hebben 4 model reply's gemaakt

1. Individueel Persoonsgebonden meldingen - gaat over individuele situatie, willen dit doorgeven aan betrokken korpschef mits akkoord
2. Onbedoelde meldingen - gaat over uitspraak zelf - kunnen hier niet in tussenkomen
3. Onduidelijke meldingen - onvoldoende gegevens
4. Inventarisering - legt knelpunt bloot dat we zullen opnemen in ons jaarverslag

- > 13 x antwoord 1
- > 12 x antwoord 2
- > 4 x antwoord 3
- > 20 x antwoord 4
- >

Bij sommige speelden er meerdere punten/vragen waardoor ze een combinatie van antwoorden kregen.

- > 1 x antwoord 1/3
- > 2 x antwoord 1/4
- > 1 x antwoord 2/3
- > 3 x antwoord 2/4
- > 1x antwoord 4/5

Er zijn 3 formulieren ingediend waar wij niets mee kunnen (klacht voorziening, gokverslaafde).

De meeste vredegerichten komen maar 1x in de lijst voor -22

10 Vredegerichten komen 2 x in de lijst voor 3 Vredegerichten komen er 3 x in voor en 1 komt er 4 x in voor. 1 Vrederechter komt 4 x in de lijst voor en 3 Vrederechters komen er 2x in voor. 1 Bewindvoerder komt er 2 x in voor.

Overzicht Knelpunten:

Te snel professioneel BW aangesteld 8 x

Bang dat professioneel BW wordt aangesteld waardoor ouders grip kwijtraken 2x

Vermoeden gebrek aan objectiviteit in aanpak van BW en VR 4 x

Machtsmisbruik VR en BW

Weinig begrip VR / houding VR 5 x

Familie wordt niet betrokken 4x

Gebrek aan communicatie/ VR BW reageren niet 10x

VP en BW kijken niet naar BP om

VR weigert aanstelling Vertrouwenspersoon 2 x

VR totale pakket geactiveerd / geen ondersteuning op maat

BW betaalt rekeningen niet 4x

BW geeft maar zeer weinig zakgeld terwijl er genoeg geld op de rekening staat/weigert geld te geven 3x

Ten onrechte BW of wil onder BW uit 3x

Vergoeding BW (reken over alle inkomsten 3%) 4 x

Houding professioneel BW 16x

Niet tevreden over BW - willen ondersteuning op maat

Advocaten kunnen BW niet opnemen - kunnen voor vergoeding geen goed werk leveren

Wetgeving is te ingewikkeld / Formulieren te ingewikkeld

Familie moet ondersteund worden bij aanvraag 3x

Rol vertrouwenspersoon is niet duidelijk. Welke bevoegdheden?

Problemen bekomen medisch attest

Vraag om oprichting Fonds voor uitbetaling ereloon van schuldbemiddelaar in collectieve schuldenregeringen

Reserve onderbrengen in private stichting - uitbreiden met fondsen op naam in stichting van openbaar nut

Vraag om info

7.5. BIJLAGE 5: DRIEKONINGENBRIEF 2016

OPEN BRIEF AAN DE KORPSCHEFS VAN DE VLAAMSE VREDERECHTERS

http://www.justwatch.be/Justwatch.be/Blog/Artikelen/2016/1/6_open_brief_driekoningen_filles/PDF%20A%20%28korpschefs%29%20geactualiseerd.pdf

6 januari 2016

Aan de voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg, in zijn hoedanigheid van korpschef van de vrede- en politierechters van Brussel Quatre Brasstraat 13 1000 Brussel

Aan Mevrouw Joëlle Colaes, Korpschef van de vrede-en politierechters Antwerpen, p/a Bolivarplaats 20 2000 Antwerpen

De Heer Chris Fourie Korpschef van de vrede-en politierechters Leuven p/a Ferdinand Smoldersplein 5 3000 Leuven

Mevrouw Chris Huysmans Korpschef van de vrede-en politierechters Limburg Parklaan, 25 3500 Hasselt

De Heer Kristiaan Rotthier, Korpschef van de vrede-en politierechters Oost-Vlaanderen Opgeëistenlaan, 401A 9000 Gent

De heer Paul Rapsaet, Korpschef van de vrede-en politierechters West-Vlaanderen, p/a Kazernevest 4 8000 Brugge

Geachte voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg te Brussel, Geachte voorzitter van de Algemene Vergadering van de Vrede- en Politierechters van de gerechtelijke arrondissementen Antwerpen, Leuven, Limburg, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen, De wet van 17 maart 2013 die de regelingen inzake onbekwaamheid fundamenteel hervormde, kondigde in haar titel niet toevallig een nieuwe beschermingsstatus aan “die strookt met de menselijke waardigheid”. Die nieuwe visie was het resultaat van lange jaren wetgevend werk over alle partijgrenzen heen, en overleg met alle actoren uit de juridische, medische en sociale sector. Tegelijk betrof het voor ons land een internationale verplichting ingevolge het VN-verdrag van 13 december 2006 over de rechten van personen met een handicap en de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De wetgever had de uitgesproken bedoeling de juridische onbekwaamheid slechts subsidiair en proportioneel toe te passen via ‘maatwerk’ en uitdrukkelijk bij voorkeurfamiliale bewindvoerders aan te stellen. Wij brengen vooreerst hulde aan de vele magistraten en griffiers die zich met overgave en empathie, tact en energie ingezet hebben voor de nieuwe taken die de wet aan de ‘nabijheidsrechter’ als traditioneel beschermer van de zwakkeren toevertrouwde. In het verlopen gerechtelijk jaar sinds de inwerkingtreding van de wet per 1 september 2014 ontvingen de ondergetekenden echter steeds vaker ernstige alarmsignalen over een feitelijke uitholling van de wettelijke doelstelling in bepaalde regio’s. Wij respecteren scrupuleus de onafhankelijkheid van de gerechtelijke macht en weten uiteraard ook vanuit ons eigen werkveld hoe delicaat en moeilijk deze materie is. Het terrein van de bewindvoering ligt op het kruispunt van medische en sociale problematieken en moet daar een passend juridisch antwoord krijgen. Zowel wat dit antwoord inhoudt als hoe dit na een luisterend oor gegeven kan worden, is telkens een nieuw verhaal van menselijke interactie tussen wie een gezondheidsproblematiek heeft, de betrokken familie, het sociaal en medisch netwerk en de actoren van justitie waaronder advocaat(-bewindvoerder), griffier en vrederechter. De gerechtelijke onafhankelijkheid mag echter niet leiden tot rechterlijke onverantwoordelijkheid, willekeur en rechtsonzekerheid.

In een aantal gevallen leiden aberrante interpretaties en praktijken ‘contra legem’ tot een feitelijke achteruitgang van het statuut van kwetsbare personen. Dit is niet aanvaardbaar. Nochtans zouden bij uitstek binnen het Nieuw Gerechtelijk Landschap het management, de schaalvergroting ende horizontale mobiliteit ook binnen de vrederechterlijke magistratuur tot meer onderling overleg kunnen leiden en tot de noodzakelijke mentaliteitswijziging waartoe de wetgever opriep (MvT, DOC53 1009/001, 9). Waar de wet zelf een wetsevaluatie in het vooruitzicht stelt, kan thans onmogelijk de daarvoor vooropgestelde datum van 2022 afgewacht worden. Dit zal duidelijk zijn wanneer wij u een aantal uitspraken voorleggen waarvan wij ook de wettigheid in vraag stellen. Het is uiteraard zo dat “dergelijke praktijken uiteraard verwerpelijk (zijn) en moeten worden bestreden met de gangbare rechtsmiddelen” (Tim Wuyts, ‘Een jaar toepassing van het eengemaakte beschermingsstatuut. Een tussentijdse evaluatie en aanbevelingen tot bijsturing waar nodig.’, Rechtskroniek voor de Vrede-en Politierechters 2015, Die Keure, Brugge, 222, 31 nr. 53, voorgesteld in de studiedag ‘Rechtskroniek van de Vrede-en Politierechters 2015’ aan de UGent op 16 10 2015). Echter blijkt de drempel van ook de nabijheidsjustitie soms hoog, en is de kwaliteit van het onthaal niet altijd excellent. Voor mensen meteen gezondheidsproblematiek en hun families, voor wie die vaak het enige contact met justitie betreft, gaat hier soms een intimiderend effect van uit. Zelfs advocaten geven in bepaalde gevallen aan dat zij met ‘hun vrederechter’ nog lang moeten leven (soms ook als bewindvoerder), wat de daadwerkelijke implementatie van mensenrechten en gezondheidsrechten niet eenvoudig maakt zodat soms berust wordt in wat voor de betrokken mensen met een handicap, hun families en begeleiders eigenlijk onaanvaardbaar, onwerkbaar en onleefbaar is. Professor Tim Wuyts preciseert:” Het systematisch opleggen van een algehele of quasi algehele bescherming van de persoon en/of de goederen van onbepaalde duur, zonder dat er een ernstig onderzoek aan voorafgaat en zonder evaluatie en bijsturing binnen redelijke termijn, is dus manifest strijdig met de mensenrechten” (ibidem, 5, nr. 4).

Immers stelde de auteur op basis van een algemene consultatie van de beslissingen in het Belgisch Staatsblad vast dat in België “vandaag in het algemeen nog een sterke beschermingscultuur heerst waar geopteerd wordt voor het eenvoudigste en het beste gekende regime, bekeken vanuit het oogpunt van de vrederechter en de bewindvoerder, nl. de vertegenwoordiging m.b.t. de goederen voor alle rechtshandelingen en, in sommige gevallen, zelfs ook voor de persoon. Het lijkt qua werklust en toepassing eenvoudiger om in de plaats van de beschermde persoon op te treden dan telkens een door de beschermde persoon te stellen handeling goed of af te moeten keuren, terwijl vanuit mensenrechtelijk oogpunt precies de participatie en de autonomie van de beschermde persoon centraal staan”. Wij geven u hierna in bijlage enkele markantevoorbeelden die onze prangende zorg illustreren. Wij zouden u dank weten deze bezorgdheid te willen delen met de vrederechters van wie u de korpschef bent. Hierbij verdienen de ontegensprekelijk goede praktijken een bevestiging. Echter lijkt een pleidooi voor een algemene consequente toepassing naar de geest van de wetgeving aangewezen voor die situaties waar dit op heden manifest nog niet het geval is. Gelet op: -de eigen bevoegdheid van het Openbaar Ministerie binnen het kader van het zelfde artikel 628, 3° Ger. W. om een initiatief te nemen, -het toezicht van het Openbaar Ministerie op de regelmatigheid van de uitoefening van de dienst (art. 399 & 403 Ger. W.) , -de opdracht van de Hoge Raad voor de Justitie in verband met eventuele dysfuncties, -de evaluatie van de Wet zoals reeds ingeschreven in de Wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, als opdracht van het Parlement en de minister van Justitie, richten wij kopie van huidig schrijven aan: de procureurs des Konings van de gerechtelijke arrondissementen Antwerpen, Brussel (NL), Leuven, Limburg, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen -de procureursgeneraal bij de hoven van beroep te Antwerpen, Gent, en Brussel; -de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie te Brussel, Poelaertplein, 1000 Brussel; -de Hoge Raad voor de Justitie, IJzerenkruisstraat 67, 1000 Brussel; -de minister van Justitie, Waterloolaan, 115, 1000 Brussel.

Met de meeste hoogachting,

Ondertekend door de volgende organisaties: Katholieke Vereniging Gehandicapten (KVG-Groep), Inclusie Vlaanderen, Federatie Beschut Wonen, Federatie van Diensten voor Geestelijke Gezondheidszorg, Federatie Ouderverenigingen en Gebruikersraden in Voorzieningen voor mensen met een handicap (FOVIG), Broeders van Liefde, Onafhankelijk Leven, Zorgnet-Icuro, Gezin en Handicap, SIMILES Vlaanderen, Vlaams Welzijnsverbond, Start West-Vlaanderen, Dienst Ondersteuningsplan West-Vlaanderen, Psychiatrisch

Ziekenhuis Onze Lieve Vrouw Brugge, Centrum van de Oostkust, Beschut Wonen Oostkust, 4 Veld Beschut Wonen, Oikonde Brugge-Oostende, Unie-K (Ons Erf, De Waaiberg, 't Venster), Ter Dreve Sint-Michiels-Brugge, Ter Muiden, Oedelem-Beernem, Huize Tordale, Torhout.

Bijlage aan brief korpschefs vrederechters over bewindvoering

Wij geven u hierna enkele markante voorbeelden die onze prangende zorg illustreren. We lijsten ze op in de klassieke volgorde van een procedure, met soms een korte toelichting vooraf. Het zijn voorbeelden uit de realiteit, van mensen die ons bekend zijn. In bepaalde gevallen kan geanomiseerde (of met toestemming van de betrokkenen niet geanomiseerde) rechtspraak ter beschikking gesteld worden.(1)

(1) Negatieve ervaringen met de ontvangst van familieleden op de griffie:

Getuigenis augustus 2015“Vorige week was ik nog bij een kranige 80-jarige vrouw. Zij heeft maar één zoon, met syndroom van Down. Samen met haar man hebben ze nooit het initiatief genomen om een bewindvoering voor hun zoon aan te vragen. Nu staat ze er alleen voor en wil ze alles geregeld hebben (voor mij nog maar eens een motivatie om ouders aan te raden om zoveel mogelijk samen te regelen voor de toekomst van hun kind met een handicap, want het is echt schrijnend als mensen dit nog moeten opnemen als ze er alleen voor staan). Deze mevrouw had me al eerder gecontacteerd en ik had haar aangeraden om bij het vredegerecht langs te lopen om de aanvraagformulieren voor een bewindvoering op te vragen (sommige vredegerechten hebben hiervoor eigen formulieren ontworpen, maar je kunt ze niet terugvinden op hun website). De baliemedewerkster heeft haar ter plaatse gedictteerd wat zij moest invullen. Bij ‘voorkeur voor een bewindvoerder’ moest ze ‘een advocaat’ schrijven. Gelukkig was deze dame nog goed bij de pinken en heeft ze geweigerd om dit formulier ter plaatse te ondertekenen en achter te laten. Omdat ze zo overstuur was hierover ben ik bij haar langs gelopen en hebben wij samen een nieuw formulier ingevuld met een zelfgekozen bewindvoerder en vertrouwenspersoon als advies. Maar hoe zal de vrederechter hiermee omgaan? Ik wacht vol spanning op haar vonnis”.

Het uitgesproken wantrouwen van vrederechters tegenover familieleden die vragen aangesteld worden als bewindvoerder: Het betreft een lange traditie sinds de eerste wetgeving van 1992, ook bevestigd door de vertegenwoordiger van het Koninklijk Verbond van de Vrede-en Politierechters tijdens de hoorzitting van 16 02 2011 in voorbereiding van de nieuwe wet (DOC 53 1009/010, 250): “doorgaans is de bewindvoerder evenwel een advocaat of een bankier wiens enige taak erin bestaat het vermogen van de betrokken persoon te beheren. (Plaatsvervangende vrederechters) moeten hun rol kunnen blijven spelen, aangezien het gaat om bekwame juristen, die terdege met de materie vertrouwd zijn. Bovendien staan zij in contact met de vrederechter, die hen kent en hen dan ook kan vertrouwen. Dat is niet zo als de voorlopige bewindvoerder of een naaste is en bovendien geen jurist is, niet noodzakelijk vertrouwd is met het voorlopig bewind en dus wellicht niet de geknipte persoon is om het werk van de vrederechter te vergemakkelijken. Tot slot valt onmogelijk uit te maken of de naaste wel betrouwbaar is”. Deze mentaliteit blijft op het niveau van de vrederechters nog steeds nazinderen niettegenstaande de fundamenteel verschillende leidraad die de nieuwe wet meegaf. Slechts uitzonderlijk durven mensen tegen die weigerachtige houding van bepaalde vrederechters in te gaan. Het Rechtskundig Weekblad publiceerde in mei jl. het bijna hallucinante verhaal van mevrouw V., de kleindochter van een nu 89-jarige dame die in een rusthuis opgenomen werd. In strijd met de wens van de familie stelde de lokale vrederechter in april 2011 van meet af aan een advocaat als bewindvoerder aan. In hoger beroep werd die beslissing wel al drie maand later te niet gedaan en de kleindochter dan toch als bewindvoerder aangesteld. In 2012 gaf de daarmee in het ongelijk gestelde vrederechter dan aan de kleindochter 'opdracht om het huis (van haar grootmoeder) te verkopen'. Die kleindochter-bewindvoerder weigerde dat omdat er geen financiële noodzaak was en haar grootmoeder de woning af en toe nog bezocht. De vrederechter wou echter per sé haar wil doordrijven en ging zover om de door de rechtbank van eerste aanleg aangestelde kleindochter te ontslaan en (opnieuw) te vervangen door een advocaat-bewindvoerder, die de woning vervolgens wél moest verkopen.

Deze publicatie (Rechtskundig Weekblad 2014-15, 1473, ook verhaald op Knack.be van 31 07 2015, en uitgezonden met interview van de betrokken familiaal bewindvoester in de VRT-journaals van 05 08 2015) verhult zeer veel gelijkaardige problemen. Voor actuele toepassingen: zie hierna.

(2) Sociale organisaties krijgen de wind van voren als zij bij sommige vrederechters een woordje doen om minder mondige families bij te staan. Wanneer dan -met duidelijke tegenzin -toch een familiaal bewindvoerder wordt aangesteld, gaat dat vanwege bepaalde vrederechters gepaard met intimiderende en denigrerende bewoordingen evenals ontmoedigende voorwaarden.

Mei 2015: beschikking vrederechter "Het komt aangewezen voor om een neutrale derde met juridische kennis te benoemen in de onmiddellijke nabijheid van de te beschermen persoon als bewindvoerder over de goederen, nu een gebrek aan juridische kennis blijkt van de gesuggereerde bewindvoerder. Wij suggereren de benoeming van 2 bewindvoerders, nl. een professionele bewindvoerder over de goederen en verzoeker zelf als bewindvoerder over de persoon van zijn zus. Niettegenstaande de familie hier in eerste instantie geen bezwaar blijkt tegen te formuleren, dringt mevrouw (...) van de sociale dienst (...) aan om de broer zowel bewindvoerder over de persoon als over de goederen te benoemen. Zij verzekert dat zij de familie zal bijstaan en zich desgevallend juridisch laten adviseren door een jurist (meester ...). Hieraan zouden geen kosten verbonden zijn, niet voor de diensten van meester (...) noch voor de bijstand van de sociale dienst. Verzoeker bevestigt op interpellatie dat hij in de mogelijkheid is om deze taken op zich te nemen naast zijn beroepswerkzaamheden (...). In de gegeven omstandigheden kan aan verzoeker de kans gegeven worden te bewijzen dat hij de taken en verplichtingen van bewindvoerder kan waarnemen. De griffie is namelijk niet in de mogelijkheid om persoonlijke begeleiding te garanderen bij de taken en verplichtingen van de bewindvoerder. Verzoeker verklaart zich akkoord dat wanneer blijkt dat hij zijn taken en verplichtingen niet nauwgezet zou kunnen waarnemen, dat hij onmiddellijk vervangen zal worden door een professioneel bewindvoerder".

Recente getuigenis van hulpverlener: "Wat betreft de keuze van de bewindvoerder echter, kwam de vrederechter meteen met namen. De namen die hij noemde waren allen advocaten. Ik heb beleefd gereageerd en geformuleerd dat wij een voorstel gedaan hadden via (...) (De te beschermen persoon) reageerde met te zeggen dat hij (...) ontmoet had en dat hij dit zag zitten. (Een familielid) knikte instemmend. De vrederechter was hier echter vrij sec over: "ik ben daar niet voor, mensen die zichzelf aandienen, daar is iets raars mee, het is te moeilijke materie om door leken te laten doen, ik verkies dit door een advocaat te laten doen wegens te juridische materie". Ik heb gezegd dat dit de uitdrukkelijke wens is van familie en (de te beschermen persoon) om een persoon via (...) naar voor te schuiven. De vrederechter heeft geantwoord dat hij zijn antwoord in beraad zou houden en dan nog die dag een beslissing zou nemen. Ondertussen hebben we vernomen dat er inderdaad een advocaat werd aangesteld."

(3) Het overleg tussen de vrederechter en de kandidaat-bewindvoerder van de familie verglijdt bij bepaalde vrederechters in een juridisch examen dat vernedert en frustrereert. Het archaisch taalgebruik van sommige afwijzende beschikkingen is -bovenop een aanslag op het Nederlands -dit van een andere eeuw en vergroot de afstand tussen de vrederechter en de familie nog uit. Mei 2015, beschikking vrederechter: "Dat de erfenis van vader dient te worden vereffend (...); Dat tenslotte de rechtbank de vraag dient te trancheren m.b.t. de persoon van de aan te stellen bewindvoerder; Dat immers in het gedinginleidend rekest eiser zichzelf voorstelt als bewindvoerder, maar de rechtbank bij de vraagstelling desbetreffende dient vast te stellen dat de relevante wetgeving, ondermeer in verband met de boekhouding en het systeem van machtiging ontoereikend is; Overwegende dat in het verzoekschrift verzoekende partij de aanstelling van zichzelf als voorlopige bewindvoerder voorstelt maar uit het proces-verhaal van het verhoor/bezoek blijkt dat deze de technisch-juridische inhoud van de wet niet kent; Dat dit gebrek aan kennis werd erkend, blijkt uit de foutieve beantwoording van de door de Rechtbank gestelde vragen. Dat de wet weliswaar voorziet in een preferentiële aanduiding van een aantal familieleden, maar dit geen verplichting inhoudt, ook niet sedert de wetwijziging van 3 mei 2003 (...); Dat vervolgens voorkeur enkel kan gelden bij gelijkheid van kandidaten (zie naar analogie Cass.24 01 2003, RW 31 12 2005, 706); Dat er géén gelijkheid kan zijn tussen een kandidaat bekend met de wet en een kandidaat die de wet niet kent; Dat aldus de wettelijke preferentie niet toepasbaar is; Overwegende dat de wet inhoudelijk aan de voorlopige bewindvoerders een aantal welomschreven taken oplegt die minstens een bepaalde juridische kennis veronderstellen (verzoekschriften voor machtigingen, kennis van begrippen als roerend en onroerend goed, vervreemding, berusting, belangentegenstelling, huur, etc) evenals een zekere kennis van boekhouding (overzicht inkomsten en

uitgaven, stand van beheerde vermogen, e.a.); Dat verder kennis vereist wordt omtrent de concrete vermogensproblemen die zich kunnen voordoen (J.P. Masson, Rev. Not. Belge 1992, 1840); Dat deze kennisvereisten dus essentieel zijn voor de volwaardige vervulling van het gerechtelijk mandaat van bewindvoerder, des te meer de Rechtspraak traditioneel fouten tegen de correcte invulling van deze taken sanctioneert met vervanging (Rb Brussel 14ekamer, 20 12 2000, TV 2001, p. 339) met alle pijnlijke gevolgen vandien; Dat overigens het ambt van bewindvoerder een gerechtelijk mandaat is dat, in tegenstelling tot wettelijke mandaten, een technisch-juridische bekwaamheid tot het beoogd ambt vereist, gelet op de daaraan verbonden aansprakelijkheid van alle betrokken partijen (voorlopige bewindvoerders en hun hele gezin, beschermde partijen, hun medecontractanten e.a.) de aansprakelijkheid van de Belgische Staat, zodat de aanstelling van personen die de wet niet of onvoldoende kennen, niet kan worden overwogen, en derhalve de Rechtbanken een wegingsplicht hebben (zie ook Rb. Brugge, 10dekamer 11 02 2011, onuitgegeven) Dat, meer zelfs, de aanstelling van een onbekwame voorlopige bewindvoerder een blijk zou zijn van gebrekkige justitiële werkingen de rechten van derden in het gevaar kan brengen met mogelijke aansprakelijkheden tot gevolg (Rb. Brussel 22 11 2000, RW 01-02, 171); Dat tenslotte de Rechtbank bij aanstelling van iemand die niet of slechts summier bekend is met de rechten en plichten welke eigen worden bij opname van een gerechtelijk mandaat, enkel een kandidaat-lasthebber onrechtmatig zou belasten, de goede werking van de Rechtbank nutteloos bijkomend zou belasten met vragen op informatie en begeleiding uitgesloten door art. 297 Ger. W., verder supplementaire procedures in vervanging veroorzaakt op nutteloze wijze met besteding van de schaarse publieke middelen en tenslotte een ongrondwettelijke ongelijkheid in het leven zou roepen met professionele bewindvoerders voor wie men zich traditioneel zeer streng opstelt in de beoordeling ten aanzien van hun fouten. Dat aldus het gebrek aan inhoudelijke kennis van de wet een beslissende grond is om op de gedane suggestie niet in te gaan. Dat dit zelfde gebrek aan inhoudelijke kennis evenmin toelaat dat in casu de voorgestelde kandidaat zich laat bijstaan door een derde omdat die bijstand bij gebreke aan kennis niet kan worden beoordeeld en dus ook inhoudelijke verantwoordelijkheidsopname niet mogelijk is, waaromtrent er overigens terzake lastgeving, wat in casu de algemene juridische achtergrond is van de rechtsfiguur van het voorlopig bewind, cassatierechtspraak is (Cass. 07 01 2010, TBBR 2011, p. 21 plus noot).(...) Overwegende dat de installatie van een bewind bijzondere rechten en plichten instauraert die beslissende gevolgen kunnen hebben voor derden, waaronder ook de Staat;

(4) Voortijdige ambtshalve kanteling in de nieuwe wetgeving gebeurt zonder oproeping van de betrokkenen, op basis van achterhaalde gegevens en met automatische toepassing van de maximum bescherming persoon en goederen. In een opmerkelijke juridische monoloog zet de vrederechter heel de wettelijk voorziene procedure buiten spel aan de hand van eigengereide beschouwingen over zijn werklast. Daarenboven refereert hij naar problemen bij de medische actoren, die integendeel vragende partij zijn voor een correcte toepassing van de wet.

Februari 2015, beschikking vrederechter: "Dat in deze wet bepaald werd dat de wet in werking trad op 1 september 2014, maar ook dat de bestaande bewindvoeringen dienen te worden aangepast tegen uiterlijk 31 augustus 2016, zoniet er wetshalve een bescherming voor enkel de goederen zou tot stand komen (art 228 wet 17 03 2013) Dat het uiteraard in het belang is van een goede rechtsbedeling het beschermingsstatuut van de beschermde persoon zoveel mogelijk aan te passen aan de noden, en dit inzonderheid klemmt waar de oude wetgeving weinig tot geen bescherming voorzag terzake de persoon. Dat daarom de wetgever ook voorzien heeft dat de vrederechter ambtshalve de overgang van het oude naar het nieuwe statuut kan maken in art 227, derde lid van voormelde wet, en aldus bestaande dossiers kan inkantelen in het nieuwe systeem ; Dat in casu deze zetel van deze wetgevende bevoegdheid dient gebruik te maken in het belang van de goede rechtsbedeling en ter bescherming van de betrokkene, nu inzonderheid de oude wetgeving niet voorzag in enige bescherming van persoonlijkheidsrechten, wat de nieuwe wet wel doet. Overwegende dat verder de wetgever voorzien heeft dat de procedure ex art. 1247 Ger. W. dient te worden toegepast en deze wetgevende bepaling op haar beurt verwijst naar de toepasselijke regelen uit art. 1238 §1 tot en met 1249 Ger. W.; Dat aldus grosso modo vooreerst voorzien wordt in de noodzaak van een nieuwe omstandige medische verklaring én vervolgens fixatie en behandeling van de zaak op tegenspraak opzichthens beschermde persoon en bewindvoerder; Dat dit uiteraard gericht is op het realiseren van een maximaal

tegensprekelijk debat omtrent de bescherming; Dat evenwel à la lettre genomen in dit kanton met meer dan 650 bewindvoeringen de uitvoeringen van fixaties na nieuwe deskundige verslaggeving, mét horen van beschermde persoon én bewindvoerder materiëel niet uitvoerbaar is, alleen al omdat dit meebrengt dat er 650 nieuwe verslagen moeten gemaakt worden wat voor de reeds overbelaste psychiatrie minstens 650 bijkomende manuren betekent die niet voorhanden zijn (dan nog gerekend aan 1 uur per verslag, wat toch erg weinig is voor een verslag conform de wet) en hetzelfde geldt voor dit ook al onderbemande kanton, terwijl tenslotte vele bewindvoerders evenzeer tijd te kort hebben; Dat daarnaast men zich ook de vraag moet stellen wat de menselijke kost is voor iemand die beperkingen heeft om louter om wetstechnische redenen andermaal uitgebreid met die beperking geconfronteerd te worden niet te na gesproken de stress die dat met zich meebrengt ook voor de hulpverlening. Dat gelet op deze omstandigheden deze zetel dient na te gaan op welke wijze de bedoeling van de wetgever als vastgelegd in de wet kan worden verzoend met de mogelijkheden. Dat zich derhalve in eerste instantie de vraag stelt of de voorgeschreven procedure absoluut dient te worden gevolgd. Dat de rechtbank de jure vooreerst dient vast te stellen dat waar art. 1247 Ger. W. geen nietigheidssanctie weerhoudt bij de niet-ervulling van die vormen, de rechtbank, ex art. 860, 1stelig Ger. W. geen nietigheidssanctie van afwijking van de voorgeschreven procedure kan weerhouden; Dat daarenboven de beschermingswil van de wetgever centraal dient te worden gesteld bij de beoordeling van het belang van de procedure, en de rechtbank in het licht daarvan dient te besluiten dat de effectiviteit van de bescherming primeert op de naleving van de vormen; Dat weliswaar op diverse plaatsen, andere sancties worden voorzien, zoals de niet-ontvankelijkheid voorzien in art. 1241 Ger. W. maar deze sancties niet kunnen uitgebreid worden tot nietigheid, terwijl betrekkelijk het verslag de onontvankelijkheid enkel kan weerhouden worden als er een verzoekschrift is, quod non in casu. Dat aldus afwijking van de procedure mogelijk is, mits zij zoveel mogelijk de wil van de wetgever respecteert en verantwoord is, wat in casu het geval is door het groot aantal dossiers bewindvoering in dit kanton naar de reeds zware belasting met andere zaken, de overbelasting van de geestelijke gezondheidszorg en de onderbemanning van dit vrederechtgevolgens de besparingswoede, en de primauteit van de bescherming op andere overwegingen; Overwegende dat gevolgens daaraan, een onderzoek naar de meest effectieve wijze van procedure overeenkomstig de wet om de inkanteling optimaal te kunnen realiseren zich opdringt; Dat de rechtbank terzake vooreerst dient op te merken dat waar door de hoger vermelde toepassing van art. 1238 -1429 Ger.W. de bewindvoerder gehouden is zijn aanvaarding te betekenen, het horen van de bewindvoerder kan worden vervangen door een verzoek tot opmerkingen bij mededeling van de inkanteling, zodat terzake aan de door de wetgever gestelde bedoeling van tegenspraak voldaan wordt, en de-beoogde informatiedoorstroming terzake gerealiseerd wordt; Dat aldus de fixatie voor het horen van de bewindvoerder niet essentieel is, en de bedoeling van de wetgever op een andere wijze kan worden gerealiseerd, des te meer de bewindvoerder om andere redenen steeds de rechtbank kan vatten, zoals onder meer voor vervanging; Overwegende dat vervolgens zich de vraag stelt of de bedoeling van de wetgever ook kan bereikt worden zonder fixatie op een of meer andere wijzen; Dat dit meteen de vraag ook stelt naar de omstandige geneeskundige verklaring omdat die in de visie van ook de oorspronkelijke wet de discussiebasis uitmaakt van het bezoek van de vrederechter én zijn beoordeling; Dat uit nazicht van de dossiers duidelijk wordt dat vooreerst de overgrote meerderheid van de bewindvoeringen ingesteld is opzichtsens personen met een degraderende gezondheid, en derhalve de toestand bij aanvang meestal hic et nunc minstens nog steeds aanwezig is, zoniet verslechterd; Dat in die omstandigheden, een nieuw bezoek en een nieuwe behandeling niet zinvol is omdat het ab initio voorspelbaar is dat de beschermde persoon niet zal genezen zijn (zoniet de bewindvoering tot een einde zou gekomen zijn), en daarenboven éénder hoe zal dienen te worden weerhouden dat de betrokkene nog steeds niet kan instaan voor de waarneming van zijn belangen, wat het huidige criterium van de beschermingsinstelling is. Dat derhalve de Rechtbank dient na te gaan wat het voorhanden zijnde ziektebeeld is volgens het initiëel medisch attest bij de installatie van het voorlopig bewind; Dat zodra vaststaat dat het initiëel weerhouden ziektebeeld niet geleid heeft tot een toestand waarin de beschermde persoon zelf zijn belangen behoorlijk kan waarnemen, er immers geen discussie kan bestaan dat een fixatie niet zinvol meer is omdat het beschermingsoogmerk van de wetgever nog steeds vervuld is en het derhalve ook zinloos is een nieuw verslag te gaan opvragen in functie van de inkanteling;

Overwegende dat in casu het initiële medisch verslag en het vonnis de aanwezigheid weerhouden van (...) als ziekbeeld en (...); Dat blijkens hetzelfde omstandig medisch verslag en de uiteenzetting van de begeleiding bij installatie deze gezondheidstoestand aanleiding gaf tot (...); Dat gelet op dit ziektebeeld van de beschermde persoon het niet zinvol voorkomt een nieuw verslag te gaan opvragen of deze op te roepen nu van dit beeld geen ingrijpende evolutie kan worden verwacht, maar het daarentegen in het belang van de goede rechtsbedeling, zich opdringt de inkanteling op basis van de bestaande gegevens te realiseren; Dat aldus de Rechtbank de noodzaak tot instelling van een rechterlijke beschermingsmaatregel vaststelt waar duidelijk is dat de betrokkene zijn belangen niet behoorlijk kan waarnemen conform art 488 BW; Dat dit alleszins tot gevolg heeft dat een bewindvoering zich opdringt, met een systeem van volledige vertegenwoordiging terzake minstens de goederen. Dat aldus het niet noodzakelijk voorkomt de zaak te fixeren nu de beoordeling terzake zich reeds opdringt op basis van de voortliggende stukken en dus het voeren van een debat geen gegevens gaat meebrengen die de uiteindelijke beslissing van de zetel zouden wijzigen. Dat aldus in het belang van een goede rechtsbedeling zich opdringt de berechting van huidig dossier niet uit te stellen en onverwijld te verrichten op basis van de beschikbare gegevens, en dat overeenstemt met het beschermingsdoel van de wetgever; Overwegende dat gelet op het zelfde ziektebeeld en het zelfde evolutieperspectief, de rechtbank dient vast te stellen dat in casu deze beschermingsmaatregel zich evenwel dient uit te strekken over zowel de persoonlijkheidsrechten, vermeld in art 492/1, §1, 1BW als de vermogensrechten vermeld in art. 492/1, §2 BW; Dat het immers van weinig logica zou getuigen de bescherming te beperken tot de goederen en de persoon van de betrokkene van elke bescherming te versteken, en daarin veel ergere misbruiken te gaan mogelijk laten; Dat daarenboven het duidelijk is dat hogervermelde ziektebeeld zich op alle terreinen manifesteert, en dus dezelfde gevolgen teweegbrengt op alle vlakken. Dat verder terzake de persoonlijkheidsrechten vermeld in de wet minstens evenveel schade mogelijk is en zelfs de facto veel ergere omdat zij rechtstreeks de persoon raken, zodat er geen redenen van schade zijn om behoudender om te springen met bescherming van persoon dan die van de goederen; Dat tenslotte misbruiken dienen te worden uitgesloten en één volledige bescherming beter is dan een gedeeltelijke, ook om de niet steeds even betrouwbare buitenwereld duidelijk te maken waaraan zich te houden; Dat derhalve in het belang van de bescherming, deze maximaal ingesteld wordt; Overwegende dat, voor zover als nodig, herhaald weze dat de betrokkene meerderjarig is, en dus onder de toepassing van de wet valt; Overwegende dat tenslotte de omstandigheden vermeld in het installatievonnis nog grosso modo voorhanden blijken, uiteraard niet te na genomen de evoluties gebleken uit de verslaggeving; Dat er aldus ook geen beslissende circumstantiële redenvoorhanden zijn om daarin wijzigingen te gaan invoeren, en derhalve een status quo in de accessoire begeleidingsbeslissingen zich opdringt; Overwegende dat met betrekking tot de persoon van de aan te stellen bewindvoerder kan worden verwezen naar onze behandeling in de beslissing tot instelling hoger vermeld, nu er terzake geen significante wijzigingen zijn opgetreden die een wijziging in het gezag van gewijsde van onze beslissing zouden inhouden en dus de beslissing ter-zake kan worden behouden; Overwegende dat verder het duidelijk weze dat conform art. 492/4 BW de herziening mogelijk is van een aantal van deze dispositieven terwijl voor het overige het normale machtigingssysteem in de nodige mogelijkheden zal voorzien om de beschermde persoon optimaal te laten functioneren binnen de beperkingen inherent aan het toestandsbeeld.” April 2015: Exact dezelfde copy/paste motivering in andere beschikking van een vrederechter.

(5) Aanduiden van een professioneel bewindvoerder zonder overleg of noodzaak

Januari 2012, weliswaar een jaar voor de nieuwe wet. “Een paar weken geleden kreeg ik een telefoontje van een ongelukkige moeder. Zij was jaren bewindvoerder voor haar zoon. Altijd in de beste verstandhouding. De zoon werkt in een beschutte werkplaats en zij hebben duidelijke afspraken over het bedragje dat maandelijks gespaard wordt en het bedrag waarover hij vrij kan beschikken voor hobby's en dergelijke. Geen enkel conflict. Die moeder heeft ook elk jaar een verslag bij de vrederechter voorgelegd en zij heeft daarop nooit opmerkingen gekregen. Nu kreeg zij, onverwacht, een paar dagen voor kerstmis een brief van de vrederechter met de mededeling dat zij de bewindvoering niet langer moet opnemen en dat er in haar plaats een jurist werd aangesteld. De mevrouw was danig onder de indruk, maar dacht dat dit kwam omdat zij het niet goed deed, ook al waren er nooit bedenkingen. Maar na een paar weken met de aangestelde

jurist als bewindvoerder zien zowel de zoon als de moeder dit helemaal niet meer zitten. De zoon moet nu ineens voor veel zaken toestemming vragen (zaken waarover hij vroeger zelf mocht beslissen) aan een man die hij helemaal niet kent en met zijn autisme is het niet eenvoudig om een vertrouwensband met iemand vreemd op te bouwen. De moeder kwam dan bij ons terecht met de vraag waarom die bewindvoering bij haar weggenomen was, want zij heeft die vraag gesteld aan het vredegerecht maar nooit een antwoord gekregen. Ik heb daarvoor dan naar het vredegerecht gebeld. Het gaat om het vredegerecht van (...). Twee keer heeft men mij beloofd om het dossier na te kijken en me terug te bellen. Toen dit niet gebeurde, heb ik dan maar zelf gebeld. Ik kreeg toen een medewerkster aan de lijn die opgelucht was dat ik terugbelde en die, omdat zij toen alleen zat, wel durfde vertellen wat er aan de hand was. Blijkbaar hebben de vrede rechter en de hoofdgriffier daar samen beslist om alle bewindvoeringen door familieleden stelselmatig te vervangen door juristen. Ook de medewerkster op het vredegerecht had het hier erg moeilijk mee. (...) Voor de moeder met haar zoon is het te laat om beroep aan te tekenen. (...) Wij hebben het wel erg moeilijk met deze 'algemene' beslissing. Wij zijn ook niet zo naïef om te stellen dat het altijd het beste is dat iemand uit het directe netwerk de bewindvoering opneemt, maar wij kennen toch veel situaties waar dit heel goed loopt in een sfeer van vertrouwen en openheid. ” In dezelfde periode: “Ondertussen hoorden wij nog een vader (zelfde vredegerecht) die voor zijn zoon pas bewindvoering aangevraagd heeft. Afspraak was dat de vader dat zou opnemen. De vrede rechter wil hem echter niet als bewindvoerder aanstellen met als argument dat hij die jaarlijkse afrekening niet zou aankunnen. Die vader doet al jaren de boekhouding van een groot bedrijf! Deze mensen hebben de procedure voorlopig stilgelegd, ook met de reden dat de zoon het niet ziet zitten om hierover met een vreemde man te moeten samenwerken.”

(6) De voortijdige ‘kanteling’ in de nieuwe wetgeving met volledige onbekwaamheid in verband met persoon en goederen, evenals vertegenwoordiging door een advocaat-bewindvoerder ZONDER oproeping van beschermde persoon, vertrouwenspersoon of familie.

Oktober 2015 Naar aanleiding van het ontslag van een echtpaar uit een psychiatrisch ziekenhuis, vestigen zij zich in een ander kanton, naast de woonst van hun zoon (vertrouwenspersoon). De beide dossiers worden op hun verzoek naar het kanton van hun nieuwe verblijfplaats overgezonden. Wanneer de professionele bewindvoerder zijn vervanging vraagt, stelt de pas bevoegde vrede rechter een advocaat uit het eigen kanton aan zonder de beschermde personen of hun vertrouwenspersoon op te roepen om gehoord te worden. Daarenboven worden de beide dossiers in de nieuwe wet gekanteld met als enige motivering, de verwijzing naar het verzoekschrift tot vervanging van de bewindvoerder “geldend als hier hernomen en bijgetreden”. Louter naar aanleiding van de territoriale wijziging worden de beide bewindvoeringen -zonder de minste inspraak of oproeping -‘gekanteld’ in een maximale bewindvoering over persoon én goederen met vertegenwoordiging door de nieuwe advocaat-bewindvoerder. In tegenstelling tot de oorspronkelijk vonnis van aanstelling, is daarenboven in de nieuwe beschikking geen spoor meer van de zoon-vertrouwenspersoon aan wie de bewindvoerder de verslagen dient mede te delen. Zonder dat iemand gehoord wordt, blijkt aan de wettelijke checklist als onbekwaamheid toegevoegd: “onbekwaam, behalve mits vertegenwoordiging door de bewindvoerder, om overeenkomsten af te sluiten van welke aard ook van meer dan €500”

(7) De ambtshalve uitbreiding van een nieuw verzoek tot aanstelling van een bewindvoerder over de goederen tot een bewindvoering over de persoon:

Oktober 2015: beschikking vrede rechter “Om dezelfde redenen, en aangezien bijstand niet volstaat, besluit de rechtbank, dat de betrokkene moet vertegenwoordigd worden voor alle handelingen zowel in verband met de persoon als in verband met de goederen waarvoor betrokkene hierna onbekwaam wordt verklaard, niettegenstaande er enkel een bewindvoerder voor zijn goederen wordt verzocht. Het zou immers van weinig logica getuigen, de bescherming te beperken tot de goederen, en de persoon van de betrokkene van elke bescherming te verhelelen en daarin veel ergere misbruiken mogelijk te laten. Dat het daarenboven duidelijk is dat het ziektebeeld zich op alle terreinen kan manifesteren en het dus dezelfde gevolgen kan teweeg brengen op alle vlakken. Dat daarenboven de persoonlijkheidsrechten vermeld in deze wet minstens evenveel schade mogelijk maken en zelfs de facto veel ergere gevolgen kunnen hebben omdat zij rechtstreeks de persoon raken, zodat er redenen zijn om nog bezorgder om te springen met de bescherming van

de persoon dan die van de goederen. Tenslotte dienen misbruiken uitgesloten te worden, één volledige bescherming is beter dan een gedeeltelijke teneinde de niet steeds even betrouwbare buitenwereld duidelijk te maken waaraan zich te houden. In het belang van de beschermde persoon wordt de bescherming maximaal in gesteld.(...) Het komt aangewezen voor om een neutrale derde met juridische kennis te benoemen in de onmiddellijke nabijheid van de beschermde persoon.”

(8) Het reflexmatig ‘full option’ -gebruik van de zgn. ‘checklists’.

In de praktijk worden alle wettelijk voorziene punten van de checklist blijkbaar alle aangevinkt, al dan niet reflexmatig. De oude ‘beschermingscultuur’ gaat zo ver als ook nieuwe, nog meer ingrijpende ‘catch all’ -punten van onbekwaamheid aan toe te voegen zoals: inzake de goederen: -“het in ontvangst nemen van gelden van welke oorsprong dan ook”-“het afsluiten van welke overeenkomst dan ook”. -“het afsluiten van overeenkomsten van welk danige aard”-“het sluiten van een overeenkomst van welk-danige aard”-“het afsluiten van alle overeenkomsten waarvan de prijs niet eenmalig en contant betaald wordt”-“het berusten in een rechterlijke uitspraak van welk danige aard” inzake de persoon: -“alle andere dan de hoger aangegevide persoonsgebonden rechten”;-“het uitoefenen van alle vorderingsrechten aangaande de rechterlijke bescherming”; In veel gevallen blijkt de vrederechter ook toe te voegen: “het uitoefenen van zijn politieke rechten en in het bijzonder het kiesrecht”: dat is strijdig met de uitdrukkelijke bedoeling van de wetgever (zie onder meer DOC 53 1009/010, 121). Zeer frequent is ook de toevoeging van de onderwerpen die nochtans niet valt onder de ‘checklist’, maar integendeel onder de -fundamenteel verschillende -lijst van de machtigingen die de bewindvoerder over de persoon NIET kan bekomen op medisch vlak, nl. de 8 onderwerpen van art. 497/2, 15° t.e.m. 23° BW (toestemming sterilisatie, medisch begeleide voorplanting, geslachtswijziging, euthanasie, abortus, handelingen in verband met de fysieke integriteit of de intieme levenssfeer, het gebruik van gameten of embryo’s, de afname van bloedderivaten). Dat stelt medische zorgverstrekkers voor ernstige problemen: hoe moeten zij dergelijke ‘onbekwaamheid’ van de beschermde persoon rijmen met o.a. art. 14 van de wet Patiëntenrechten

(9) Nutteloze financiële betutteling via machtiging:

Volgens de rechtspraak stellen bepaalde vrederechters terecht dat “een gewone herbelegging uiteraard niet kan beschouwd worden als ‘beschikken’ en derhalve zonder machtiging kan gebeuren”. In veel gevallen blijkt echter het omgekeerde: de machtiging van de vrederechter wordt vereist bij “herbelegging” (dus ook overschrijving van een spaarboekje van de ene bank naar het spaarboekje van een andere bank”) en “nieuwe beleggingen” (dus overschrijving van een zichtrekening naar een spaarformule). Dit geeft dan aanleiding tot nutteloze correspondentie waarna bij de beschikking tot machtiging een familiaal bewindvoerder opnieuw de levieten werd gelezen: 2015: “Tijdens de organisatie van de bewindvoering bleek dat de kandidaat-bewindvoerder hier niet aan voldeed. De broer van de beschermde persoon kreeg alsnog de kans te bewijzen dat hij de taken en verplichtingen van een bewindvoerder kon waarnemen zonder bijstand van de griffie, hij zou zich hiervoor laten bijstaan door een jurist. Jammer genoeg blijkt nu dat de bewindvoerder zich niet aan deze belofte heeft gehouden nu er een schrijven van (...) vanwege de griffie noodzakelijk was met informatie teneinde huidige machtiging juridisch correct op de rol te kunnen brengen. Legt er nogmaals de nadruk op dat vervanging van het mandaat van de bewindvoerder noodzakelijk zal zijn indien er in de toekomst verdere administratieve en juridische tekortkomingen zouden blijken. Met het aantal te behandelen dossiers en gelet op de lage personeelsbezetting kan er geen persoonlijke bijstand geboden worden aan de bewindvoerders door de griffie. “Het is opmerkelijk hoe vaak verwezen wordt naar de werklust, maar vaak dezelfde vrederechters zelf aanleiding geven tot nuttelozen machtigingen en overzendingen van dossiers naar collega’s bevoegd voor de nieuwe verblijfplaats van de beschermde persoon, weigeren.

(10) Intimidatie van de vrederechter tegenover de familiale bewindvoerder.

Oktober 2015 De familiaal bewindvoerder vraagt bij verzoekschrift de overzending van het dossier van de beschermde persoon naar de vrederechter van het kanton waar deze duurzaam verblijft. Een ontvangstbewijs van het verzoekschrift wordt door de griffie geweigerd. Het verzoek tot overzending wordt vervolgens geweigerd bij brief van de vrederechter. Wanneer de familiaal bewindvoerder de vrederechter formeel

verzoekt om niet bij brief maar bij beschikking recht te doen op de vraag tot overzending, wordt per kerende post ambtshalve door de vrederechter een procedure tot ontslag van de familiaal bewindvoerder opgestart evenals een procedure tot 'ambtshalve' kanteling van de bewindvoering in de nieuwe wet.

(11) De onterechte weigering van vertrouwenspersonen

Februari 2015 In het kader van een procedure waarin de aanstelling van een professioneel bewindvoerder in hoger beroep in betwisting bleef "(...) acht appellante het 'thans aangewezen alsnog een vertrouwenspersoon aan te stellen, met name (...) de zus van haar levenspartner (...) en die (de beschermde person) van nabij kent". Zij geeft geen argumenten voor deze vraag, die zij in eerste aanleg niet heeft gesteld en die evenmin ambtshalve is opgeworpen door de eerste rechter. Op heden lijkt het niet noodzakelijk in huidig bestek een vertrouwenspersoon aan te stellen. Bovendien kan dit -indien nodig -nog steeds worden gevraagd aan de vrederechter". December 2015: In het kader van procedures van derdenverzet en hoger beroep tegen de 'ambtshalve kanteling' van een bestaande bewindvoering in de nieuwe wet met ambtshalve aanstelling van een advocaat als bewindvoerder over persoon en goederen: afwijzing van de vraag tot aanstelling van een vertrouwenspersoon "overwegende dat er in deze zaak derdenverzet/hoger beroep is ingesteld zodanig dat hic et nunc de aanstelling van een vertrouwenspersoon voorbarig is" -terwijl nochtans de aangestelde advocaat-bewindvoerder zijn taak aanvat omdat diens aanstelling door de vrederechter 'uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande aanwending van enig rechtsmiddel' werd verklaard

(12) De nutteloze complicaties voor personen met een Persoonlijk Assistentie Budget (PAB: binnenkort PGB voor Persoons opvolgend Budget ingevolge de PVF decreet inzake persoons opvolgende financiering)

Het gaat vaak om verlengd minderjarigen die bij hun ouders of familie inwonen en ingevolge hun statuut van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) een 'budget' krijgen dat zij in de praktijk zo goed als volledig uitgeven aan de personeelskost van hun 'assistent' (voor huishoudelijke taken en begeleiding) van wie zij juridisch de 'werkgever' zijn (althans volgens de arbeidsinspectie). Om juridische problemen op dat vlak te vermijden werd tot nu toe in een aantal gevallen een beperkte bewindvoering gevraagd, louter in verband met dat PAB. Sommige vrederechters aanvaardden dat, terwijl anderen een volledige bewindvoering over persoon en goederen uitspreken met aanstelling van een advocaat bewindvoerder. Dit resulteert net in het omgekeerde wat het PAB tot doel heeft, nl. de integratie van mensen met een handicap in de samenleving te bevorderen en hen te ondersteunen naar grotere onafhankelijkheid en zelfredzaamheid toe. Daarover dit verhaal uit Knack.be van 31 07 2015: "K. heeft het syndroom van Down en is verlengd minderjarig verklaard. Hij woonde heel zijn leven samen met zijn moeder en zus in een 'kangoeroewoning'. Om dat thuis wonen (in plaats van in een instelling) te bevorderen krijgt hij van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap een 'Persoonlijk Assistentie Budget' (PAB). Daarmee worden o.m. huishoudelijke taken en begeleiding betaald. Die innige familiesamenwerking loopt op juridische klippen met het overlijden van de moeder van K. en E. Immers vindt de lokale vrederechter dan dat er 'tegenstrijdige belangen' zijn tussen de erfgenamen. K. wordt via een vrederechterlijke beschikking in de nieuwe wet 'gekanteld' (zoals dat in het jargon heet) en een advocaat wordt aangesteld als zijn bewindvoerder voor zowel de centen als het intiem persoonlijke. In hoger beroep erkent de rechtbank van eerste aanleg dat zus E. met wie K altijd is blijven samenwonen als bewindvoerder 'over de persoon' moet worden aangesteld. Het PAB wordt echter aangegrepen om te stellen dat financiële 'belangen tegenstrijdig kunnen zijn met die van de beschermde persoon'. De rechtbank voegt er aan toe dat 'het feit dat de aanwending van het PAB gecontroleerd wordt door het Vlaams Agentschap voor personen met een Handicap (VAPH) hieraan geen afbreuk doet'. Dus blijft voor de centen van K. een advocaat aangesteld, met wie de communicatie enkel schriftelijk mag verlopen. Die advocaat heeft volgens zus E. 'geen voeling' met de realiteit. Ondertussen is er door zus E. een nieuwe procedure aangespannen om de advocaat door een familiaal bewindvoerder te laten vervangen. Dit lijdensverhaal van een familie wordt dus vervolgd. "In deze zaak werd ondertussen de ene advocaat-bewindvoerder door een andere advocaat-bewindvoerder aangesteld, voor het gehele goede- en beheer. Die niet-proportionele bescherming geeft aanleiding tot dagelijkse problemen over kleine financiële vragen, zoals zelfs in verband met het betalen van doktersconsultaties en contacten met het ziekenfonds.

Andere klachten in verband met bewindvoeringen bij PAB.

In een aantal gevallen leidt het onbegrip van vrederechter en advocaat-bewindvoerder tot het onbenut laten van een belangrijk deel (tot 20%) van het budget. De beschermde persoon zou dit moeten “sparen”, wat fundamenteel ingaat tegen de bedoeling van de tussenkost van het VAPH.

(13) Algemene klacht bij professionele bewindvoeringen

In het algemeen verlopen de contacten tussen (nodeloos) aangestelde advocaat-bewindvoerders en families bij wie de beschermde persoon inwoont of in weekends verblijft en met hen op vakantie gaat zeer stroef. Er moet onderhandeld worden over bijdrage om mee op vakantie te gaan, bijdrage voor onderhoud in natura, een verjaardagsfeestje of een cadeautje, een aansluiting voor internet of aankoop van een televisietoestel... Mensen die al heel hun leven voor hun kind of naast familielid instaan, worden nu gedegradeerd met een “zakgeldrekening” alsof zij in ‘collectieve schuldenregeling’ zitten of verdacht worden het vervangingskomen van hun kind zouden verspillen. Citaat van een advocaat-bewindvoerder aan de broer van de beschermde persoon: “Hij heeft niet veel reserve en het is de bedoeling dat er wordt gespaard zodat er een reserve is op het moment dat u of uw zus niet meer voor hem zullen kunnen instaan” (in dit geval hebben de ouders van de beschermde persoon al heel hun leven op diens naam gespaard met een mooi kapitaal als resultaat en is de beschermde persoon gerechtigd in hun onroerende nalatenschap). Dergelijke betutteling is willekeurig, degraderend voor alle familiaal betrokkenen en onwerkbaar. Ze leidt dan weer tot nutteloos dure afrekeningen bij de professionele bewindvoering zelf.

(14) Tot slot deze niet zeldzame commentaren:

“Wij zien van de vrederechter altijd dezelfde standaardmotivering terugkeren.” (sociaal assistent) “De mensen durven niet reageren.” (sociaal assistent) “Wij moeten het vertrouwen van de patiënt behouden en als de vrederechter ons medisch rapport niet in aanmerking neemt keert dat tegen ons terug. Wij zijn zeer terughoudend om nog bewindvoeringen aan te vragen of om een verzoek tot vervroegde toepassing van de nieuwe wet in te dienen.” (arts) “Wij werden voor een voldongen feit gesteld.” (familielid) “We zitten blok” (familielid) “Onze wereld stortte ineen.” (familielid) “De vrederechter heeft op mijn ziel getrapt.” (broer van beschermde persoon)

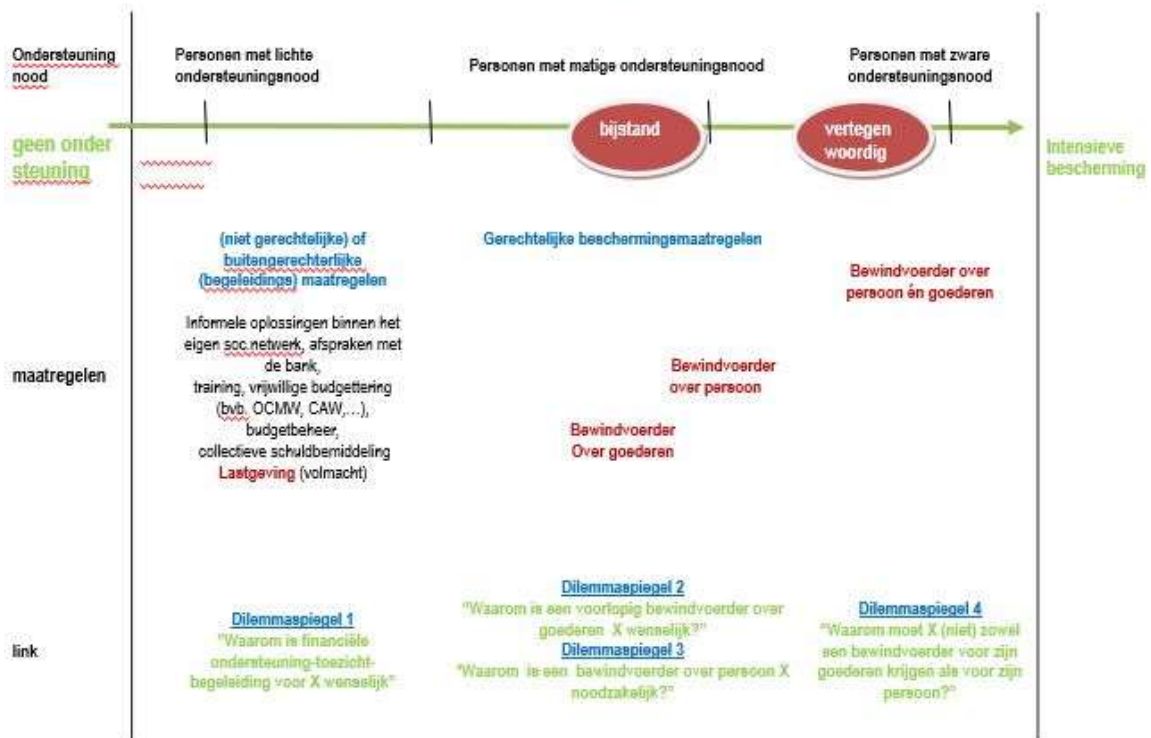
7.6. BIJLAGE 6: BESCHERMINGSCONTINUÛM - DILEMMASPIEGEL

Praktische handleiding bij het gebruik van de dilemmaspiegel

Waarom moet Marc een voorlopige bewindvoerder voor zijn goederen hebben?		
<i>Indicatie</i>	<i>Zorgen, aandachtspunten, risicofactoren</i>	<i>Contra-indicatie</i>
Kolom 1: Waarom moet Marc ondersteuning krijgen van een voorlopige bewindvoerder over zijn goederen?	Kolom 3: Waar maak je je wel eens zorgen over wanneer er een voorlopige bewindvoerder over zijn goederen is?	Kolom 2: Waarom moet Marc absoluut geen voorlopige bewindvoerder over zijn goederen hebben?

Waarom moet Marc zijn geld zelf beheren (eventueel samen met zijn natuurlijk netwerk)?		
<i>Indicatie</i>	<i>Zorgen, aandachtspunten, risicofactoren</i>	<i>Contra-indicatie</i>
Kolom 4: Waarom zou Marc zijn geld zelf moeten beheren?	Kolom 6: Waar maak je je zorgen over als Marc zijn geld zelf moet beheren?	Kolom 5: Waarom kan Marc absoluut niet zelf zijn geld beheren?

1. Beschermingscontinuüm

7.7. BIJLAGE 7: BIBLIOGRAFIE

- https://justitie.belgium.be/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/bescherming_van_meerderjarigen
- <https://www.helderrecht.be/nl/categories/familie/gerechtelijke-bescherming-bewind>
- http://www.ouderenmisbehandeling.be/VLOCO/Hulpverlener_VLOCO.aspx
- Hoge gezondheidsraad: Omgaan met conflict en conflictbeheersing en dwanginterventies in de geestelijke gezondheidszorg, Advies Juni 2016, HGR nr 9193. Zie vooral p.18 - 21 Gedwongen opname (in observatiestelling en verblijf) en p.24 - 25 Dwangbehandeling. https://www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/hgr_advies_9193_dwanginterventie.pdf , geraadpleegd op 26/10/2018.
- Hoge Raad voor de Justitie, Advies met betrekking tot de controle op het bewind over beschermde personen, goedgekeurd door de AV op 17 december 2014, http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/advies-avis-20141217.pdf
- Hoge Raad voor de Justitie, Ambtshalve advies over de curatoren van onbeheerde nalatenschap, goedge-keurd door de AV op 16 december 2015, http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/20151216-advies-nl.pdf
- Strategische Adviesraad WGG, Nieuw professionalisme in zorg en ondersteuning als opgave voor de toekomst <http://www.sarwgg.be/sarwgg/publicatie/visionota-nieuw-professionalisme-zorg-en-ondersteuning-opgave-toekomst>, geraadpleegd op 26/10/2018.
- C. Vandekinderen, R. Roose, P. Raeymaeckers, K. Hermans: Eindrapport sociaal werk conferentie mei 2018: https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/Eindrapport_sociaalwerkconferentie_2018.pdf
- OPGanG & Vlaams Patiëntenplatform vzw, Bevraging: ervaringen met het nieuwe beschermingsstatuut bij wilsonbekwaamheid, <http://www.opgang.be/publicaties/ervaringen-met-het-nieuwe-beschermingsstatuut-bij-wilsonbekwaamheid>, geraadpleegd op 7 december 2018.
- E. De Maerschalk en K. Hermans, Persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap. De invoering van PVF en personen in armoede, Leuven, Lucas Centrum voor Zorg en Consultancy, juli 2018, https://www.kuleuven.be/lucas/nl/Publicaties/publi_upload/2018-rapportpvf-armoede-caritas.pdf, geraadpleegd op 7 december 2018.
- E. De Maerschalk en K. Hermans, “Persoonsvolgende financiering maakt armoede zichtbaar” in Sociaal.net, 19 november 2018, <https://sociaal.net/achtergrond/persoonsvolgende-financiering-maakt-armoede-zichtbaar/> geraadpleegd op 7 december 2018.
- A. Liégeois, ‘Een relationeel ethisch model voor het evalueren van beslissingsbekwaamheid in de psychiatrie’, Tijdschrift voor Psychiatrie januari 2018, p. 29 - 36.
- F. Morisse en A. Došen, SEO-R², Schaal voor Emotionele Ontwikkeling van mensen met een verstandelijke beperking, SAM en Hogeschool Gent, Garant, Antwerpen, 2017
- R. Kok, F. Verhey, Mini-Mental State Examination, 2002, http://www.tijdschriftvoorpsychiatrie.nl/assets/measuringinstruments/meetinstrumenten_115pdf.pdf geraadpleegd op 1 maart 2019
- H. Nys en L. Boddez, ‘De meerderjarige beschermde personen bekeken vanuit gezondheidsrechtelijke invalshoek’, RW 2013-14, 1083-1094.
- H. Nys, Geneeskunde, Recht en medisch handelen, APR, Wolters Kluwer, 2016, p. 152 - 158 Vertegenwoordiging van de wilsonbekwame patiënt
- C. De Wulf, ‘De nieuwe wettelijke regeling inzake beschermde personen. De wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus’, T.Not. 2013, 255 - 326.
- J. Nolf, Kwetsbaren in het nieuwe recht. De Nieuwe bewindvoering: de juridische bescherming van alle kwetsbare meerderjarigen, Kortrijk-Heule, UGA, 2014, 411 p.
- J. Nolf, Kwetsbaren in het nieuwe recht. Bescherming met of zonder rechter, Kortrijk-Heule, UGA, 2014, 90 p.

- G. Decock, K. Timmerman, J. Vande Moortel, 'Beschermingsstatuten' in G. Decock e.a. (red), Recht voor Welzijnswerkers, Wolters Kluwer, 2016, p. 250 - 285.
- S. Mosselmans en A. Van Thienen, 'Bescherming en bewind voor meerderjarigen in het licht van de wet van 17 maart 2013' in I. Boone en C. Declerck (eds), Actualia Familierecht 2014-2015, die Keure, 2015, p. 83 - 150.
- K. Rotthier, 'De nieuwe wet tot hervorming van het statuut van onbekwamen. Een overzicht vanuit vogelperspectief', Not. Fisc.M. 2013, 182-184.
- K. Rotthier, Bewind over meerderjarige onbekwamen. Handleiding voor de familiebewindvoerder, die Keure, 2014, 214 p.
- F. Swennen, 'De meerderjarige beschermde personen', RW 2013-14, 564.
- F. Swennen, Het personen- en familierecht, identiteit en verwantschap vanuit juridisch perspectief, Antwerpen, Intersentia, 2015, 581 p., in het bijzonder Hoofdstuk 6: Onbekwamen en onder bewind gestelden p. 165 - 174 en Hoofdstuk 8: Meerderjarige beschermde personen p. 201 - 264.
- T. Wuyts, De nieuwe wet op het bewind. De hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en de instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, Mechelen, Kluwer, 2014.
- P. Senaeve, F. Swennen en G. Verschelden (eds) Meerderjarige beschermde personen, Brugge, die Keure, 2014, 536 p.
- D. Scheers en T. Wuyts, De vrederechter en het bewind, Antwerpen, Intersentia, 2014, 154 p.
- D. Scheers en C. Scheers, "De vrederechter, de bewindvoerder en het bewind: een jaar later. In de beperking kent men de meester", T.Vred. 2015, 273-293.
- I. Van Dorsselaer, Hoe jezelf en je vermogen beschermen wanneer je het niet (meer) alleen kan?, Koning Boudewijnstichting, Koninklijke Federatie van het Belgisch notariaat en FOD Justitie, https://justitie.belgium.be/nl/publicaties/hoe_jezelf_en_je_vermogen_beschermen geraadpleegd op 26 oktober 2018.
- I. Van Dorsselaer en V. De Potter, Praktische gids voor de familiale bewindvoerders, maart 2017 <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2017/20170329MG> geraadpleegd op 26 oktober 2018.
- G. Loosveldt, "Het recht op financiële autonomie", in J. Put, V. Verdeyen, G. Loosveldt (eds), Gebruikersrechten in de welzijnszorg, die Keure, 2003, p. 55 - 57.
- L. Armiento, Impact van de praktijk bij de overgang van verlengde minderjarigheid naar het statuut van bewind - vrederechters en ouders aan het woord, masterthesis KULeuven notariaat 2018.
- J. Franssens, Het bewind sinds de wet van 17 maart 2013: wat gaat er fout? masterthesis KULeuven rechten 2017.
- A. Houthuys, De rol van de vertrouwenspersoon voor meerderjarige onbekwamen na de wet van 17 maart 2013, masterthesis UGent, 2015, <https://lib.ugent.be/en/catalog/rug01:002213388>
- A. Houthuys, De vertrouwenspersoon bij bewind en andere persoonsrechtelijke aangelegenheden, Larcier, Brussel, 2016.
- X., "Themanummer 'Beschermde personen'", T.Vred. juli-augustus 2016, 335-411.
- X., "Themanummer 'Beschermde personen'", T.Vred. september-oktober 2017, 417-480.
- X., "Themanummer 'Beschermde personen'", T.Vred. september-oktober 2018, 439-558.
- C. Vandekinderen, R. Roose, P. Raeymakers, K. Hermans, Sociaal werk conferentie 2018, Sterk sociaal werk eindrapport, Steunpunt WVG, <https://steunpuntwvg.be/images/swvg-3-rapporten/rapport-05-ef03-sociaalwerkconferentie>, geraadpleegd op 1 maart 2019.
- M. Beyers, Eigen Kracht-conferenties, burgers aan zet. Antwerpen, uitgeverij Garant, 2013.
- Schout, G., Van Dijk, M., Meijer, E., Landeweer, E., De Jong, G., The use of family group conferences in mental health: Barriers for implementation; Journal of Social Work, 2017, 17(1), 52-70, London, United Kingdom, Sage Publications.
- <http://www.eigen-kracht.be/EKC>
- <http://lusvzw.be/wat-doen-we>

- K. Nuyts, Sociaal netwerk versterken, <https://www.kennisplein.be/Pages/Sociaal%20netwerk%20versterken.aspx>
- I. Kostet, K. Nys, I. Verhaegen, J. Van Puyenbroeck, Persoonlijke netwerkversterking bij mensen in armoede. Een overzicht van werkmodellen en een sterkte-zwakteanalyse door ervarings- en praktijkdeskundigen, onderzoek iov Departement WVG, afdeling welzijn en samenleving, Brussel, Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen - Orthopedagogie (Odisee), januari 2018, http://www.kcgezinswetenschappen.be/sites/default/files/publicaties/netwerkversterking-eindrapport-finaal_0.pdf (laatst geraadpleegd op 1 maart 2019)
- https://link.odisee.be/methodieken_werkversie: Een doorzoekbare databank met Nederlandstalige netwerkversterkende methodieken
- R. Portengen, De familie deskundig, 2000. <https://sonestra.nl/>
- F. Bredewold, J.W. Duyvendak, T. Kampen, E. Tonkens, L. Verplanke, De verhuizing van de verzorgingsstaat. Hoe de overheid nabij komt, van Gennep Amsterdam, 2018.
- V. Vandebussche, ombudsfunctieggz.be, Het nieuwe beschermingsstatuut, presentatie 5 februari 2014, provincie Limburg, https://issuu.com/provincie_limburg/docs/20140205_beschermingsstatuut_bedenk, geraadpleegd op 1 maart 2019
- Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Burgerschap en armoede. Een bijdrage aan politiek debat en politieke actie, Tweejaarlijks verslag 2016-2017 p. 45-48: "1.5 Bewindvoering van de goederen en/of de persoon" <http://www.armoedebestrijding.be/publications/verslag9/volledigverslag.pdf> geraadpleegd op 10 maart 2019
- S. Rowaert & S. Vandeveld, "De ervaringen, noden en behoeften van familieleden tijdens het herstelproces van een delictpleger met een psychiatrische problematiek, met aandacht voor een sterktegericht perspectief". In T. Vander Beken, E. Broekaert, K. Audenaert, F. Vander Laenen, S. Vandeveld, & W. Vanderplasschen (Eds.), Sterktes van mensen. Sterktegerichte strategieën voor het ondersteunen van mensen met een psychiatrische problematiek die strafbare feiten pleegden, p. 169-186, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu, 2016.
- H. De Windt, 'Julien, gered uit de zorg', VRT-news, 21 januari 2017, https://www.vrt.be/vrt-nws/nl/2017/01/21/julien_gered_uitdezorg-1-2869561/ (laatst geraadpleegd op 1 maart 2019)
- X., "Steeds meer mensen stellen zorgvolmacht op", De Tijd, 7 maart 2019, <https://www.tijd.be/netto/budget/Steeds-meer-mensen-stellen-zorgvolmacht-op/10105053>
- A. Peuteman, Grijsgedraaid. Waarom we bang moeten zijn om oud te worden, Antwerpen, uitgeverij Vrijdag, 2019, 208 p.
- P.G. Swanborn, Evalueren. Het ontwerpen, begeleiden en evalueren van interventies: een methodische basis voor evaluatie-onderzoek, uitgeverij Boom, Amsterdam, 2002